GÜMÜLDÜR ÖMÜR BELDESİ 88 YAZINA HAZIRLANIYOR.

Gümüldür Ömür Beldesi'nde bir canlılık, bir hareket, bir heyecan var bugünlerde...
Elektrik, su getiriliyor... Yollar yapılıyor... Çevre düzenleniyor...
Villaların yapımı devam ediyor.

Derhal tapu 40 ay vade

- Villalar ve daireler 1988 Ağustos ayından itibaren partiler halinde teslim edilecektir. Sitenin tümü 1989'da tamamlanmış olacaktır.
- Kooperatifimize Silahlı Kuvvetler Mensupları ve yakınları ile sivil vatandaşlarımız ortak olabilir.

Yüzme havuzuyla, göletiyle, termal tesisleriyle, oyun ve spor alanlarıyla, yat limanıyla, içinde saunası, restoranı, barı, diskoteği, gazinosu olan turistik tesisleriyle Gümüldür Ömür Beldesi'nde insanoğlu bambaşka bir dünyanın temelini atıyor.
Gelin. Seçin. Sizin de bu dünyada bir villanız olsun.
İsterseniz daireniz olsun.
Gümüldür Ömür Beldesi'nde seçkin komşularınıza, ailenize ve size layık bir yaşam biçiminiz olsun.

A TİPİ VİLLA (3 ODALI)		B TİPİ VİLLA (2 ODALI)		A TİPİ APART OTEL (3 ODALI)		B TİPİ APART OTEL (2 ODALI)	
İhale edilmiş kesin fiyatı	: 28.850.000,-	İhale edilmiş kesin fiyatı	: 21.570.000,-	İhale edilmiş kesin fiyatı	: 28.697.000,-	İhale edilmiş kesin fiyatı	: 19.135.000,-
Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay

"Kooperatifte Güvence"

S.S. SUBAY, ASTSUBAY, MEMUR TOPLU KONUT YAPI KOOPERATİFİ

Tel: 338 02 38 338 16 85 - 338 16 87 Telex: 29 039 Suex Tr Telefax: 345 01 50
ANKARA ŞUBESİ: Ataturk Bulvarı 233/6 Kavaklıdere - Ankara
Tel: 167 69 58 - 167 53 32 Telex: 45 180 Kbon Tr Telefax: 168 19 30
İZMİR ŞUBESİ: 1. Kordon 336/2 Alsancak - İzmir Tel: 22 09 77 Telefax: 22 09 77

DİĞER İNŞAATLAR

1- ***Çengelköy Konutları*** nın inşaat ihalesi yapılmıştır.
2- ***Maltepe Konutları*** Eylül 1987'de teslim edilecektir. Kayıtlar bitmiştir. Tapuları verilmektedir.
3- ***Pendik Konutları*** inşaat devam etmektedir. Kayıtlar bitmiştir. Kat irtifakı tapuları verilecektir.

Gümüldür ÖMÜR BELDESİ
"doğanın insana hediyesi"

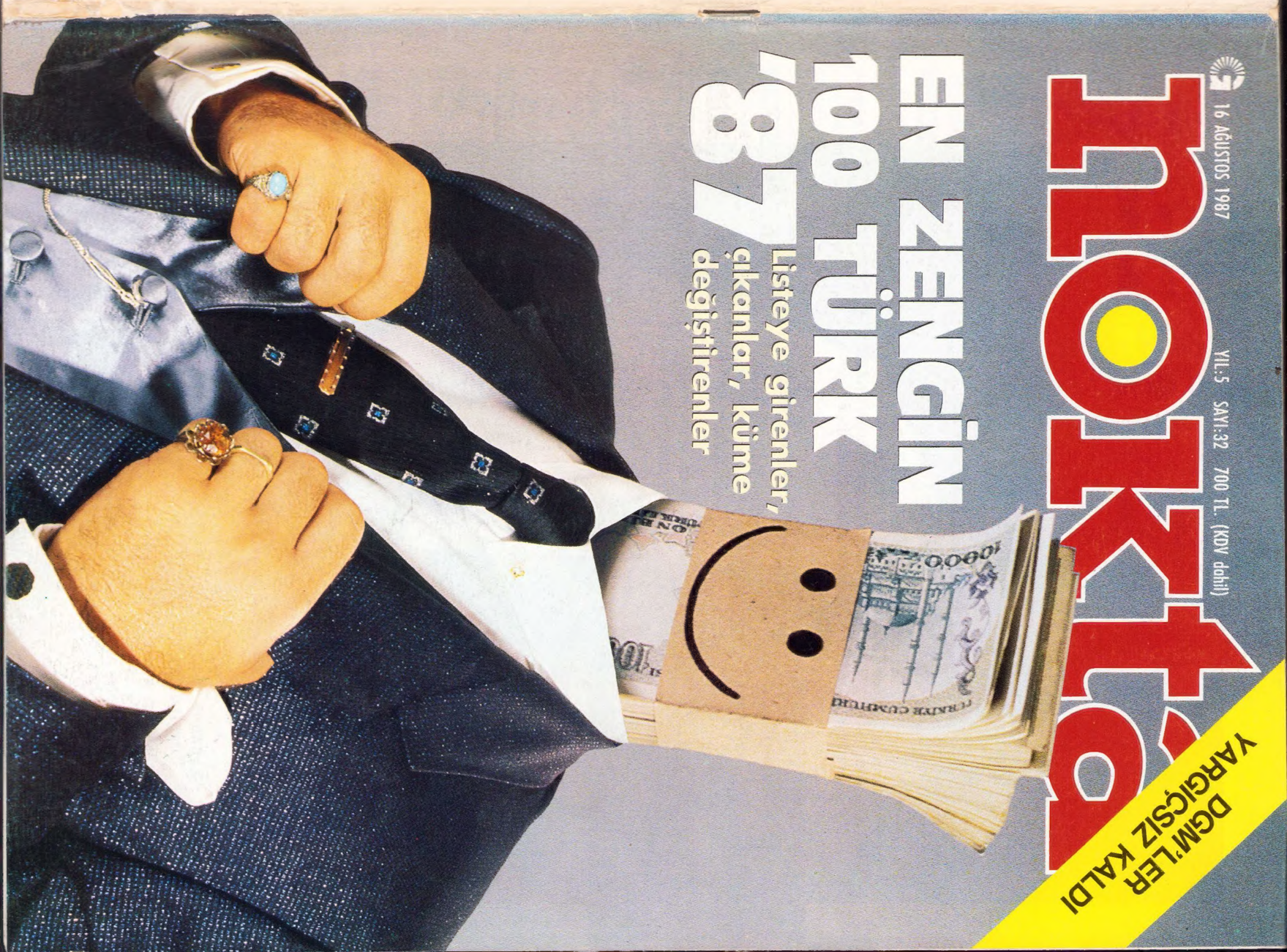

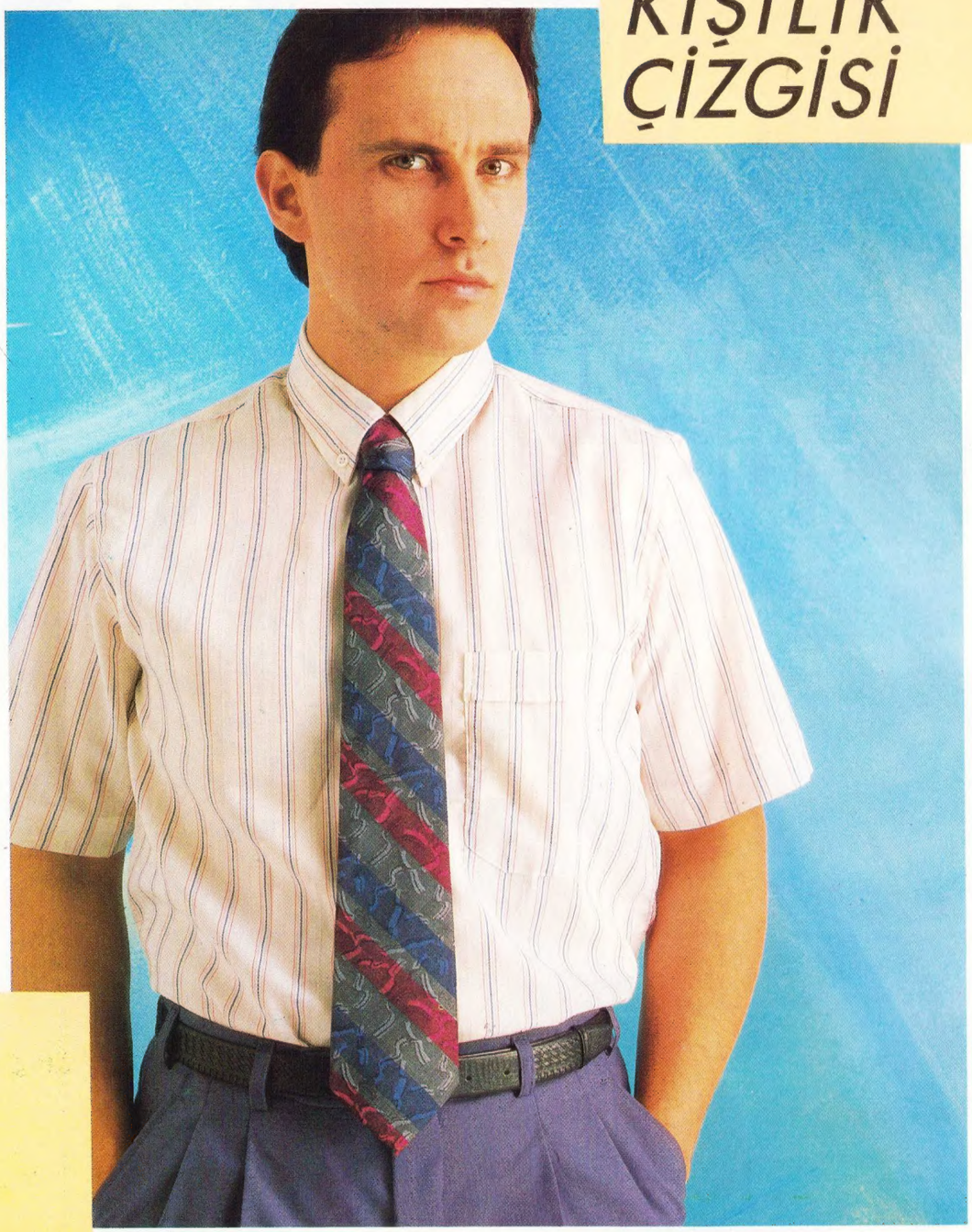

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

ANTALYA
BAKIRKÖY
DENİZLİ
ISPARTA
İZMİR
ÜSKÜDAR

mithat

AIL

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

DGM'ler yargıçsız kaldı 12
Türk Silahlı Kuvvetleri'nde yeni düzenlemeler 14
Marmara'da batan tekne 16
AET için ehliyet furyası 18
Evde müzik dinleme suçu 20
TCDD' nda özelleşmeye doğru 22
Söyleşi/Çetin Altan 24

DÜNYA

L. Amerika'nın diktatörleri 28
Libya atom bombası yaparsa 32
İtalya'da bir mucizenin öyküsü 34
İsrail'in anti-terör şirketleri 37

EKONOMİ

Askeri vakıflar 40

KAPAK

En Zengin 100 Türk 46
Zenginler dünyaya nasıl bakıyor? 49

TOPLUM

Sigara aleyhtarı kampanya 56
Söyleşi/Korel Göymen 60
AFS'liler Türkiye'de 62
Moda/Rıfat Özbek 64

KÜLTÜR—SANAT

AFA Yayınları'nın yeni dizileri 66
Mimaride ışıklandırma 68
Sinema/Western filmleri 70
Lenin'in hayatı TV dizisi 72

İZLENİMLER

Bir Rum düğünü 73

SPOR

Ringlerin yeni şampiyonu 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama/Türkiye 26
Panorama/Dünya 38
Günlerin Getirdiği 44
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

En zengin 100 Türk - '87

Nokta'nın geleneksel "En Zengin 100 Türk" listesinde artık iki trilyoner var. Koç ve Sabancı, 100 kişilik zenginler ordusuyla aralarını iyice açıp Türkiye'nin ilk trilyonerleri unvanını kazandılar. Zenginlerimiz ne kadar liberal? Eşcinsellere, feministlere, yeşil harekete nasıl bakıyorlar?

(Sayfa 46)

DGM'ler yargıçsız kaldı

Türkiye'nin üç büyük ili dışında görev yapan Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ndeki yargıç açığı yüzünden binlerce tutuklu mahkemeye çıkamıyor ve tahliyeler yapılamıyor.

(Sayfa 12)

Orduda yeni düzenlemeler

ANAP iktidarının kafasında ordunun restorasyonu planı var. Hareket kabiliyeti artırılmış daha küçük ama daha çevik bir ordu için bedelli askerliğin yaygınlaştırılması ve ordunun silah donanımının modernleştirilmesi çalışmaları yapılıyor.

(Sayfa 14)

Tiryakiler için zor günler

Yakın bir gelecekte, iş müracaatlarınıza, sigara içtiğiniz gerekçesiyle ret cevabı alırsanız, lüks bir lokantanın kapısında çevrilirseniz hiç şaşırmayın. Çünkü bütün dünyayı saran "sigara içenleri tecrit" kampanyasının Türkiye'de de taraftarları çoğalıyor.

(Sayfa 56)

"Eninde sonunda bir çul parçası"

Uluslararası moda dünyasının "Jön Türk"ü Rıfat Özbek, zirveye tırmanışını anlatıyor. Özbek'e göre Türk kadınları modayı fazla ciddiye alıyor ve cesur giyinmiyor.

(Sayfa 64)

Yıl 1985... Mayıs ayının ilk haftası. **Nokta**'nın kapağında, ellerindeki paraları havalara savuran Sakıp Sabancı ve Vehbi Koç'un bir fotoğrafı yer alıyor. Kapak spotu ise şöyle: "En zengin 100 Türk - Kimin ne kadar serveti var."

Nokta, 5 Mayıs 1985 tarihli sayısında Batılı bazı büyük dergilerin her yıl uyguladıkları bir yöntemi örnek alarak geleneksel "ülkenin en zenginleri" anketine başlıyor... Kapak sayfalarımızdaki çizelgede ise Koç ve Sabancı "Serveti 200 milyardan fazla olanlar" listesinin en başındaki yerlerini alıyorlar...

.....

Yıl, 1987... **Nokta**'nın bu haftaki kapağı da Türkiye'nin en zengin yüz kişisine ayrılmış... Listenin başında yine Koç ve Sabancı var... Ama artık milyarlar değil, trilyonlar konuşuyor... Vehbi ve Sakıp beyler, 2 yıl öncesinin ilk 25 kişilik "milyarderler" listesinden fırlayıp, sadece kendilerine ait olan"trilyoner" grubuna kuruluvermişler. Kısa bir süre önce zenginlik simgesi olan milyonerlik, milyarderliğe, oradan da göz açıp kapayıncaya kadar bazılarımızın hâlâ telaffuzunda bile güçlük çektiğimiz trilyonerliğe kadar sıçrayıvermiş...

İki yıllık bu ani gelişmeyi içeren listeyi hayretle incelerken, arkadaşlardan biri "Vallahi bunda Sakıp ve Vehbi beylerin bir suçu yok... Paranın değeri öyle düştü ki... Bunu asıl Turgut beye sormalı" diye atılıyor...

Acaba doğru mu? Bu işteki başarının anahtarı kimin elinde? Koç'un mu, Sabancı'nın mı, Özal'ın mı?

İsterseniz, gerçekten karmaşık olan bu sorunun yanıtını, onu direk olarak ilgilendirenlere bırakalım ve bu haftaki kapak yazımızdan bir iki ilginç anektod aktaralım sizlere:

Bu yıl üçüncüsünü hazırladığımız "En zengin 100 Türk" anketinde ilk ikisine oranla değişik bir yöntem uyguladık. Zenginler ordumuza yönelttiğimiz sorularla, onların ne kadar liberal olup olmadıklarını, feministlere, yeşillerin hareketine, eşcinsellere nasıl baktıklarını, bekâret üzerine görüşlerini ve politik eğilimlerini ortaya koyduk ve herkesin keyifle okuyacağı çok ilginç yanıtlar aldık. Örneğin "Yeşiller üzerine ne düşünüyorsunuz?" diye sorduğumuz bir zenginimiz, yanıt olarak "Ben yeşili çok severim... Yüzbinlerce fidan diktirdim" diyordu. Zenginlerimizin, genelde pragmatik düşüncede oldukları da,edebiyat ve sinema ile pek ilgilenmedikleri,sadece kendilerine yararlı "eserleri" seçmelerinden ortaya çıkıyordu.

Listemizin bir başka ilginç özelliği de Anadolulu zengin sanayicilerin yavaş yavaş üst sıralardaki yerlerini almaya başladığını göstermesiydi. Ama İstanbulluları temsil eden Fuat Bezmen bu "yeni gelenler" için "Onlar primitiftir. Ancak 50-60 sene sonra sanayici olabilecekler" diyordu..

Yine de zenginlerimiz, modernleşme yolunda hızla ilerliyorlardı. Bunu, "Zengin bir tablo" başlıklı çizelgemizde izleyebilirsiniz. Evet.. Geçmişin örümcek kafalı parababaları tarihe karışıyor, milyarlı rakamlar trilyonlara ulaşıyordu. Ama geriye dönüp baktığımızda, iki yıl önce aynı konuyu ilk olarak işleyen **Nokta**'nın bu sütununda yazdığımız şu satırları tekrar yazmadan edemiyoruz:

"Bu ülke, 60 yılda aralarından yüz tanesinin bile kolayca saptanamayacağı zenginler çıkarmış... Ama bu kişisel zenginlikler, Türkiye için amaçlanan refahın doğrudan bir göstergesi mi? Bu soruya olumlu bir yanıt vermek ne yazık ki olanaksız. **Nokta**'nın bu haftaki kapak konusunun ortaya koyduğu gerçeklerin en önemlisi şu:

60 yıl içinde insanların refah içinde yaşayacağı bir zenginlik değil, 'zenginler' yaratmışız..."

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşim Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Giritlioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dürin Ababay (Şef), Neyyire Özkan, Hakan Akçaoğlu.
DIŞ HABERLER Ayşim Alpman, Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu
KÜLTÜR SANAT Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hiçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Haşmet Babaoğlu, Ali Boratav, Ayşe Baştürk, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Alper Görmüş, Sinan Hıncal, Eren Külahlı, Leyla Olça, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Hümeyra Özalp,Can San, Itır Şahingiray, Emin Tanrıyar, Mehmet Yalçın . Ahmet Turhan Altıner

Ankara: Hıdır Göktaş, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Sevkuthan Nevsuhan, Hüsevin Sentürk, Nuray Şirin, Nezih Tavlaş, Kemal Bağlum
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllüstrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kiran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı)
Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasay, Hakkı Deveci, Hande Ergenç, Ayça Gülsoy, Ayşen Gür, Hızır Tüzel, Ali Rıza Kuranel, Levent Boyacıoğlu, Gül Büyükbeşe . Can Karakaş , Ayşe Sazak ,UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

NEDEN SOSYALİZM, Mehmet Ali Aybar, BDS Yayınları, Ağustos 1987, İstanbul, 200 sayfa, 1000 TL.
Mehmet Ali Aybar, "Nasıl bir sosyalist parti" sorununun kamuoyunda tartışılması amacıyla konuyla ilgili görüşünü açıklayan bir kitap yazmış. Bu kitabında Aybar sosyalist teorinin unsurlarını tartıştığı gibi, kurulacak bir Sosyalist Parti'nin programına dair ipuçlarını da veriyor.
Mehmet Ali Aybar kitabını Sosyalist Parti çalışmaları ile ilgili yeni bir çağrı ile noktalıyor. Sadece konuya yakınlık duyan sosyalistlerin değil, Türkiye'nin siyasal panoraması ile ilgilenen herkesin merakla okuyacağı bir kitap.

SAVAŞA BİR VAR, röportaj, Reha Muhtar, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1987, 198 sayfa.
Reha Muhtar, dış haberlere karşı azıcık duyarlı çevrelerin hemen tanıyacakları bir ad: TRT, Atina muhabiri. Gazetecilik mesleğinde "Atina muhabiri" olmak kuşkusuz ayrı bir anlam taşımaktadır: Her saat gerginleşme eğilimi taşıyabilen iki komşu ülkenin yüksek tansiyonlu ilişkilerinin ortasında bulunmak! Reha Muhtar, üç yıldan beri, her zaman yangına dönüşebilecek bu görev ortamının içinde yaşıyor.

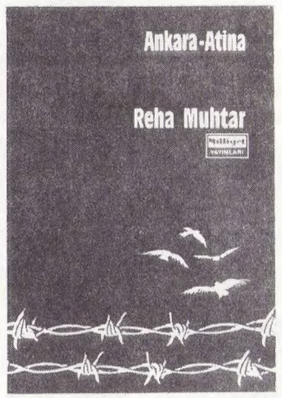

Kadınlar, kendinize bir oda edinin ve yazın!

KENDİNE AİT BİR ODA, Virginia Woolf'dan çeviren Suğra Öncü, Afa Yayınları İstanbul Mayıs 1987, 135 sayfa.
"Ama biz senden kadınlar ve yazın konusunda konuşmanı istemiştik, bunun insanın kendine ait bir odası olmasıyla ne ilgisi var diyebilirsiniz. Bunu açıklamaya çalışacağım." diyerek başladığı kitabında Virginia Woolf önceleri bir kadın yazarın kendine ait bir odası olmasının gerekliliğini anlatmanın çok uzağındaymış izlenimini veriyor okuyucuya. Çağımızın, adı James Joyce ya da Marcel Proust'la birlikte anılan, "kadın hareketi"nin bu öncü yazarı, sayfa sayısı bakımından pek dolgun görünmeyen ama içerik olarak bir hayli yoğun bu kitapçıkta, ustalığını bir kez daha sergiliyor. Kitaplar ve yazarlar arasında başlattığı gezintisini ilerlettikçe kadınlara yönelik mesajlarını satır aralarına yerleştiriyor. Ve sonunda giderek şöyle sesleniyor hemcinslerine: "Para kazanın, kendinize ait bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!" Büyük bir yazarın kaleminden, kadın ve edebiyat konusunu işleyen **Kendine Ait Bir Oda,** feminist olsun ya da olmasın edebiyata tutkun, üstelik Virginia Woolf'un tadına varmış okurun, öncelikle de kadın okurun büyük zevk alarak elinden bırakmayacağı bir kitap. 135 sayfayı devirdikten sonra hemencecik bir oda peşine düşen kadınların sayısı da herhalde çoğalacaktır sanırız.

En çok satan kitaplar

1. **Önce İnsanım Sonra Gazeteci,** Emin Çölaşan, Tekin Yayınları (2)
2. **Kadının Adı Yok,** deneme, Duygu Asena, Afa Yayınları (1)
3. **Müebbet Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (4)
4. **Kendine Ait Bir Oda,** Virginia Woolf, Afa Yayınları (6)
5. **Gülünün Solduğu Akşam,** anı, Erdal Öz, Can Yayınları (8)
6. **Koku,** roman, Patrick Süskind, Can Yayınları (3)
7. **Şafak Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (10)
8. **Gülün Adı,** roman, Umberto Eco, Can Yayınları (5)
9. **Hoşçakal Umut,** roman, Ayla Kutlu, Bilgi Yayınevi (7)
10. **Hepinizi Öpüyorum,** Daniel Cohn-Bendit, Metis Yayınları (9)
11. **Biz Devrimi Çok Sevmiştik,** Dany Cohn-Bendit, Afa Yayınları (13)
12. **Yalan Roman,** Emile Ajar, Can Yayınları (11)
13. **Bay Keuner'in Öyküleri,** Bertolt Brecht, Boyut Yayınları (15)
14. **'68 Fransa,** derleme, Delale-Ragache, Metis Yayınları (14)
15. **Suya Sabuna Dokunarak,** anlatı, Yalçın Pekşen, Cep Kitapları (—)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Deniz, Gençlik** ve **Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm** ve **İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

Özellikle, geçtiğimiz mart ayında savaşın eşiğine gelen Türkiye ile Yunanistan'ın aralarında gelişen olayların merkezinde yaşayan Muhtar, bu olaylar çerçevesinde, dış dünyanın etkilerini, olası bir savaşın seyrini, koşullarını ve sonuçlarını anlatmaya çalışıyor bu kitapta... Bunu yaparken de, günümüzde nerdeyse bir akıma dönüşen "gazeteci-yazarlar" zincirine yeni bir halka daha eklemiş oluyor.

AKDENİZ'İN KIYISINDA, Fatih Atilla roman, ADS yayınları, Ankara 1987
1974-80 yılları arasında Mersin Çimsa Çimento fabrikasında işçilerin kendiliğinden gelişen ve önemli boyutlara ulaşan mücadelesini anlatan yarı-belgesel bir roman **Akdeniz'in Kıyısında.** İşçilerin sendikal mücadelesinin oldukça sancılı bir dönemden geçtiği günümüzde oldukça farklı bir yaklaşım sunuyor.

HÜZÜNLÜ KAR ÇİÇEKLERİ, öyküler, Muzaffer Buyrukçu, Boyut Yayınları, İstanbul, 1987, 176 sayfa.
Korkunun Parmakları adlı öykü kitabıyla, "1959'un en beğenilen öykücüsü" seçilen Muzaffer Buyrukçu, daha sonraları yayınladığı **Bulanık Resimler**'le TDK; **Kavga**'yla Sait Faik ödülünü kazanmış ve bugüne dek yazdığı on bir yapıtıyla belli bir düzeyi hep korumuştur. Öykülerinde toplumsal, bireysel sorunların arasına sıkıştırılmış bulunan insanın kurtulma çabalarını, ilişkilerin sonsuz evreninde oradan oraya savrulmalarını

dolu dolu bir ayrıntı zenginliğiyle anlatan Buyrukçu, elimizdeki yeni kitabı **Hüzünlü Kar Çiçekleri**'nde de duygusal ve sorunsal karmaşanın labirentlerinde saptadığı yaşantı birikimlerini, sürekli varlığını duyumsadığımız gerçeklerin çok boyutlu yansımalarını sergiliyor.

• İLHAN SELÇUK'LA KADİN-ERKEK VE SEVGİ ÜZERİNE KONUŞTUK.

• RIZA TEKİN İSTİFA.

• YASAKLARA EVET Mİ HAYIR MI?

• Hale Soygazi-Barış Pirhasan, Adı Olmayan Kadın için elele verdiler.

• Televizyon dizilerinde kadın: Dizilere Kadınca farklı bir gözle baktı.

• Cinsel fanteziler. Artık psikologlar da öneriyor.

• Sıcaklarda nasıl sevişilir? Erdal Atabek olaya şakayla bakıyor.

Düşünen kadının dergisi Kadınca sizi, yalnız sizi düşünüyor

kadınca

Volker Schloendorff'un ünlü filmi "Teneke Trampet"i Ankara'da gösteriliyor

Altın Palmiye'li filmler

CANNES'DA ÖDÜL ALAN ÜÇ FİLM. Ankara Kızılırmak Sineması'nda geçmiş yıllarda Cannes Film Festivali'nde ödül kazanmış filmler gösteriliyor. Bunlar yönetmen Dino Risi'nin bir kazada elini ve gözlerini yitirmiş emekli bir yüzbaşının öyküsünü anlattığı, 1976 İtalyan yapımı **Kadın Kokusu-Profumo di Donna,** Alman sinemasının önde gelen yönetmenlerinden Volker Schloendorff'un 1979'da Cannes'da olay yaratmış **Teneke Trampet-Die Blechtrommel** ve Şohei İmamura'nın 1984'ün Altın Palmiyeli filmi **Narayama Bushiko-Narayama Türküsü.** Özellikle Dino Risi'nin, eski çapkınlık günlerine doğru yol alan ve acımaya dönüşür korkusuyla kendisini delice seven bir kadını (Agostina Belli) reddeden kaderin sillesini yemiş yüzbaşının (Vittorio Gassman) öyküsünü aktaran **Kadın Kokusu**'yla 140 dakikalık özgün süresi sansürden geçtiği halde 25 dakika kadar kesilerek sinemalarımızda gösterilmiş olan **Teneke Trampet**'i görmemiş sinemaseverlere öğütlenebilir. David Bennent, Mario Adorf ve Angela Winkler'in oynadığı **Teneke Trampet** Schloendorff'un gerçekleri fantastik bir dille betimleyen simgesel anlatımıyla epeyi tartışma getiren bir film olmuştu.

SİNEMA

ÜNLÜ YÖNETMENLER VE FİLMLERİ. Yaz günlerinde seyirciyi yeniden sinema salonlarına çekmek amacıyla düzenlenen, toplu gösterilerin en ilginçlerinden biri de bu hafta Beyoğlu Emek Sineması'nda "Ünlü Yönetmenler ve Filmleri" adıyla sunuluyor. Geçmiş mevsimlerde sinemalarda gösterilmiş nitelikli filmler arasından seçilmiş bu haftanın programında, Pazartesi Claude Chabrol'ün **Zehirli Çiçek-Violette Noziere** (Isabelle Huppert, Stephane Audran) Salı, Joseph Losey'in **Meksika'daki Cinayet-Trotsky** (Alain Delon, Richard Burton), Çarşamba Ettore Scola'nın **Özel Bir Gün-Una Giornata Particolare** (Sophia Loren, Marcello Mastroianni), Perşembe Luchino Visconti'nin **Masumlar-L'Innocente** (Giancarlo Giannini, Laura Antonelli), Cuma Alberto Lattuada'nın **Aşkımız Bir Günahtı-Cosi Come Tu Sei** (Marcello Mastroianni, Nastassia Kinski), Cumartesi Sydney Pollack'ın **Bulunduğumuz Yol-The Way We Were** (Robert Redford, Barbra Streisand) ve Pazar Francis F.Coppola'nın **Siyam Balığı-Rumble Fish** (Mat Dillon, Mickey Rourke) adlı filmleri yer alıyor.

WESTERN FİLMLERİ. Moda Sineması'nda da kovboy filmlerinden derlenmiş bir "Western Filmleri Haftası" düzenlendi. Bu haftada her gün dönüşümlü olarak sunulacak filmler şunlar: Henry Hathaway'ın **Kötü Evlat-The Sons of Katie Elder** (John Wayne, Earl Holliman, Dean Martin, Martha Hyer), Budd Boetticher'in **Batı Hududu** (Randolph Scott, Virginia Mayo), Charles Marquis Warren'in **Yakan Ok-Arrowhead** (Jack Palance, Charlton Heston) ve Michael Curtiz'in **Komançerolar-The Comancheros** (John Wayne, Stuart Whitman).

İsabelle Huppert Chabrol'ün "Violette Noziere"iyle oyunculuğunu kabul ettirmişti

SERGİ

FİKRET MUALLA. Türk resminin, alkol tutkusu, uyumsuzluk, geçimsizlik ve polis korkusuyla geçen yılların ardından 1967'de güney Fransa'nın ufak bir kasabasında "hamisi" Madam Angles'a coşkun bir lirizmle, içinden geldiği gibi yapılmış yığınla resim bırakarak ölmüş büyük ustası Fikret Mualla'nın resimlerinden derlenmiş bir sergi, İstanbul Vakko Sanat Galerisi'nde açıldı. Kendine özgü, bohem yaşantısı ve bir yaşama biçimine dönüştürdüğü resim tutkusuyla, hiçbir akıma ve modaya yüz vermeden, bildiğince resim yaparak çağdaş sanat tarihine geçen bu uyumsuz ressamımızın eserleri, Ağustos ayı boyunca izlenebilir.

9 AĞUSTOS Pazar

TV1

12.01 Haberler
12.15 Voltron
12.45 Pazar Sineması "Küçük Casuslar"
14.15 Sohbet
14.30 Virginia
15.15 Pazar Konseri
16.15 Himalaya'lara Yolculuk- 2

17.15 TV'de Sinema "Vera Cruz"
19.00 Yeni Sesler
19.30 Petro - 2
20.30 Haberler
21.15 TV Filmi "Teklif"
21.50 Devlet Klasik Türk Müziği Korosu
22.20 Spor
23.20 Hanlon
00.10 Haberler

TV2

19.31 Ticky - Tocky
20.15 Hava Kurdu - 4
21.30 Haberler
22.00 Mac Gyver'ın Maceraları-6
22.45 Pazar Eğlencesi

10 Pazartesi

TV1

19.01 Haberler
19.15 He-Man
19.40 Yaz Okulu "Coğrafya"
20.00 Turizm Köşesi
20.30 Haberler
21.15 Beşinci Roket - 1
22.10 Kapı Aralığından
23.00 Otel - 5
23.50 Haberler

TV2

19.51 Galtar
20.15 Harikalar Koyu - Son
21.00 Bin Türlü Mavi Akar Boğaziçinden
21.30 Haberler
22.00 Berlin Alexander Meydanı - 5
22.45 Konser "Mediha Şen Sancakoğlu"

11 Salı

TV1

19.01 Haberler
19.15 Küçük Prenses - 1
19.40 Yaz Okulu "Yaşayan Bedenimiz"
20.00 Gazi Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu
20.30 Haberler
21.15 Haber Program
22.15 Dikkat
22.30 TV'de Sinema "Neredesin Sevgi"
00.10 Haberler

TV2

19.51 Gelişen Dünya
20.15 Haftanın Dizisi "Uzayda Cinayet" - 1
21.00 Hobiler
21.30 Haberler
22.00 Eğlence - 3
22.45 Çalıkuşu-1

12 Çarşamba

TV1

19.01 Haberler
19.15 Ayıcıklar
19.40 Yaz Okulu "Fizik"
20.00 Eski Eser Kaçakçılığı ve Tahribi - 2 "Son"
20.30 Haberler
21.15 Beşinci Roket - 2
22.10 Bir Yaz Gecesi
23.00 Dedektiflik Bürosu - 6
23.50 Haberler

TV2

19.51 Küçümenler Köyü
20.10 Spor
20.25 Müzik Köşesi
20.45 Hafta Ortası
21.30 Haberler
22.00 TV'de Sinema "Aydaki İlk İnsanlar"

13 Perşembe

TV1

19.01 Haberler
19.15 Yıldızlar Hakimi - 3
19.40 Yaz Okulu "Computer"
20.00 İnanç Dünyası
20.30 Haberler
21.15 Perihan Abla
22.10 TV'de Sinema "Komedi Ustaları" "Sevgili Esmerim"

23.40 Müzik Dünyası "Spandau Ballet"
00.25 Haberler

TV2

19.51 Müzik Bahçesi
20.15 Haftanın Dizisi "Uzayda Cinayet" - 2
21.00 Sanat - Festival
21.30 Haberler
22.00 Sohbet

22.45 Aşk Gemisi

14 cuma

TV1

19.01 Haberler
19.15 Polyanna
19.40 Henderson Kardeşler
20.30 Haberler
21.15 Beşinci Roket - 3
22.10 2. Kıbrıs Barış Harekatı
22.30 Gösteri - 4
23.10 Dantel - 7
24.00 Haberler

TV2

19.51 TRT Hafif Müzik Caz Orkestrası
20.15 Süper Tren - 2
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler

22.00 TV'de Sinema "Kardeşlik"

15 Cumartesi

TV1

14.00 Haberler
14.05 Küçük Meli
14.30 Vahşi Hayat - 5
15.15 Görünmez Adam - 1
16.00 Bulmaca
16.25 TV'de Sinema "Soygun"
17.50 Süpervizyon - 4
18.50 Kaptan Cook - 5
19.35 Çevre Harekâtı - 7
20.30 Haberler
21.15 Altın Kızlar
21.55 Cumartesi Show
23.00 TV'de Türk Sineması "Ben de Özledim"
00.20 Haberler

TV2

19.51 Komedi Dünyasından
20.00 Sevimli Yaramaz
20.15 Haftanın Dizisi "Uzayda Cinayet" - 3
21.00 Merak Ettikleriniz
21.30 Haberler
22.00 Opera "Samson ve Dalilah"

TELEVİZYON

Son yıllarda iyice yaşlanan Mickey Rooney artık TV dizilerinde oynuyor

TV1 KÜÇÜK CASUSLAR (Little Spies). Köpekleri çalıp çalıp bir yetiştirme yurduna satan bir belalılar çetesiyle hayvansever çocukların mücadelesini aktaran bu film, pazar günlerinin tipik çocuk ve aile filmlerinden biri. Çete de, köpekleri bilimsel araştırmalar için kullanan kötü niyetli bir başkasına satıyor. Derken hayvansever çocuklar "münzevi" diye korktukları Mickey Rooney'in evine gidip ondan yardım istiyor ve köpekleri zalim adamın elinden kurtarmak için plan yapıp uyguluyorlar... Bir zamanların çocuk yıldızıyken, yaşlandıkça karakter rollerinin değişmez yıldız oyuncusu oluveren Mickey Rooney'le Robert Contanzo ve Peter Smith'in oynadığı bu TV filminin yönetmeni Stephen Greenfield. Önemsizce ama yine de ekran başında çocuklarıyla birlikte tüm aileyi **oyalayabilecek** bir Amerikan yapımı. 85 dakika.

9 Ağustos Pazar

Western deyince

Vera Cruz'da "kötü"yü Burt Lancaster, iyi Amerikalıyı ise Gary Cooper oynuyor

TV1 VERA CRUZ 1860'ların kargaşa içindeki Meksika'sı. Amerikan iç savaşından gelen eski askerler, kanun kaçakları ve maceraperestler bu ülkeye doluşmuştur. Bu arada imparator Maximilian'ın üç milyon dolarlık altını Vera Cruz'a göndermek istemesi, birtakım fırsatçıların ekmeğine yağ sürecektir... Amerikan sinemasına özgü western türünün ünlü filmlerinden biri ekrana geliyor. 1983'te ölen, hemen hemen her türde yaptığı filmlerinde şiddet öğesini öne çıkararak belirgin bir biçim ustalığına erişen, Amerikan sinemasının önemli yönetmenlerinden Robert Aldrich'in ilk filmlerinden **Vera Cruz,** bu haftanın TV filmleri içinde hemen dikkati çeken, etkileyici bir western. Aslında yıllar önce ülkemizde "İstiklal Kahramanları" adıyla gösterilen **Vera Cruz**'un baş rollerindeki "maceraperest gringo"ları oynayan Gary Cooper'la Burt Lancaster'in varlığı bile başlı başına bu filmi izlemeye yeter. Meslek yaşamı boyunca sistem dışı, bağımsız filmlerinde sürekli eleştirel tavrı ve dinamik anlatımıyla sansürle başı hep derde girmiş Aldrich'in yer yer gerilimden yergiye gidip gelen canlı, sürükleyici sineması, bu hareketli serüven filmini baştan sona çekici kılıyor. Borden Chase'in senaryosu, Ernest Laszlo'nun görüntüleri ve Cooper'la Lancaster adındaki iki büyük Hollywood "firması"nın yanı sıra Cesar Romero, Ernest Borgnine, Sarita Montiel ve gencecik bir Charles Bronson gibi oyuncularıyla zevkle izlenen **Vera Cruz,** tatil gününüzü değerlendirecek bir "seyirlik." **Kaçırmayın.** 1953 ABD yapımı, 94 dakika.

9 Ağustos Pazar

"Neredesin Sevgi"de Hollywood'un iki büyük kadın yıldızını izleyeceğiz: Bette Davis (üstte) ve Susan Hayward (yanda).

TV1 NEREDESİN SEVGİ (Where Love Has Gone). 60'lı yıllarda Lana Turner'in kızı annesinin dostunu öldürünce Hollywood'u sarsan skandallardan biri patlak vermişti. Best-seller yazarı Harold Robbins de fırsat bu fırsat deyip bu olaydan hareket ederek bir roman yazıvermişti. İlginç gerilim filmleriyle adını duyurduktan ve 50'li yıllardaki McCarthy soruşturmalarından muhbirlik damgasıyla yakasını sıyırabildikten sonra üstün yapımlara yöneldikçe çaptan düşen, 1970'lerdeyse sinemadan iyice elini ayağını çeken Amerikalı yönetmen Edward Dmytryk'in Harold Robbins'in romanından az buçuk değişikliklerle yaptığı bu film, izlenebilir düzeyde bir Hollywood melodramı. Gerçek olaylardan yola çıkarak seks öğesiyle destekli bir duygusallığı, sonradan TV dizilerine örnek olacak klişelerle allayıp pullayan bu Dmytryk filmi sonuçta yine de ilginç nitelemesini hak ediyor. Oyuncu kadrosu Susan Hayward, Bette Davis, Jane Greer, Mike Connors ve Joey Heatherton'dan oluşan bu film özellikle tipik best-seller okuyucuları için. 1964 ABD yapımı, 114 dakika

11 Ağustos Salı

TV2 AYDAKİ İLK İNSANLAR (First Men in the Moon). Fantastik ve bilimkurgu edebiyatının öncü yazarı H.G. Wells'in 1901'de yayınladığı aynı adlı romanından sinemaya uyarlanan bu film öncelikle, özel efekt uzmanı Ray Harryhausen'in ustalığını sergilemesi açısından ilginç. Uzaydaki ilk kapı komşumuzun üstüne insan ayağı değmesi hayalini, gerçekleşmesinden tam 67 yıl önce tasarlayıp yazan H.G. Wells klasiğinin oldukça durgun ve ağır bir sinema versiyonunu izliyoruz. Yönetmen Nathan Juran'ın ayrıntıları önemseyen özenli ve eğlen-

Bir türlü ön plana çıkamamış Hyer "Aydaki İlk İnsanlar"da

celi anlatımı, "Aya Seyahat" fantezisini aktaran bu filmi çekici kılarken kısa bir bölümde görünen Peter Finch'le bir türlü birinci plana geçememiş sarışın Amerikalı dilber Martha Hyer, Lionel Jeffries ve Edward Judd gibi oyuncular da yönetmene destek oluyorlar. Haftanın ilginç filmlerinden biri de **Aydaki İlk İnsanlar.** Özellikle **bilimkurgu meraklılarının hoşlanacağı bir film.** 1964 İngiliz yapımı, 103 dakika.

12 Ağustos Çarşamba

TV1 SEVGİLİ ESMERİM (My Favorite Brunette). "Güldürü Ustaları" programının bu haftaki konuğu, nerdeyse yarım yüzyıldır Amerikan sahne ve perdesinin vazgeçilmez adlarından Bob Hope. Hareketten çok sözlü espriye dayanan bir güldürü anlayışının temsilcisi olan İngiltere 1903 doğumlu Bob Hope, 1950'lere doğru Bing Crosby ve Dorothy Lamour'la yaptığı "Yol" dizisi filmlerle ünlendi. Elliot Nugent'in yönettiği **Sevgili Esmerim**'de günün birinde gangsterlerin oyununa gelen ve başı belaya giren bir fotoğrafçıyı oynayan Bob Hope'a yine sarışın Dorothy Lamour'la korku sinemasının iki büyük star'ı Peter Lorre ve Lon Chaney Jnr. eşlik ediyor. Korku filmleriyle de paralellikler kuran bu Bob Hope güldürüsü, onca eskiliğine karşın, **izleyenleri pişman etmeyecek bir komedi.** 1946 ABD yapımı, 85 dakika.

13 Ağustos Perşembe

Martin Ritt'in "Brotherhood" unda Kirk Douglas başrolde

TV2 KARDEŞLİK (The Brotherhood). Sicilya kökenli Frank, bir Mafya babasıdır. Yeni evli kardeşi Vince de Mafya'ya katılır. Giderek Fank'la, birlikte karar aldığı Mafya kurulu arasında fikir ayrılıkları başlar. Ama Vince başarıya ulaşma yolunun bu kuruldan geçtiğine inanmaktadır... TV'den yetişen yönetmenler kuşağının en ilginç sinemacılarından Martin Ritt'in imzasını taşıyan **The Brotherhood** oldukça sert ve trajik boyutlu, ilginç bir dram. Ekranda bu haftanın **Vera Cruz**'la birlikte en "sıkı" filmi sayılabilecek **Kardeşlik**'te Mafya mensubu olduktan sonra birbirinin kanına susamış düşmanlara dönüşen iki kardeşin öyküsü sürükleyici bir anlatımla sunuluyor. Emektar Boris Kaufman'ın görüntüleri, Lalo Schifrin'in müziği ve Kirk Douglas, Alex Cord, Luther Adler, Irene Papas, Susan Strasberg ve Murray Hamilton gibi dört dörtlük bir oyuncu kadrosuyla Amerikan sinemasına özgü bir profesyonellikle kotarılmış bu Martin Ritt filmi **kısacası izlenmeye değer.** 1968 ABD yapımı, 95 dakika.

14 Ağustos Cuma

TV1 BEN DE ÖZLEDİM Bayramda ekrana gelen Orhan Gencebay filminden sonra şimdi de bir Ferdi Tayfur filmi. Yeşilçam'ın işini bilir yapımcı-yönetmenlerinden Nazmi Özer'in **Ben de Özledim**'inde Ferdi Tayfur, sözlüsüyle bir türlü evlenemeyen ve Libya'ya gidip para biriktirmeyi amaçlayan yoksul ama sapına kadar delikanlı bir Anadolu delikanlısı. Bu kadar şifre-özetten sonra gerisini merak etmeyin, nasılsa Banu Alkan'ın tüm engellemelerine çengel atmalarına karşın Ferdi'cik sonunda "yırtacak" ve sevdiğiyle mutluluk kerevetine çıkacaktır... Kültür düzeyi bilinen çizgide seyreden, evlere şenlik bir "Cumartesi gecesi" filmi. 70 dakika.

15 Ağustos Cumartesi

TV1 SOYGUN (Bank Shot). Serüven sinemasında yığınla yapılmış soygun temalı filmler içinde oldukça çizgi dışı sayılabilecek, Donald E. Westlake'in bir romanından uyarlanmış bu filmi, adına ilk kez rastladığımız Gower Champion yönetmiş. Özellikle

Bob Hope'la Dorothy Lamour'un oynadığı "Sevgili Esmerim" ekranda bu haftanın komedisi

Joanna Cassidy'yi TV dizilerinden tanıyoruz

1970'lerden başlayarak kendine özgü karakter rolleriyle ünlenen ve Oscar'ı reddedişiyle sinema tarihine geçen aktör George C. Scott, bu filmde dahice soygunlarıyla tanınan bir suçluyu canlandırıyor. Günün birinde eski bir dostu onu hapishaneden kaçmaya ve yeni bir banka soygunu yapmaya ikna edecek ve kaçıştan sonra amansız bir takip başlayacaktır... George C. Scott'tan başka "Under Fire" filminden ve bazı TV dizilerinden tanıdığımız cazip Joanna Cassidy'nin de rol aldığı **Bank Shot,** iddiasız ama zevkle izlenebilecek, tatil gününe denk düşen bir Amerikan "eğlenceliği." Öncelikle **George C. Scott hayranları için birebir bir film.** 1974 ABD yapımı, 83 dakika.

15 Ağustos Cumartesi

TV1 SÜPERVİZYON İzzet Öz'ün hazırlayıp sunduğu bu müzik programında İsveç'ten Türkiye'ye dönme hazırlıkları yapan vurmalı çalgılar ustası Okay Temiz, ilginç çalgıları ve müziğiyle tanıtılıyor. James Brown "Gravity", Barış Manço "Osman", Seyyal Taner "Leyla", Grup Gündoğarken "Mustafa" ve Paul Simon "Boy in the Bubble" adlı parçalarını seslendirirken Fatih Orbay'ın fotoğraflarıyla, Turgut Berkez'in resimleri de sunuluyor.

15 Ağustos Cumartesi

Davaları Anadolu'daki DGM'lerde görülen sanıkların büyük çoğunluğu resimdeki yargılama "şansından" yoksun

TÜRKİYE

ADALET / YARGIÇSIZ MAHKEMELER

DGM'ler çıkmazda

Üç büyük kent dışındaki Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin çoğunluğu yargıç yokluğundan çalışamaz durumda. Zamanında yargılanamayan binlerce sanık ise, "zorunlu tutuklu" olarak yargıç önüne çıkacakları günü bekliyor.

Fransız rehber Michel Ceramino, yine Fransızlardan oluşan bir turist grubunu gezdirirken, "milli duyguları zayıflatıcı" propaganda yapmaktan Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından tutuklanmıştı. Duruşmanın yapılacağı 28 Temmuz 1987 gününe gelindiğinde sanık, avukatı ve sanığın ailesi duruşma salonunda yerlerini alacak, ancak kısa bir süre sonra mahkeme heyetinin olmadığı ve duruşmanın bir ay sonraya ertelendiği öğrenilecekti... Sanık Ceramino ve ailesi kendi ülkelerinde asla karşılaşamayacakları böylesi bir gelişmeyi şaşkınlık ve tepkiyle karşılayacak, ancak az sonra tepkinin, sonucu değiştirmeye bir yararı olmayacağını anlayacaklardı.

DGM'de yargıç yoktu, ve yargıçsız bir mahkeme de doğal ki, düşünülemezdi..

Sanık avukatı Turgut Kazan durumu Ceramino'ya anlatmakta çektiği sıkıntıyı, sonradan **Nokta'** ya şöyle anlatıyordu:"Yakınlarına bu durumu anlattığım zaman hiçbir biçimde anlayamadıklarına tanık oldum. Çünkü yargı yerinin böylesine kilitlenip kalması görülmemiş bir örnektir. Tabii bir Fransız bunu kesinlikle anlayamaz. Bir mahkeme yasayla kurulmuşsa ve fiilen çalışamıyorsa bunu anlamak mümkün değildir. O yüzden anlatabildiğimi sanmıyorum..."

Avukat Turgut Kazan'ın da vurguladığı gibi, "Vatandaş hem tutuklanıyor, hem de mahkemesiz kalıyor"du. 1982 Anayasası uyarınca yaklaşık üç yıl önce sekiz ilde kurulan DGM'lerin büyük bir çoğunluğu kilitlenip kalmıştı. Ama yargıç yokluğundan, ama dava çokluğundan; DGM'ler her geçen gün biraz daha tökezliyor ve bu durum sayıları binlerle ifade edilebilecek tutuklulara "elde olmayan nedenlerle" özgürlüklerinin engellenmesi şeklinde yansıyordu. Kilitlenmenin özellikle ağır bastığı Diyarbakır DGM'de 75, Erzincan DGM'de 60, Konya DGM'de 20 dava dosyası olduğu ve bu davaların azımsanmayacak bir bölümünün de yüzlerce sanıklı dosyalardan oluştuğu düşünülürse, sorunun büyüklüğü açık seçik ortaya çıkıyordu.

Hâkim 1.sınıf olursa. Ancak DGM'nin çalışmaya başlaması yeni sorunları gündeme getirecek. Öncelikle Doğu ve Güneydoğu illerinde ilk elden askeri hâkim sıkıntısı baş gösterecekti.Çünkü Anayasa'nın 143.maddesinin 4.fıkrasına göre kurulan DGM'lere ancak birinci sınıf askeri hâkim atanabilecekti. Oysa birinci sınıf askeri hâkim sayısı Türkiye'de sınırlı ve belliydi. Bu hâkimler "Şark"a gitmeyi de pek istemiyorlardı.

Diyarbakır DGM Savcı Yardımcısı Kemal Ayhan ise, Diyarbakır'da geçen yıl 7-8 ay mahkeme heyeti oluşamadığını belirterek şöyle diyordu: "Tabii genelde askeri hâkim eksikliği var. Bu nedenle bütün DGM'lerde aynı sıkıntı yaşanıyor." Avukat Turgut Kazan ise daha başından işe yanlış yaklaşıldığını, "ısrar ve inatla" kurulmaya çalışıldığı için büyük yanlışlar yapıldığını belirterek şöyle diyordu "Bu durumdaki askeri yargıçların emeklilik sürelerini de doldurmuş olacakları düşünülürse, bunların tayin edildikleri uzak illere gitmeyecekleri bellidir. Nitekim bugüne kadar bunun bir çok örneği yaşanmıştır. Güneydoğu illerindeki mahkemeye tayin edilen bir deniz albay, Kayseri DGM'ye tayin edilen bir hava hâkim albay istifa etmişlerdir. Bu nedenle uzak illerde sorun yaşanmaktadır. Özellikle Diyarbakır DGM'de, bir ölçüde Malatya DGM'de ve Konya DGM'de bu olay yaşanmaktadır."

Mağdur, tutuklu. Amacı"hızlı sonuç almak" olan DGM'lerde duruşma günleri gelip çattığında, yüzlerce tutuklu, mahkeme heyetini bekliyor, ancak heyetin oluşamayacağı anlaşılınca, dava bir başka güne "talik" edilerek tutuklular gerisingeri hapishaneye yollanıyordu. Bu durum sanıklar ve avukatları tarafından tepkiyle karşılanacak ancak sonuçta çaresiz "haksız ceza"ya boyun eğilecekti. Avukat Turgut Kazan bu durumun kabul edilemeyeceğini dile getiriyor ve "Mahkeme kadro olarak vardır, fakat fiilen çalışamamaktadır. Kadro olarak var olduğu için de bir başka seçenek söz konusu değildir. Böyle olunca bir defa gerçeğin ortaya çıkması ve yargılamanın tamamlanması gecikmekte, tutuklu sanık büyük mağduriyete düşmektedir " diyordu.

Aynı konuda Diyarbakır DGM Savcı Yardımcısı Kemal Ayhan ise şöyle diyordu; "Bizdeki dosyaların yüzde 95'i tutuklu dosyasıdır. Gerçi bizde duruşma araları çok kısa oluyor, ama buna rağmen bir iki celse duruşmanın ertelenmesi demek sanık yönünden tabii zor. En azından beraat edecek sanık olabilir, delil durumuna göre tahliye edilecek sanık olabilir. Tabii duruşmanın bir an önce bitirilmesi,haliyle sanık yönünden faydalı olacaktır. Beraat da olsa, ceza da olsa faydalı olacaktır."

"Anayasa delinmez"mi? Bütün DGM'lerde aynı sıkıntı yaşanıyor. Ancak çözüm gelip Anayasa değişikliğinde düğümleniyordu. Turgut Kazan bu konuda iki yol olduğunu söylüyor: "Birincisi, Anayasa'nın 143.maddesinin değiştirilmesidir. Ancak DGM gibi, bu kadar ayrıntılı ve kararlı bir biçimde düzenlenmiş bir maddeyi değiştirmek istemiyorlar. Geriye ikinci çözüm kalıyor. Bu da askeri yargıçlarla ilgili yasada birinci sınıf askeri hâkimin tanımını değiştirmektir. Ancak anladığım kadarıyla, bu değişiklik önerisini de Genelkurmay kabul etmiyor. Sonuçta kilitlenme oluyor." Aynı konuda Diyarbakır DGM Savcı Yardımcısı Kemal Ayhan ise şöyle diyordu: "Anayasaya konulan bir maddeyi değiştirmek çok zor. Birinci sınıf hâkim bulundurulması şartını aşağı indirmek ise diğer rütbeliler arasında farklılıklar yaratıyor, ikisi de zor bir bakıma..."

Evet DGM'ler onca tartışmalardan sonra, onca karşı kampanyalardan sonra 12 Eylül'ün gelmesiyle birlikte rahatça kuruluyor, üzerinden üç yıl gibi kısa bir süre geçmeden de kilitlenip kalıyordu. İstanbul DGM Başkanı Süheyl Deliorman'a göre ise sorunlar sadece birinci sınıf hâkimlerin yokluğu ile bitmiyordu. Daha birçok sorun vardı. Süheyl Deliorman, "Bakın İstanbul'da, bizim hâkim sorunumuz yok, ama bizim işimiz de bir mahkemenin kaldıracağı iş hacminin üstüne çıktı ve daha da çıkacak. Bizim davaların bir özelliği de sanıkların çok olmasıdır. Bu nedenle yargılama zor oluyor. Buradan hareketle yakında yeni bir mahkeme açmak için Bakanlığa müracaat edeceğiz, yahutta başka bir tedbir alacağız. Ayrıca solcu geliyor, sen 'Faşistsin' diyor, sağcı geliyor, 'Sen solcusun' diyor. Yani bu kadar riskli bir işi yapan bir kimseye azıcık iltifat etmek gerekir. Adam kalkıp Erzincan'a Malatya'ya gidiyor normal bir hâkimden hiçbir farkı yok. O zaman neden gitsin. Yani cazip hale getirmek gerekir."

Konya DGM Savcısı Turgay Babacan da zaman zaman sıkıntı çektiklerini ancak bu sıkıntıların kendilerine özgü olmadığını, birçok DGM'de de aynı zorlukların, yaşandığını dile getiriyordu. Sorun sonunda gelip Anayasa'ya dayandığın için de çözüm önerileri havada kalıyor, sıkıntıların, bu nedenle uzun süre devam edeceği anlaşılıyordu. DGM'ler her şeye rağmen kurulmuş, ama bir yandan hâkim sıkıntısı, diğer yandan biriken dosyalar nedeniyle bir açmaza gireceği hiç hesaplanmamıştı. İşte bu ve benzeri nedenlerle olacak, İstanbul DGM başkanı Süheyl Deliorman "Aslında DGM'ler lazım mıydı değil miydi? Bu da bir tartışma konusu..." diyerek yeni bir tartışmanın kapısını aralıyordu.

Mahmut ÖVÜR

Av. Kazan: "Sanık mağdur durumdadır"

İstanbul DGM Başkanı Süheyl Deliorman

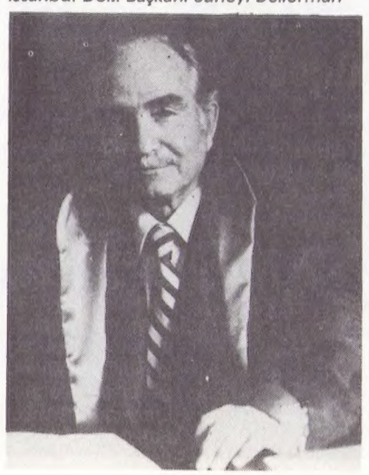

SİLAHLI KUVVETLER

Reform hazırlığı

Hükümet, ordunun sayıca fazla ama vurucu gücü yetersiz yapısını değiştirmek için bir dizi değişikliğe hazırlanıyor. Bu çerçevede düşünülen düzenlemelerden biri de bedelli askerlik yapanların sayısını önemli ölçüde artırmak

"Türk ordusunda bulunan yaklaşık 500 bin kişilik erat mevcudu azaltılırsa ne olur? Ordu mu zayıflar? Hayır, hareket kabiliyeti ve çağdaşlaşma hızı artar o kadar. Bu da ordunun bünyesinin zayıflaması anlamına değil, kuvvetlenmesi anlamına gelir."

Silahlı Kuvvetler'de hazırlıkları yapılan yeni düzenlemelerle ilgili olarak ordu üst düzeyinde bulunan bir yetkilinin yaptığı bu açıklama, aslında çeşitli çevrelerce yıllardır ifade edilen görüşlerin bir özetiydi. Ama, aynı sözler bu kez çok farklı bir anlam taşıyordu. Çünkü, şimdiye kadar yalnızca bir dilek olmaktan öteye geçemeyen "İnsan sayısı az, fakat vurucu gücü yüksek" profesyonel bir ordu oluşturulması girişimi ilk kez hükümet ve Genelkurmay düzeyinde gündeme giriyordu.

Köklü önlemler. Silahlı Kuvvetler'in kronik ihtiyaç fazlası ordunun en üst düzeyinde zaman zaman çok daha şiddetli yakınmalara varıyor, dolayısıyla da düşünülen çareler daha da köktenci oluyordu.

Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkili, Silahlı Kuvvetler'in bu alandaki güçlüklerini şöyle özetliyordu: "500 bine varan bu çok büyük insan potansiyeli yılda her yaş grubu için 125'er binden dört kura, askere alınıyor. Bunun dışındakilerin bir bölümü resmi kuruluşların emrine veriliyor, bütün bunlara karşın, her kurada bir birikim oluşuyor. Ülkemizdeki nüfus artışı da dikkate alındığında, birikim her yıl kademeli bir biçimde artacak demektir. Bu durumda her kurayı zamanında askere alma işlemi de zorlaşacak."

İlgililerin verdiği bilgilere göre bugün Türkiye'de 300 binden fazla genç, askerlik görevini yapmak için sıra bekliyordu. Öte yandan, Milli Savunma Bakanlığı verileri de bir erin yiyecek, içecek, yatacak ve diğer giderlerle birlikte orduya ayda 35 bin liraya mal olduğunu gösteriyordu. Bir yandan askere alınmak için bekleyen yüzbinlerce kişi, bir yandan askere alınabilenlerin günlük ihtiyacını karşılamak için harcanan yüz milyonlar ve nihayet Silahlı Kuvvetler'in modernizasyonu için gereken telaffuzu güç rakamlar... Yetkililere göre, bu tablo, yapılması gerekenleri açık bir şekilde koyuyordu ortaya: Orduda er sayısı azaltılmalı, bunlara harcanan paralara başka kaynaklar da

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk

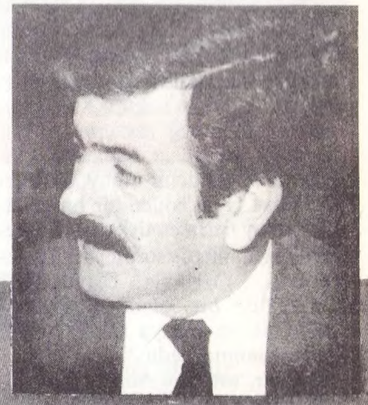

Şu anda hedef vurma gücü daha yüksek bir ordu

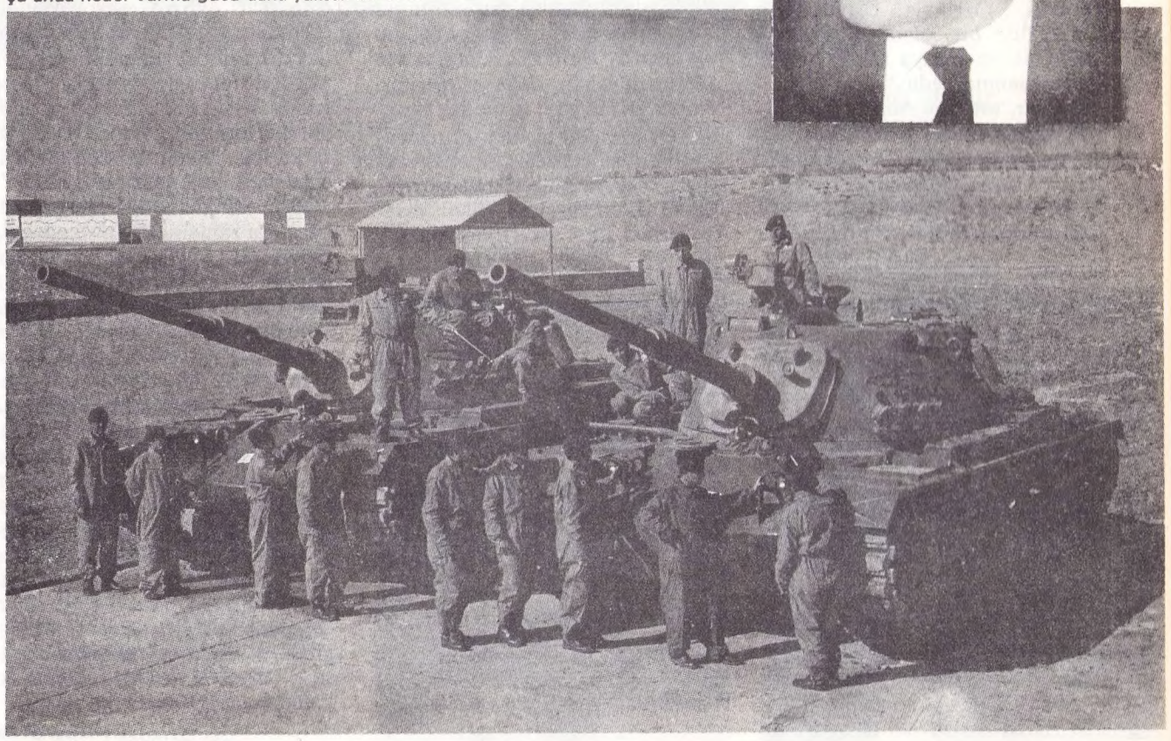

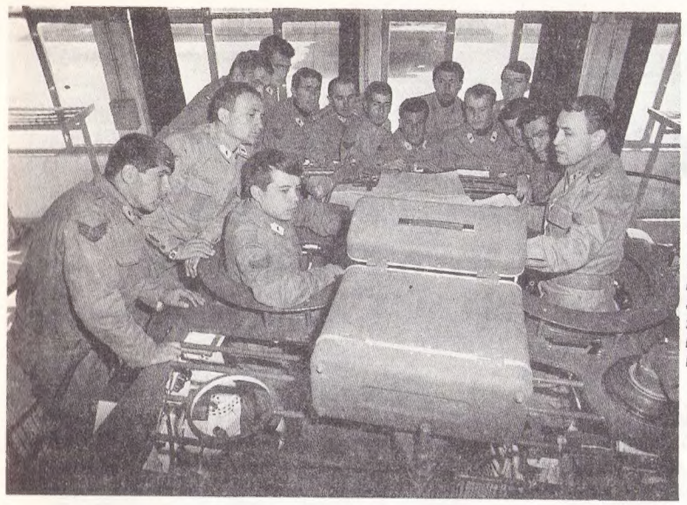

Beklenen yeni düzenlemelerle askerlik süresi de kısalacak mı?

eklenip ordunun vurucu gücü artırılmalıydı. İşte bu noktada bugün için üzerinde en fazla durulan nokta bedelli askerlikti. Sistemin daha kapsamlı durumunda hem er sayısı azaltılacak, hem de ordunun ihtiyaç duyduğu maddi kaynağın bir kısmı sağlanacaktı. Milli Savunma Bakanlığı'ndan bir yetkili **Nokta**'ya yaptığı açıklamada bedelli askerlikten 10 bin kişinin yararlanması durumunda devletin 125 milyar lira gelir sağlayacağını, bu sistemden yararlananların sayısının planlandığı gibi yüz binlere çıkması durumundaysa, gelirin trilyonlara ulaşacağını söylüyordu.

Silahlı Kuvvetler'in insan gücünün en önemli bölümünü oluşturan erlerle ilgili olarak düşünülen başka bir düzenleme de, 18 aylık askerlik süresinin 16 aya indirilmesiydi.

Düzenlemenin bu yönüne ilişkin olarak görüşlerine başvurduğumuz Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, bu yönde çalışmalar yapıldığını doğruladıktan sonra şunları söylüyordu: "Bilindiği gibi askerlik görevi normal olarak 18 ay. Bu sürenin bir ayı izin, bir ayı da erken terhis şeklinde uygulandığından mükellefler otomatikman 16 ay askerlik yapıyorlar. Bu dönem bir erken terhisin bahis konusu olabilmesi için Genelkurmay Başkanlığı'nın bir teklifte bulunması şart. Ancak bir ay önce terhisin gerçekleşmesi de olanak dışı değil."

...Ve silahlar. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bünyesinde önümüzdeki dönemde gerçekleştirilecek değişikliklerle ilgili olarak **Nokta**'ya açıklamalarda bulunan bir Genelkurmay yetkilisi, "NATO standartlarına ulaşmak" diye özetlediği hedefler doğrultusunda yapılacak en önemli şeylerden birinin silah ve araç-gereç modernizasyonu olduğunu söylüyordu. Bu silah, araç ve gereçlerin bir bölümü ülkemizde kurulan ve kurulacak olan fabrikalarda gerçekleştirilirken, bir bölümü de her zaman olduğu gibi dövizle sağlanacaktı. Genelkurmay yetkilisinin verdiği bilgilere göre, şu anda ülkemizde NATO standartlarına uygun silah üreten fabrikalar vardı. Bunlar arasında özellikle hava savunmasında ve tanklara karşı kullanılan bilgisayarlı toplar üreten Çankırı fabrikasıyla, gene aynı standartlar düzeyinde piyade tüfeği üreten MKE fabrikaları sayılabilirdi. Bunların yanı sıra üretimine başlanan F-16'larla iki yıl sonra üretime geçilecek Stringer Post füzeleri de bu çerçevede sayılmalıydı.

Organizasyon değişikliği de mi gündemde? Ordu bünyesinde gerçekleştirilecek değişikliklerle ilgili olarak öne sürülen bir başka iddia da, bu bünye değişikliğinden organizasyonun da nasibini alacağıydı. Bu çerçevede, özellikle şimdiye kadar orgenerallerin atandığı Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı'na ilk kez bir korgeneral getirilmesi suretiyle Kara Kuvvetleri'ndeki orgeneral sayısının 11'den 10'a düşürülmesi anlamlı bulunuyordu.

Son gelişmeler Özal'ın ve ANAP hükümetinin kafasındaki sayıca az, ama vurucu gücü çok daha yüksek yepyeni bir ordunun mu işaretleriydi? Görünen, yıllardır söylenen bazı reform girişimlerinin artık uygulama aşamasında olduğunu ve ordunun yapısında ciddi değişikliklerin gündeme geldiğiydi. Bu konuda yapılabileceklerin sınırı ise önümüzdeki günlerde görülecekti.

Kemal BAĞLUM

KÜÇÜK İLAN...
BÜYÜK ETKİ...

Karar vermek yetkisinde olanlar, meslek sahipleri ve "küçük ilan"ın önemini bilenler için **NOKTA** Dergisi yepyeni bir olanak hazırladı. Artık bundan böyle **NOKTA**'nın küçük ilanlar sayfası her türlü ihtiyacınızı karşılayacak.

- Nitelikli eleman arayanlar
- Doktorlar, klinikler
- Lokanta, bar ve Cafe'ler
- Seminerler, sempozyumlar
- Özel haftalar, fuarlar, sergiler
- Yayınlar ve her türlü duyurularınız **Nokta**'da değerini bulacak.

1001 Gece yatı nasıl battı?

Deniz Nakliyat firmasına ait bir Ro-Ro gemisi 1001 Gece adlı yatı kurtarmaya kalkışınca batmasına neden oldu.

"Altmış yaşında 1.70 cm.boyunda 70 kg. ağırlığında, sarışın, kır saçlı, ela gözlü, kalın bıyıklı, sol üst alın kısmında et beni, üst ön iki dişi ayrık, iri burunlu, sağ bacağında şark çıbanı izi bulunan ve üzerinde kot pantolon, mavi beyaz enine çizgili tişört, boynunda plaka şeklinde ismi yazılı bir kolye ve muhtemelen kırmızı renkli can yeleği bulunmaktadır. Bulan, gören ya da teşhis edenlerin..."

Marmara denizine kıyısı bulunan köy, kent ve kasabaların duvarlarında, son günlerde rastlanan bir kayıp ilanıydı bu. 28 Temmuz günü Marmara Ereğlisi'nin yaklaşık 5 mil açığında batan 1001 Gece adlı yatta "müfettiş" görevi yapan ve tüm aramalara rağmen ölüsü ya da dirisi bulunamayan emekli deniz albay Nihat Altınok'un ayrıntılı eşgalini yansıtıyordu. Deniz Teknik Donanım firmasına ait 1001 Gece adlı 19 metrelik ve 40 gros tonluk yat, 27 Temmuz günü öğlen 12'de Bodrum'a gitmek üzere Kuruçeşme Limanı'ndan demir almıştı. Yatta toplam altı kişi bulunuyordu. Bunlar Kaptan İsmet Şafak, müfettiş emekli albay Nihat Altınok, teknisyen Mustafa Özgür, usta gemici Yusuf Daban, gemici Tunay Akça ve ahçı Celal Çarpar'dı.

Kuruçeşme'den ayrıldıktan sonra, birkaç saat normal seyreden 1001 Gece'de saat 15.30 civarında motor arızası başgösteriyordu. Bu arada rüzgâr batıdan esmeye başlamıştı. Ancak yat oldukça sağlamdı. Mürettebat için korkacak bir durum ya da hayati bir tehlike söz konusu değildi. Personel, motor arızasının giderilmesi için 16.30'a dek çabaladı, ancak olumlu bir sonuç alınamadı. Bu arada rüzgâr yıldız-karayel'den esmeye başlamış ve yaklaşık 7-8 kuvvetine erişmişti. Kaptan İsmet Şafak, kıyıdan pek fazla uzakta olmadıklarını düşünerek "yelken basmaya" karar verdi. Yatın burnundaki "flog" açıldı ancak rüzgâr çok şiddetliydi. Yelkenin yakası yırtılıyor ve büyük yelkenleri açmak olanaksızlaşıyordu. Saat 20 civarında 1001 Gece'nin mürettebatı, motorun çalıştırılamayacağını anlıyor, Tekirdağ Radyo İstasyonu ile telsiz bağlantısı kurarak yardım isteme kararı alıyordu. Ancak ne Tekirdağ Radyo, ne de İstanbul Radyo, 1001 Gece'nin çağrılarına cevap vermiyordu.

Kaptan İsmet "Ro-Ro yardıma kalkışmasaydı asla batmazdık"

İnci Altınok "Ro-Ro'nun kaptanı Mesut, adalet önüne çıkartılmalı."

BAYRAM KIRAN / NOKTA

1001 Gece'nin 16. telsiz kanalından yaptığı çağrıları Silivri Limanı'na demirli Western adlı teknenin sahibi Doç. Dr. Pertev Bilgen duyuyor ve yardım etmek için irtibat sağlıyordu. Pertev Bilgen, Silivri Limanı'nda bağlı birkaç balıkçı teknesi ile konuşuyor ve 1001 Gece'nin kıyıya çekilmesi için anlaşıyordu.

Balıkçı tekneleri yola çıkmak üzereyken, telsizde üçüncü bir ses, peydahlanıyordu. Bu Deniz Nakliyat Firması'na ait Kaptan Sait Özey'e adlı Ro-Ro gemisi kaptanı Mesut Berzenç, namı diğer "Çingene Mesut"un sesiydi. Ro-Ro kaptanı Çingene Mesut , yardım isteyen 1001 Gece'ye çok yakın olduğunu söylüyor ve kurtarma işlemini kendisinin gerçekleştirebileceğini belirtiyordu. Ancak Kaptan Mesut'un üslubu oldukça ilgi çekiciydi. Çünkü Kaptan Mesut, 1001 Gece'ye yardım için çabalayan Doç. Dr. Pertev Bilgen'e hakarete varan sözler söyleyerek aradan çıkmasını istiyor, 1001 Gece ile yaptığı telsiz bağlantısında da ağıza alınmayacak küfürler ediyordu.

Deniz üstünde pazarlık. Ro-Ro kaptanı Çingene Mesut devreye girdikten sonra, 1001 Gece yatının "May-Day" yani "İmdat" çağrısı yapıp yapmadığını ısrarla soruyordu. Deniz üstünde yapılan bir kurtarma işleminin bedeli, kurtarılan mal varlığının yaklaşık üçte biri kadardı. Kaptan Mesut, anlaşılan bu ganimeti garantilemek istiyordu. Telsiz konuşmalarını dinleyen Western adlı yatın sahibi Pertev Bilgen, Ro-Ro gemisinin daha önce yardım çağrısı yapan "Tangin" adlı bir tekneye yöneldiğini, ancak daha sonra, Tangin'den vazgeçerek 1001 Gece'ye gittiğini söyleyecekti. 1001 Gece'nin Kaptanı İsmet Şafak, Ro-Ro Kaptanı Çingene Mesut'un yardım verme talebini geri çevirecekti. Çünkü Ro-Ro gemisi 1001 Gece'ye oranla çok büyük bir gemiydi. Yaklaşık 5000 gros tonluk bir geminin 40 tonluk bir yatı yedekleyip çekmesi pek akla yakın bir iş değildi. Ancak kaptan Mesut da, denizde yakaladığı bu fırsatı kaçırmaya niyetli değildi. 1001 Gece'nin 16. telsiz kanalından 10. telsiz kanalına geçmesini istiyor ve küfürlerle süslediği konuşmasını "Halat atma" pazarlığına dönüştürüyordu. Ro-Ro kurtarmaya geliyordu ama 1001 Gece'nin kendisine halat atması, yani kurtarılmayı kabul etmesi gerekiyordu.

1001 Gece adlı yat açık denize dayanacak sağlamlıktaydı

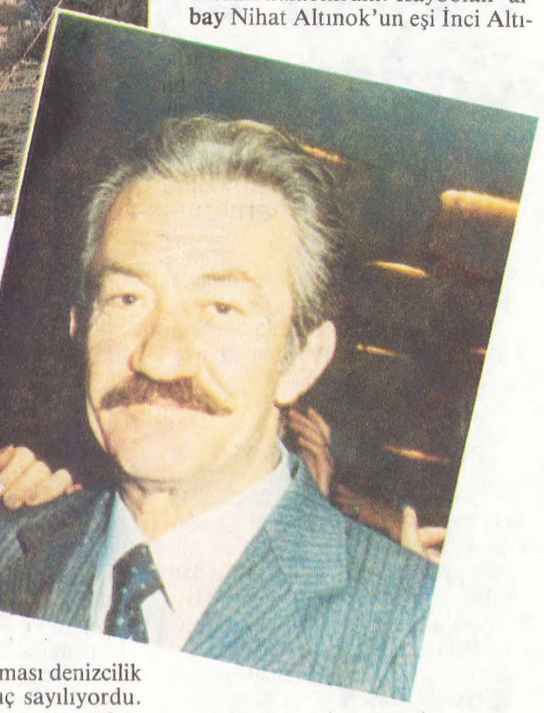

Batan 1001 Gece'nin müfettiş kaptanı Nihat Altınok bütün aramalara rağmen bulunamadı

Saat 22.30 civarında yatın yanına gelen Ro-Ro gemisi 1001 Gece Kaptanı İsmet Şafak'ın tüm uyarılarına karşın, yatı bordalamak istiyor fakat bu işlem felaketlerin başlangıcı oluyordu. Nitekim ilk etapta 1001 Gece'nin dümen yelpazesi ve babaları kırılıyor, daha sonra da gövdesinde büyük bir gedik açılıyordu. Son olarak iki direk kırılıyor ve kaptan köşkü çöküyordu.

Ro-Ro gemisi kaptanı Çingene Mesut , 1001 Gece'yi yedekleyemeyeceğini anlayınca gitmeye karar veriyordu.

Bu arada Kaptan İsmet Şafak'ın ricasıyla, 1001 Gece'nin mürettebatından ahçı Celal Çarpar, usta gemici Yusuf Daban ve gemici Tuncay Akça, Ro-Ro gemisine alınıyor, müfettiş kaptan Nihat Altınok, teknisyen Mustafa Özgür Taşdemir ve kaptan İsmet Şafak, bir enkaz görünümü alan 1001 Gece'de kalıyorlardı. Ro-Ro gemisi kaptanının kaza mahallinden ayrılması denizcilik kanunlarına göre suç sayılıyordu. Fakat Kaptan Mesut, römorkör yollayıp 1001 Gece'yi çektireceğini vaat ediyordu.

1001 Gece'de kalanlar sabah saat 5'e kadar vaat edilen römorkörün gelmesini bekleyeceklerdi. Ancak ne gelen vardı ne de giden. Sabah, su seviyesi Ro-Ro'nun, gövdede açtığı yarığa ulaşınca 1001 Gece birden bire batıyordu. Bu arada olayı haber alan Sahil Koruma, denizin çok kabarık olduğu gerekçesi ile olay yerine bot yollayamıyordu. Teknenin batışının ardından Kaptan İsmet, denizde bulduğu bir sörfe sarılıyor, teknisyen Mustafa Özgür Taşdemir de şişme bir yastıkla canını kurtarabiliyordu. Kaptan İsmet ve teknisyen Mustafa Özgür 28 Temmuz günü saat 10.30 sıralarında iki ayrı gemi tarafından denizde bulunup kurtarılıyor ancak 1001 Gece'nin müfettiş kaptanı albay Nihat Altınok boynunda can yeleği olmasına karşın bulunamıyordu. 1001 Gece adlı yatın sahibi Nejat İncediken yatta her türlü kurtarma techizatının fazlasıyla bulunduğunu, olayın tam bir talihsizlik eseri olduğunu belirtecekti.

1001 Gece'nin kurtarılan Kaptanı İsmet, olayın ardından şunları söyleyecekti: "Eğer Ro-Ro gemisi üzerimize gelip bizi dümenimizden, direklerimizden ve telsizimizden etmeseydi deniz üstünde bir ay batmadan kalabilirdik. Kaybolan albay Nihat Altınok'un eşi İnci Altınok ise, Ro-Ro Kaptanı Mesut Berzenç'in bir an önce adalet önüne çıkartılmasını istiyordu. Ro-Ro Kaptanı Mesut Berzenç ise olayla ilgili soruşturmanın yürütüldüğü Silivri Savcılığı'nda ifade vermeye bile gitmeyecekti. Olanlar olmuş 1001 Gece batmıştı ama, yeri doldurulamayacak gerçek kayıp, Altınok ailesinin hanesine yazılmıştı. ●

Son 30 yılda 3 milyon 198 bin kişi ehliyet alabilmiş... Oysa bu rakam 1987 Mayısı'nda 4 milyonun üzerine çıkmış.

AET'YE GİRME ÇABALARI

Koşun, ehliyet dağıtıyorlar!

AET ülkelerinde çok önemli bir refah göstergesi sayılan ehliyet sayısını ülkemizde de artırmak için, her müracaat edene hemen ehliyet veriliyor.

Eline istatistikleri almış konuşuyordu: "Bak kardeşim, işte 1953'ten itibaren rakamlar... Hep bir istikrar varken 1984'ten itibaren kocaman bir sıçrama..."

Ehliyetlerden söz ediyordu. Hani şu son aylarda "her gidenin aldığı", leblebi çekirdek gibi dağıtılan şoför ehliyetlerinden... Gerçekten de, 1953'ten 1984 sonuna kadar geçen 30 yılda 3 milyon 198 bin olan ehliyet sayısı 84'ün sonundan itibaren aniden patlamış, 87 Mayısı'nda 4 milyonun üzerine çıkmıştı. Peki, ne olmuştu? Ne olmuştu da her yıl kaplumbağa hızıyla artan ehliyet sayısı adeta roket takılmış gibi uçuvermişti?

AET'ye müracaat ettiğimiz şu günlerde... Son üç yılın bu ilginç gelişmesinin altında neyin yattığı konusunda şimdiye kadar çeşitli açıklamalar yapılmıştı ama, esas faktörün son günlerin çapanoğlusu AET olduğunu kimse tahmin edememişti. Evet, Dalyan'daki kaplumbağaları bile kurtaran Avrupalı imajı verme çabamızın son marifetiydi jet hızıyla verilen ehliyetler. Mademki onlar her yüz kişiye düşen ehliyet sayısına bu kadar önem veriyorlardı, biz de Türk'ün yaratıcı zekâsıyla bu sorunu şıpın işi çözüverirdik.

Kadınlara tarihi fırsat. Roketli ehliyetler konusunda dikkati çeken bir başka nokta da, kadınların "en fazla müsaadeye mazhar" cins sayılmasıydı. Her şeye rağmen müracaat eden bazı erkeklerin geri çevrilmesi görülüyordu ama, ehliyet talebi reddedilen kadına pek rastlanmamıştı son zamanlarda. Bunun da nedeni, hem AET ülkelerinin ehliyetli kadın sayısına ayrı bir önem vermesi, hem de Türkiye'de ehliyet almış kadın sayısının çok az olmasıydı. Adının açıklanmasını istemeyen bir trafik yetkilisi, "Şimdi tam sırasıdır" diyordu **Nokta** muhabirine, "Furya ne kadar sürer bilmem, ama ben kadın olsaydım tam bu günlerde müracaat ederdim."

Sağolasın AET. Özal hükümetinin, işbaşına geçtiği 1984 yılında AET'ye müracaatı kafasına koymuş olması ve bu nedenle de bazı AET standartlarını hedeflemesi bazen bu tür naylon girişimlere yol açıyor olsa da, çoğu kez ülkemizde yaşayanların lehine işliyordu.

Ehliyet dışında, AET standartlarını tutturmak için çaba içine girilen alanlardan biri de telekomünikasyondu. Her 100 kişiye düşen telefon sayısı AET açısından önemli bir gösterge olduğu için bu alanda 1985'ten bu yana çok önemli sıçramalar gerçekleştirilmişti.

Ne var ki, bütün bu gelişmelere ve son iki yılda telefon sayısının neredeyse katlanarak artmasına rağmen, Avrupa standartlarına yaklaşmamız bile söz konusu olamamıştı. Haziran 1987'de ülkemizde 3 milyon 117 bin telefon vardı ve her yüz kişiye 5.6 telefon düşüyordu. Avrupa Topluluğu'nda ise bu rakam her yüz kişi için 50'ye varıyordu.

Telefon gibi önemli hayat seviyesi göstergeleri sayılan otoyol miktarı ve televizyon sayısı açısından da durum pek parlak değildi. İşte bu son üç göstergeyle oynamak, ya da birtakım naylon numaralarıyla şişirmek mümkün olmadığı için ehliyete el atılmış, o da kendisine bağlanan umutları boş çıkarmayarak ok gibi fırlamıştı.

Ama unutulan bir nokta vardı. AET ülkelerinde çok önem verilen bir gösterge de binek otosu sayısıydı. "Bir gün eloğlu her yüz kişiye düşen ehliyet sayısı ile binek otosu sayısını kıyaslamaya kalkarsa ne yaparız" diye düşünülmüş müydü acaba hiç? ●

FOTOĞRAFLAR / AHMET KÖKÇÜ

Ünal Dirik, Ahmet Hoşgül ve Faruk Gezgin, komiser Selli'den davacı oldular

EMNİYET / GARİP BİR GÖZALTI

Evde müzik dinleme suçu

Denizli'nin Çal ilçesinde gece yüksek sesle müzik dinlemekle suçlanan altı kişiden ikisi, karakolda dayak yedikleri iddiasıyla savcılığa başvurdular.

"Yürüyün! Karakola gidiyoruz..."

Tehdit edici bir ses tonuyla kendilerine yöneltilen bu hiç ummadıkları "çağrı" karşısında hepsi de donup kalmıştı. Oysa her şey ne güzel, ne neşeli başlamıştı akşam saatlerinde. Önce, 40 kişilik görkemli bir yemek masasının etrafına toplanmışlardı. Kolay değildi, Denizli'nin Çal ilçesinde diş hekimliği yapan arkadaşları Dr. Şevki Tuzcu'yu askere uğurluyorlardı ve ilçenin ileri gelenlerinin tümünü görmek mümkündü yemekte. Bunlardan Av. Ahmet Hoşgül, Hükümet Tabibi Mehmet Yerebakan, Veteriner Hekim Faruk Gezgin, kırtasiyeci Ünal Dirik ve tavuk tüccarı Ali Gökçe bir kenarda toplu bir şekilde oturuyorlar ve koyulaşan sohbetlerini yemekten sonraya taşımayı düşünüyorlardı. Kısa süre sonra arkadaşları Ali Gökçe'nin evine gittiler ve sohbeti koyulaştırdılar. Ancak sofrayı daha yeni kurmuşlardı ki, içlerinden biri ne büyük bir suç işlediğinin farkında olmaksızın teybe bir kaset koyuyor ve müzik başlıyordu. Ama bu durum fazla sürmeyecek, müzik gürültülü bir kapı sesiyle kesilecekti. Kapıyı açanlar, karşılarında Çal Emniyeti'nin bir numaralı adamı Başkomiser İbrahim Selli'yi görüyor ve yazının başındaki gibi, emirle karışık bir "davet" alıyorlardı. Suçları, gecenin 01.30'unda teyplerinin sesini, başkalarını rahatsız edecek kadar açmaktı. **Nokta** olayın bundan sonraki sürecini bizzat geceyi yaşayanların ağzından dinledi.

Hayrola, suç mu işledik? Karakola davet edilenler arasında bulunan Denizli Barosu avukatlarından Ahmet Hoşgül, olay gecesinin başlangıcını şöyle anlatıyordu: "Eve girmemizden 20 dakika kadar sonra kapı çalındı. Açtık. Çal Emniyet Amirliği'nde görevli Başkomiser İbrahim Selli ve iki polis, doğrudan evin içine girip, yanımıza geldiler. Komiser 'yürüyün karakola gidiyoruz' dedi. Bunun üzerine ben 'hayrola bir suç mu işledik?' diye sordum. Yüksek sesle müzik dinlediğimizi ve halkı rahatsız ettiğimizi söylediler. Hakkımızda şikâyetçi olan bulunup bulunmadığını sorduğumda, başkomiser 'hayır şikâyetçi yok. Bizzat ben şikâyetçiyim ve sizi götüreceğim' dedi."

Komiser sizi götüreceğim diyor, başka bir şey demiyordu. Ama ne de olsa bir avukat vardı karşısında. Konuşma sırasında Ahmet Hoşgül kendisine, buranın bir lokanta ya da kahvehane olmadığını hatırlatıyor ve "arama izniniz var mı ki içeri giriyorsunuz?" sorusunu yöneltiyordu. Polisler bunun üzerine evi terk ediyorlar, ama çok geçmeden İbrahim Selli, elinde sözü edilen arama izniyle geliyor ve bu kez kapıyı vurma zahmetine bile girmeden doğrudan içeri giriyordu. İzni inceleyip yasal olduğunu gören Ahmet Hoşgül "buyurun arayın" demiş, ancak başkomiser arama yapmayacaklarını belirterek, onları götürmek konusundaki istemini yinelemişti. Yapacak bir şey kalmaması üzerine 6 arkadaş önde, komiser ve iki polis arkada hep birlikte karakolun yolunu tuttular.

"Kişisel ve kasıtlı." Kanunda ön ödemeye tabi bir kabahat olan ve cezası 1500 lira olarak belirlenen bir suç için, üstelik ortada şikâyetçi de yokken, bu vazife aşkı nedendi? Nitekim gecenin kahramanlarından Faruk Gezgin "Evde fazla gürültü yoktu. Komiser arama iznini ne gerekçeyle almış bilmiyoruz. Ama böyle bir şey olsa bile gelip, 'evden müzik sesi fazla geliyor, çevreyi rahatsız ediyorsunuz, gürültüyü azaltın' deseydi, biz de kendisinden özür diler, hatta aramıza davet ederdik" diyordu. Gerçekten de Başkomiser Selli, uyarmaya gerek görmeden altı kişiyi illa karakola götürmekte direnmişti. Ahmet Hoşgül, bunu komiserin kasıtlı davranışı olarak niteliyor ve "20 gün kadar önce başkomiser, Hükümet Tabibi arkadaşım Mehmet Yerebatan'a müracaat edip, kendisine on günlük rapor vermesini istemiş. Arkadaşımın böyle bir rapor veremeyeceğini söylemesi üzerine de, 'Demek vermiyorsunuz. Bir gün benim de yapacaklarım olur' diyerek ordan ayrılmış" diyorlar.

Karakolda dayak var. Karakola gelindiğinde, Ahmet Hoşgül'ün dışındakilerin üstleri aranacak, alkol muayenesi için doktora sevk edilecekleri bildiriliyordu. Komiser Selli, Hoşgül'le ilgili işlem yapmamasının gerekçesi olarak da "Bunu bilmeyecek kadar enayi miyiz, sen Hâkimler ve Savcılar Kanunu'na tabisin" diyor, ancak bu kanuna tabi olmanın sadece avukatlık görevi ile ilgili suçlarda geçerli olduğunu bilmiyordu. Bu arada taraflar arasındaki tartışma büyümüştü. Arkadaşı Ünal Dirik'in bir polis tarafından tekmelendiğini gören Av. Hoşgül, olaya müdahale etmek istiyor, ancak bu kendisinin de aynı akıbete uğramasıyla sonuçlanıyordu: "Ben müdahale etmek isterken polis memuru Ramazan Arıcan üzerime yürüyüp 'ulan it herif' diyerek bana vurmaya başladı. Yüzüm onlara dönüktü ve bir kolumdan da komiser tutuyordu. Bu sırada diğer polis memuru Salih Geyikli gelerek o da vurmaya başladı. Yere düştüm." Dayaktan sonra Hoşgül'ün doktora sevk edilme isteği Başkomiser Selli tarafından reddediliyordu.

Dayak yiyenlerden bir diğeri 52 yaşındaki Ünal Dirik de olayı şöyle anlatıyordu: "Yorgunluktan bitkin haldeydim. Kanapede otururken, polis Salih Geyikli 'sen burada nasıl otursun deyyus, burası ahır mı?' diyerek tekme-tokat saldırdı. Dayak yedikten sonra karakollarda devlet güvencesinin olmadığını gördüm." Karakolda geçirdikleri gecenin sabahında 6 arkadaştan Hoşgül ve Dirik, muayene için doktora çıkıyorlar ve "7 günde iyileşir, iki gün çalışamaz" şeklinde rapor alıyorlardı. Başkomiser Selli ise, raporda sözü edilen darp izlerini "hava çok sıcaktı, çok da içkiliydiler, ondan olmalı" diye açıklıyordu. Gecenin kalan kısmı için söyledikleri ise şöyleydi: "2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun 14. maddesine göre, polisin gürültüyü önleme yetkisi vardır. Önce ikaz edilir, dinlenmezse TCK'nun 546. maddesine göre işlem yapılır. Gürültüyü duyduk, müdahale ettik. Yetkilerimiz çerçevesinde idari ve adli yönden tahkikata geçtik."

Başkomiser İbrahim Selli, dayak izleri için, "Hava çok sıcaktı, ondan olmalı" diyor!

Savcılık ve sonrası. Karakoldan savcılığa sevk edilen altı arkadaş, burada kamu huzurunu bozmak suçunu kabul etmiyor ve 1500 lira ceza ödemeyi reddediyorlardı. Talepleri yargılanmaktı. Ayrıca Hoşgül ve Dirik, Çal Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçeyle başvurarak polisler ve başkomiser hakkında şikâyette bulundular. Olay kısa zamanda duyuldu, ertesi gün Denizli Emniyet Müdürlüğü, Çal'a bir müdür göndererek olayı soruşturmaya başladı. Bu arada SHP Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin de bizzat olay yerine gelerek bir rapor tanzim ediyor ve adı geçen başkomiserle polis memurları hakkında İçişleri Bakanlığı'na soruşturma önergesi veriyordu. Çal Cumhuriyet Savcılığı da olayla ilgili bir soruşturma başlatıyordu.

Bütün bu gelişmelere karşın Av. Hoşgül, olay çözülene kadar işin peşini bırakmayacaklarını "Gerekirse Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'na kadar gideceğiz. Türkiye'de devletin en büyük makamlarını işgal edenler, her gün verdikleri demeçlerle işkence yapılmadığını, karakollarda adam dövülmediğini, tüm kamuoyuna ve dünyaya ilan ederlerken, ben gerçeğin böyle olmadığını bizzat yaşayarak görmüş bulunuyorum ve bir hukukçu olarak bundan utanç duyuyorum. Bir insan olarak da bende kapanması mümkün olmayan manevi yaralar açtı. Olayın tek tesellisi bu memlekette bağımsız savcı ve hâkimlerin bulunmasıdır," diyordu.

Ahmet KÖKÇÜ

KİTLER / TCDD: ÖZELLEŞMEYE DOĞRU

Yabancı kumpanyalar geri geliyor

Cumhuriyet dönemi boyunca devletçiliğin alâmet-i fârikası olan TCDD'de özelleşmeye gidiliyor.

"1950'lere gelinceye kadar yabancı şirketlere borcunu ödemeye çalıştı Demiryolları. Milli bir demiryolu ağı, Atatürk'ün en önem verdiği taşımacılık sektörüydü. Oysa Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci 50 yılında tekrar şirketleştirmeye, özelleştirmeye dönüldü. Ya Ulu Önder yanlıştı, ya da bunlar..." Demiryolu İşçileri Sendikası İstanbul Şube Başkanı Zafer Boyar, "TCDD'ninkademe kademe özelleştirileceği" iddiasını araştırmak üzere harekete geçen **Nokta** muhabirine bunları söylüyordu.

"İstanbul'da özel bir avukatlık bürosunun aracılığıyla bir Belçika firmasının Devlet Demiryolları'nı özelleştirme çalışmasına girdiği"ni öğrenen **Nokta**, konuyu kapsamlı bir biçimde aydınlığa çıkarabilmek için önce bu avukatlık bürosunun kapısını çalıyordu. Gerçekten TCDD tümüyle özelleştiriliyor muydu, yoksa işe önce Demiryollarına bağlı fabrika veya işletmelerden mi başlanmıştı? Avukatlık bürosunun bu işteki fonksiyonu neydi? Ulaştırma Bakanlığı yetkilileri ne diyordu bu iddia karşısında?

B.N. Ferroviaires et Metalliques S.A. - Bruxelles. Tünel'deki bürosunda kendisiyle görüştüğümüz avukat Emil Haim Franko, geçtiğimiz şubat ayında Belçika'nın başkenti Brüksel'de faaliyet gösteren "B.N. Ferroviaires et Metalliques" adlı ve vagon, lokomotif ve metal sanayi ürünleri üreten bir anonim şirketin kendilerini arayarak hukuki danışmanlık teklif ettiğini anlatıyordu. Ancak Bay Franko'nun "TCDD'nin özelleştirilmesiyle ilgili başkaca bir bilgisi ve Ulaştırma Bakanlığı yetkilileriyle herhangi bir ilgisi yok"tu. Evet, kendisinden danışmanlık yapmasını isteyen Belçika firmasına Mart 1987'de bir rapor göndermiş ve B.N'ye kendi alanlarında Türkiye'de hangi ölçülerde faaliyet gösterebileceklerinin yasal çerçevesini çizmişti. "Bundan başka da bir alakası yoktu Demiryolları'nın özelleştirilmesiyle"... B.N 'nin "ihracat servisi" sorumlularından "Mösyö D'Harvong"la yaptığımız telefon görüşmesindeyse biraz daha fazla bilgi edinmek mümkün oluyordu:

—Türkiye'de bir fabrikayla ilgiliyiz. Özelleştirmeye ilişkin olarak bir proje peşindeyiz.

—Bu çalışma sizin inisiyatifinizle mi başladı, yoksa, TC Ulaştırma Bakanlığı'nın bir talebi üzerine mi?

—Gazete ve ekonomi dergilerinde Türkiye'de KİT'lerin özelleştirilmesinin düşünüldüğünü öğrendik. Zaten şirketimizin faaliyetlerinin bir parçasıdır bu.

—Başka ülkelerde de özelleştirme yönünde çalışmalarınız var mı?

—Evet, faaliyet, amaç ve stratejilerimizden biridir bu...

—Türkiye'de bu konuda bir ihale açılırsa katılmayı düşünür müsünüz?

—Neden olmasın?

—Türkiye'deki tüm demiryollarıyla ilgili bir özelleştirme mi bu?

—Hayır, sadece bir fabrikayla ilgili.

—Şu anda Ulaştırma Bakanlığı'yla resmi bir ilişkiniz var mı?

—Tek söyleyebileceğim aramızda bir ilişki bulunduğu... Toplantılar yapıyoruz. Bakın bu çok önemli bir işlemdir, daha fazla bilgi veremem size.

Başka hangi ülkelerde özelleştirme çalışması yaptıklarını söylemek istemeyen ve TC Ulaştırma Bakanlığı'yla "son birkaç aydır süren görüşmelerinin olduğunu bilen" D'Harvong, B.N'nin çokuluslu değil, ulusal bir şirket olduğunu söylüyor, daha fazla konuşmayı reddediyordu.

"Yabancının hesabı bizi Asya'ya sıçrama tahtası yapmak." Özelliştirmeye konu olacak fabrikanın hangisi olduğunu Demiryolu İşçileri Sendikası İstanbul Şube Başkanı Zafer Boyar'la yapılan görüşmeden sonra anlıyorduk: Adapazarı Türk Vagon Sanayii A.Ş., yani TÜVASAŞ. Kurulmasından bu yana Türkiye'de kullanılan vagonların tümünü üreten, dışarıdan vagon alımına gerek duyurmayan, Pakistan'a dışsatım yapan ve hattâ Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in özel vagonunu da imal eden, eski adıyla ADVAS şimdi TÜVASAŞ olmuştu. Sivas Demiryolu Makinaları Sanayii SİDEMAŞ'ın yeni adı TÜDEMSAŞ'a, Eskişehir Lokomotif ve Motor Sanayii ELMS'nin adı ise TÜLOMSAŞ'e dönüşmüştü. Yakın bir zamana kadar TCDD'na doğrudan bağlı birer sanayi kuruluşu olan Adapazarı Vagon, Eskişehir Lokomotif ve Motor, Sivas Demiryolu Makinaları Sanayii'ne hukuki bağımsızlık kazandırmak için bu 3 üretici kuruluş, anonim şirket yapılıyor, ortaya 3 ayrı otonom işletme çıkıyordu. Boyar, son 2 yıldır Belçikalıların gelip gidip Adapazarı Vagon Fabrikası'nda incelemeler yaptığını, Ulaştırma Bakanlığı 'nın da yabancı şirketlerin önündeki yasal engelleri ortadan kaldırmak için "çok gayretli" olduğunu ifade ediyordu. Zafer Boyar'a göre yabancı firmaların "teknoloji-yoğun" sistemlerinin önüne dikilebilecek ikinci bir sorun da çalışan daimi işçilerin sayısıydı. 1979'da 34.850 olan daimi işçi sayısı bir anda 26 bine düşürülüyor, her an işten atılabilecek geçici sözleşmeli personel alımına ağırlık veriliyordu. TCDD'nda çalışan memur sayısı da Nisan 87 itibariyle 100 bine düşürülüyor, buna karşılık 1 yıllık sözleşmeli personel sayısı son 2 yılda 1288'den 20 bin 661'e çıkarılıyordu. "Yabancı gelirken belli bir hesabı var: Bizim ucuz işçilik ve emek gücümüzü kullanarak Asya ve başka uzak ülkelere sıçramak" diye yorumluyordu Boyar bu durumu.. Boyar'a göre tüm bu yapılanlar yasal ve kadrosal düzenlemelerdi, adım adım özelleştirmeye gidiliyordu.

ERDAL ERTEMOKTA

Zafer Boyar: "Ya Ulu Önder yanlıştı, ya da bunlar..."

Türk işi, Japon işi. Üst düzey bir TCDD yetkilisiyle **Nokta** muhabirinin yaptığı görüşmede ise ortaya ikinci bir yabancı şirket daha çıkıyordu. Japonlara ait "Toshiba" firması 1 ay kadar önce Haydarpaşa Garı'nda elektrikli lokomotif denemeleri yapıyordu. TCDD yetkilisinin ifadesiyle "Bizim hatlarımızda meyil ve hamule durumuna göre istenilen randımanı veriyor mu diye bir tecrübe"ye tabi tutuluyor, beğenilen bu lokomotiflerden 45 adet alınmasına karar veriliyordu. Toshiba, salt lokomotif denemeleriyle de yetinmeyi düşünmüyor, Eskişehir'deki lokomotif fabrikasıyla da yakından ilgileniyordu. Hatta TCDD ve Ulaştırma Bakanlığı yetkililerinden oluşan 4 kişilik bir heyet Japonya'ya gidiyor, Toshiba fabrikasında düzenlenen seminerlere katılıyor ve bu arada tesisleri de gezerek "bilgi ve görgülerini" artırıyorlardı.

"İşbirliği üçüncü ülkelere sanayii yönünden açılma hedefi de taşıyor." Tüm bu öğrendiklerimiz bir tek şeye işaret ediyordu: TCDD'nda elaltından özelleştirme çalışmaları yürütülüyor, bu işlemde yabancı şirketler başrol oynuyorlardı. Ulaştırma Bakanlığı'ndan adının açıklanmasını istemeyen oldukça üst düzey bir yetkili de tüm bunları açıkça doğruluyordu: "Eskişehir ve Adapazarı fabrikalarının özelliştirilmesi bahis konusu da, daha şartlar henüz tespit edilmedi. Temaslarımız sürüyor" diyordu bu yetkili **Nokta** muhabirine. B.N'de görevli "Mösyö D'Harvong"un aksine, Türk yetkili "bakanlığın inisiyatifinin sözkonusu olduğunu" ancak "ülke yararına teklif verecek her firmayla temas edildiğini, işin henüz belli bir firmaya tevdi edilmediğini" söylüyordu. Üstelik özelleştirmenin giderek ulaştırma sektörünün diğer alanlarına kaydırılabileceğini de açıklayan bu yetkili, "çağdaş teknoloji ve sermaye getirmek, üçüncü ülkelere açılmak kaydıyla müsait olanlara özelleştirme çalışmalarının yaygınlaştırılabileceğini" ve "arzu edilen neticenin alınması durumunda işin bu yıl içinde bitirileceğini" de sözlerine ekliyordu. Evet, yine birileri "iş bitiriyor", "üçüncü ülkelere açılıyor"du. Ama bunun meyvelerini yemek de herhalde B.N. ya da Toshiba gibi yabancı şirketlere kısmet olacaktı...

Ceylan GÖLLÜCÜ

Emektar lokomotiflere Japon "kumalar" geliyor...

ERDAL ERTEMOKTA

Morgan Bank'tan öneriler

Hükümet TCDD'nin özelleştirme çalışmalarını yürütürken, DPT ve bir Amerikan bankası olan "Morgan Bank" arasında, özelleştirmede hangi ölçütlere göre sınıflandırma yapılacağına ilişkin karşılıklı görüşmeler yapılıyor. Morgan Bank'ın 1986 Haziran tarihinde hazırladığı bir raporda, Demiryolları, "üçüncü derecede öncelikli KİT'ler" grubuna giriyor. Bu gruba giren işletmelerin, özel yatırımcılar için üçüncü derecede cazip olabileceği ve bir kısım hizmetlerin taşaron firmalara yaptırılmasıyla ancak kısmi özelleştirmeye gidilebileceği belirtiliyor. Morgan Bank, TCDD'nin özelleştirilmesinde özellikle şu adımların atılmasını öneriyor:

1. Hizmetlerin yapılacak anlaşmalarla devri teşvik edilmeli.
2. Gelir ortaklığı senetleri belirli durumlarda kullanılmalıdır.

Çetin Altan'dan referanduma "Hayır"

SÖYLEŞİ / ÇETİN ALTAN

"Mezarlıklar vazgeçilmez insanlarla doludur"

Eylül ayı yaklaştıkça referandum konusu Türkiye'nin politik gündeminde birinci sıraya yükseliyor. "Evet", "Hayır" tartışması süre dursun gazeteci-yazar Çetin Altan "Hayır" oyu kullanacağı sürpriz açıklamasını yaptı. Nokta'dan Ali Boratav, özgürlüklerin ve hukukun üstünlüğü ilkesinin daimi savunucusu Altan'la "Hayır" kararının nedenleri üzerine konuştu.

Nokta: Referandum hakkında bir karara varmışsınız galiba?

Altan: Evet, oyumu "Hayır" olarak kullanmaya karar verdim. Bunun da nedeni çok karışık değil: Bir adam mesleğini iyi yapamıyorsa ona kredi açmazlar. Eh politika da bir meslek sayılır. Adam başa geçmiş düşürülmüş. Yine geçmiş, yine düşürülmüş. Şimdi de feryat figan, "Düşürdüler beni, demokrasi âşıkları, özgürlük âşıkları, kurtarın beni." Eski laf vardır, denenmişi denemezler. İktidarı bu kadar çok seviyorduysa tedbirini alsaydı. Kadrolarını ona göre kursaydı. Türün'ler, Elverdi'ler ne arıyordu onun yanında, madem bu adamlardan hiç hazetmezdi neden o, eski emrivakicileri (de facto'cular) yanına toplamıştı. Demirel tek kelimeyle kendi kazdığı kuyuya düşmüştür.

Nokta: Her zaman için örgütlenme ve propaganda özgürlüğünü savundunuz, bu kararınız tüm savunduklarınızla çelişmiyor mu?

Altan: Bir kere Demirel'in örgütlenme özgürlüğü de var, propagandası da eksik kalmıyor. Tek eksik kalan şey iktidara geçemeyişi. Bir özgürlük kavgası görüntüsü altında bir kez daha iktidara geçmeye çalışıyor. Demokrasiyle kendini özdeşleştiriyor. İyi niyetli bazı safdilleri kandıracak bütün amacı bu. Ama biz onun demokrasiden ve özgürlükten ne anladığını iyi biliriz. Kendi iktidarı boyunca, İşçi Partililer her yerden sille tokat kovalanırken, Meclis'te kapılar tutulup mebuslara dayak atılırken, dokunulmazlığımız kaldırılırken öğrendik özgürlükten ne anladığını. Bunlar hiç düşünülmüyor. Bu gün "Evet Evet" diye bağıranlar hiç Demirel'in yumruğunu yemediler. Benim bir gözüm hiç görmüyor. Neden biliyor musunuz? Meclis'te yediğim bir yumruk yüzünden. Şimdi de adamın tuzağına düşüp onun özgürlüğü için uğraşacakmışım. Bu oyuna alet olmam.

Nokta: Fazla kişiselleştirilmiş bir açıklama değil mi bu?

Altan: Pratikte baktığımız zaman, referandum yapılıyor o halde "Hayır" demek hakkı da vardır. Bu bir medeni cesaret meselesidir. Benim de "Hayır" deme özgürlüğüm kısıtlanamaz. Ayrıca psikolojinin önemsiz olduğunu kim söyleyebilir? Demirel defalarca düşürülmesine, yıllarca iktidarın keyfini sürdürmesine rağmen, neden hâlâ iktidarı istiyor? Bunun nedeni de psikolojik değil mi? Binmiş bir ihtiras tramvayına, yükseleceğim diye tutturmuş. Kendisinin başkasına sağlamadığı çağdaş özgürlüklerden, kendi başı belaya girince yararlanacak, hem de yalnız kendisi için. Yağma yok.

Nokta: Daha serinkanlı, nesnel ölçütleri yok mu bu "Hayır" cevabının?

Altan: Var tabii. Özgürlük için mi uğraşıyor Demirel? Peki 141, 142, 163. maddeler gündeme geldiğinde neden ağzını bıçak açmıyor? Anayasa'nın sadece 4. maddesi özgürlüğü kısıtlamıyor ki. Hatta en az kısıtlayanı o, zira gelip geçici bir madde, 5 yılı geçti bile. Zaten Demirel'in derdi geçip giden yıllarla ilgili, siyaset için 5 yıl daha beklerse iyice yaşlanacak, iyice ihtiyarlamadan bir kez daha başbakan olayım derdinde. Eee, özgürlük kavgası da nüfus kâğıdına göre yapılmamalı. Neyse, serinkanlı olacaktık.

Nokta: Geleceği nasıl görüyorsunuz? Demirel referandumu kazanabilecek mi? Kazanırsa ne olacak?

Altan: Ben 40 yıldır siyasetin içindeyim, Türkiye'de oyların nasıl atıldığını hâlâ anlayamadım. Ama referandumu, bir de üstüne üstlük seçimleri Demirel kazanırsa tam bir felaket olacak. İki ters yönden gelen lokomotifin çarpışması gibi. İyimser bir tahmin: İç Savaş çıkabilir. Daha kötüsünü şimdilik kestiremiyorum ama, eski çıkar çevrelerinin işi çok fena halde bozuldu. Demirel'i de onlar destekliyor zaten. İktidara gelirse eskiler geçmişteki avantalarını isteyecekler, şimdikiler de statükoyu savunacaklar, tatlı kârlarından vazgeçmek istemeyecekler, o büyük çatışma arasında şüphesiz değişik hesapları olanlar harekete geçeceklerdir. Mesela Güneydoğu'yu düşünün.

Nokta: Referandum dedik, söz Demirel'den açıldı ve gidiyor, ama bir de Ecevit var...

Altan: Ecevit... eveet, o da var, ya da yok belki de. Aslında onun eline büyük olanaklar geçti. Doğrusu ben, Ecevit özgürlüklere karşıdır demem. Ama unutmamalı araba kazası gibi şeyler de olur bu siyasette. Bakıyorum da kaybedilmiş bir küheylanın peşinde, nostaljiyle, açlığa varan bir hasretle koşup duruyor bu adamlar, bir hanedan gibi, çoktan yok olmuş bir hanedanın monarkları gibi... Bourbon'suz oldu, Capet'siz oldu, Habsburg'suz oldu, Osmanoğulları'sız oldu. Bir hanedan değil ki bu.

Bir tanesi istifa etmiyor, bir tanesi emekliye ayırmıyor kendini. Ya atılıyorlar, ya asılıyorlar. Tamam bir "de facto'yla uzaklaştırıldılar. Maazallah, bu "de facto," Menderes'inki gibi de olabilirdi. Türkiye bir garip ülkedir, her şey olabilir, insanlar da kendilerini illaki de vazgeçilmez olarak görüyorlar. Ağır bir benzetme biliyorum ama, Fransızların bir lafı vardır, "Mezarlıklarımız vazgeçilmez insanlarla doludur" diye.

Anayasa'nın tümü, hukuka ve çağdaş demokrasi anlayışımıza aykırıdır diye bir savaş açılmamış ki. Hukuka böyle bakılmaz, hukuk bir bütündür. İşine gelen yerini değiştirip işine gelmeyen yerine dokunmazsan olmaz. Benim açımdan,O 4. madde bir kapazeliktir, elbette bana sorsalar hayatta bunu koymazdım, formasyonum müsait değil. Ama benim dışımda konmuşsa, ben bu meseleyi, illaki de bu adam için kaldırtacağım demem. Ne de olsa onun özgürlükleri nasıl uyguladığını biliyoruz. Onun döneminde açılan mahkeme sayısı, yurt dışına kaçmak zorunda kalan insan sayısı, toplatılan kitap sayısı belli. 10 yıl için şamata koparıyorlar, Kemal Tahir 14 yıl yattı içerde kimin umurunda, Nâzım için ne diyorlar bugün? Ben bunları da merak ediyorum.

Nokta: Kuramsal açıdan da "Hayır" cevabı verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?

Altan: Kamu Hukuku açısından bir başka problem var. Yargıç, millet adına yargılar insanı. Temsilidir. Yargı organının bazı durumlarda halkın kanaatini sorması da söz konusu olabilir. Bu olayda yüzde 98'lik Anayasa oylaması bu aşamaya tekabül eder. Doktriner olarak düşünüldüğünde 4. maddenin geri çekilmek istenmesi bir restorasyon problemidir. Kamu Hukuku açısından eski değişikliği değiştirmek demektir. O zaman eskiyi değiştiren de ceza görmelidir. Eski düzen "emrivaki"yle değiştirilmiştir. Restorasyon gelirse onun da hesabı sorulmalıdır. Ben merak ediyorum, eğer referandumdan "Evet" çıkarsa, "emrivaki"yi yapana karşı ceza ne olacak? ●

Proktologie (Hemoroid, Fistül)
VARİSLERİN

İNFRAROT, İĞNE
İLE TEDAVİSİ

OPR. DR.
HAYATİ F. KOCAL

Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat: 2
NIŞANTAŞI TEL: 141 35 89

Apartmanlarda, gecekondularda
yakıt masrafını azaltmak,
duvardan-çatıdan gelen
soğuğu önlemek için

FEPOR® / polistiren sert köpük

FEPOR ISI YALITIM VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.
MERKEZ: 2. Taşocağı Cad. Oğuz Sok. Barbaros Han Kat 1 80300 Mecidiyeköy-İSTANBUL
Tel: 159 00 60 - 172 97 15
ANKARA BÜROSU: Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 139/A Maltepe Tel: 230 40 82 - 230 74 09
(FEPOR A.Ş. Bir FENİŞ HOLDİNG ve SAFAŞ A.Ş. Kuruluşudur)

ESBANK
MENKUL KIYMETLER
MERKEZİ

- Banka garantili özel sektör tahvili,
- Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,
- Portföy danışmanlığı hizmetini,
- Borsa işlemlerinde en uygun şartları
- Her hafta devlet ihalelerine katılma imkanını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 141 Tepebaşı - İST.
Telefon: Direkt: 149 11 76
Santral: 149 89 58 - 149 65 63 - 149 74 30
149 67 37 - 149 84 77
Telex: 24535 ESES-TR

BİR ANLAŞMA

Artık trenlere binebilirsiniz!

Demiryolu işçileri, geçtiğimiz haftalarda "Demiryolu grevi bir şey yazmaz" buyuran Başbakan'a inat başlattıkları iş yavaşlatma eyleminin meyvesini topladılar ve isteklerini kabul ettirdiler. Bu arada haftalar boyunca süren eylem, özel uçaklar, arkadaş yatları ve şişme botlarla seyahat eden Özal için değil ama, özellikle İstanbullular için çok şey yazdı. Haydarpaşa-Söğütlüçeşme arasını bile bazen 35 dakikada katedebilen İstanbullular Özal'a epey rahmet okudular.

Anlaşmaya göre, işçilerin saat ücretlerine birinci altı ay için yüzde 25, ikinci altı ay için yüzde 22, üçüncü altı ay için yüzde 18 ve dördüncü altı ay için yüzde 17 zam yapılacak. Ayrıca, daha önce sözleşmede olmayan bayram ödeneği de 12 bin 500 lira olarak belirlendi. Bu miktar, işçilere her iki bayramda da ödenecek.

Sabah'tan

Demiryolu grevi kime "yazar", kime "yazmaz"

BİR PORTRE

Tacettin Köprülü

Üniversitelerarası Seçme ve Yerleştirme Sınavı'nın birinci basamağında 185. olabilen 18 yaşındaki süper genç, ikinci basamakta 628 bin aday arasında birinci oldu. Köprülü, bu başarıya rağmen alçakgönüllülüğü elden bırakmıyor ve "Birinci olmama rağmen benden daha iyilerinin olduğuna inanıyorum" diyor.

Başarısında en önemli faktör olarak kendisini yetiştiren ailesinin ve öğretmenlerinin yardımını sayan sınav birincisi, bu nedenle kendisini bir anlamda "torpilli" sayıyor. Köprülü, başarıyı biraz da "şansa" bağlayan ilk birinci. Sınavlardaki ruh durumunun belirleyici bir öneminin olduğuna da inanan 1987'nin 1 numarası, kendisinin birinci ve ikinci basamaklardaki başarı farkını bu ölçüye dayanarak açıklıyor.

Tacettin Köprülü, Ankara Atatürk Anadolu Lisesi'ni bu yıl bitirmiş. Yıl boyunca hem özel dersler alan, hem de dershaneye giden Köprülü, ikinci ve üçüncü olan öteki arkadaşları gibi Bilkent Üniversitesi'ni seçmiş. Başarılı öğrenci, önümüzdeki yıl bu üniversitenin Elektrik-Elektronik bölümüne devam edecek.

Milliyet'ten

BİR TARTIŞMA

Serbest faiz nedir?

Serbest faiz cinnet midir? İzmirli tüccarlara ve onların başkanları Dündar Soyer'e göre öyle. Tüccarlarımız, "mali anarşi harekâtı" diye niteledikleri faiz yarışının durmaması halinde neler olacağını da açıklamışlar: Yeni bir banker faciası.

Bu arada sanayicilerimiz de tüccarların yanında saf tutup "korku korosu"na katıldılar ve çeşitli önerilerde bulundular. Geçen hafta, faiz tartışmasına en ilginç katkı ise eski maliye bakanı Adnan Başer Kafaoğlu'ndan geldi. Kafaoğlu'na göre, "yapılacak en gerçekçi iş" bü-

Kafaoğlu'ndan sopalı "serbest" faiz

yük bankaların kendi aralarında anlaşabilecekleri uygun bir faiz oranını benimsemesi ve hükümetin de diğer bankaların bu orana uymasını sağlamasıydı. Bu önerinin gerçekleşmesi durumunda serbest faizin neresinin serbest olduğu sorusunun cevabı açıkta kalıyordu ama, bazı yorumculara göre tüccar ve sanayicilerimizin feryatları bu tonda sürerse gidişin nereye olduğu da belliydi: Hükümet sopası denetiminde "serbestçe" belirlenen faiz oranlarına...

HAFTANIN İNCİSİ

"Alsınlar, geçici dördüncü maddelerini başlarına çalsınlar."

Süleyman Demirel

BİR FOTOGRAF

Bilin bakalım bu adam ne diyor ve söyledikleri duyulmasın diye polis ağzını neden kapatıyor?
a- Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğini hedef alan bir slogan atıyor.
b- Usturuplu bir küfür savuruyor, polis de etrafta "aile olduğu" için onu susturuyor.
c- "Bu ülkede demokrasi yok mu?" diye bağırıyor.
Doğru cevap: c. Avukat İbrahim Mavioğlu, Bayrampaşa Cezaevi önünde açlık grevi yapan tutuklu ve hükümlü ailelerine çiçek vermek isterken polis tarafından yaka paça götürülüyor. Sorusunun cevabını ise polis otosunda alacak.

Güneş'ten

KISA... KISA...

• **Üniversitelerarası seçme sınavında** ilk 109 öğrencinin 67'si Bilkent Üniversitesi'ni tercih etti.

• **İstanbul'da bayram süresi içinde** gecekondu yapımını engellemek için havadan helikopterlerin ve denizden de polis motorlarının kullanıldığı denetimler yapıldı.

• **Ortaöğretimde sınıf geçme kolaylaşıyor.** Önceki haftalarda gerçekleştirilen ders elemelerinden sonra şimdi de sınıftaki başarının esas alındığı, sınavların önemsizleştiği yeni bir uygulama ile öğrenciler daha rahat sınıf geçecek.

BASINDAN YORUMLAR

"Haksızlık karşısında"

Mamak'ta yapılanlar hakkında çok şey biliyoruz. İki ayı hücrede olmak üzere 6 ay süreyle biz de Mamak'ta kaldık. Kan revan içinde işkencehanelerden çıkarılan insanlar gözlerimizin önünde sürüklendi. Kızlar karlı çamurlu yerlere yatırılıp gözlerimizin önünde coplandı, tepelendi. Atatürk'ün hitabesini hazırol vaziyetinde bağıra bağıra okurken gırtlağı gıcıklanıp öksürdüğü için karısının ve çocuklarının gözleri önünde coplanan yaşlı başlı parti yöneticisi sanıklar gördük.

Cezaevi yönetmeliğinin sanıklara dağıtılmasını ve el konulmuş Kur'an-ı Kerim'imizin iadesini yazılı olarak istediğimiz için cezaevi komutanı Raci Tetik'in, "Seni öldürür, intihar etti diye zabıt tutarım" tehdidiyle bizzat biz karşılaştık.

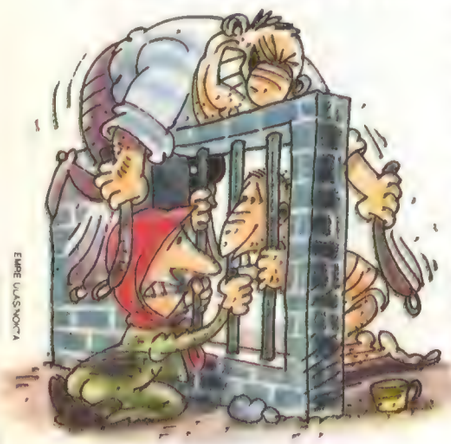

EMRE UŞAKLIGİL

Diyarbakır ve Metris cezaevlerinde bugün bu tür şikâyetler yoktur. Biz de "devlet yıpranmasın" diye sustuk. Ama demokrasi ve sivilleşme yolunda bu kadar mesafe alınmışken, Mamak'ta hâlâ aynı şartların sürmesi karşısında artık susmak mümkün değildir.

Taha Akyol, 31 Temmuz, Tercüman

Siyasal kan

Artık bu şarklılığa son vermek gerek. Kurbanlara da, konvoy çılgınlıklarına da E-5 gibi kıtalararası bir karayolunu Başbakan geçecek diye saatler boyu kesmek ve insanları benzin istasyonlarında bekletmek ne demek? Tıpkı "büyükler" geçecek diye kent içi trafiği dakikalarca durdurmak gibi, bu önlemdeki saçmalık da gün gibi ortadadır: Sözde yollar boş olacak ve "büyükler" de, herhangi bir suikastçinin nişan almasına olanak vermeyen bir hızla gelip geçecek. Oysa, gidiş gelişi kesmek demek, suikastçiyi önceden uyarıp "Tüfeğini iyice ayarla, bomba fırlatacağın noktayı güzelce hesapla" demek değil midir?

Yok bütün bu cafcaflı tutumlar ve yedi mahalleyi ayağa kaldırışlar fiyaka içinse, Türkiye'de başarılarak fiyaka satılacak o kadar çok iş var ki doğrusu, yeni yetme sürücüler gibi yol fiyakasına kalkışmak koskoca siyaset adamlarına, hiç, ama hiç yakışmıyor.

Mümtaz Soysal, 29 Temmuz, Milliyet

Noriega hiç umulmadık bir zamanda güç kazandı

Panama'da düzen yanlılarının gösterileri etkinlik kazanıyor

LATİN AMERİKA / GÜÇLÜ ADAMLAR

Diktatörlerin sonu gelmiyor

Panama'nın gitti gidiyor gözüyle bakılan diktatörü Noriega, bir gecede ABD aleyhtarı olup, durumunu güçlendirirken, Paraguay'ın 33 yıllık diktatörü Stroessner, çekilerek yerini yeni bir diktatöre bırakmayı düşünüyor

Sanki biri sihirli bir değnekle dokunup, bir günde her şeyi tersine çevirmişti. Daha düne kadar genel grevin coşkulu kalabalığına şahit olan sokaklar, yerini düzen yanlısı sloganlara ve pankartlara bırakmıştı. Cumhurbaşkanının hakkında soruşturma açtırdığı, yardımcısının, kendisini zimmetine para geçirmek ve bir muhalifini öldürmekle suçladığı General Noriega ise, ülkesinin yeniden en güçlü adamı olmaya oynuyordu. Orta Amerika'nın küçük ülkesi Panama, çalkantılı günlerden yeniden, 'düzene' 'istikrara' ve diktatörlüğe dönmek üzereydi.

Panama, 1980'li yıllarda Latin Amerika ülkeleri birer birer demokrasiye geçip, ordular kışlalarına dönerken, diktatörlük rejimini muhafaza etmeyi 'başarmış' ülkelerden sadece biriydi. Paraguay'da 33 yıllık General Stroessner diktatörlüğü muhalif hareketlerden fazla etkilenmeden varlığını sürdürürken, Şili'de askeri rejim 15. yılını tamamlıyordu.

CIA ajanlığından, ulusal kahramanlığa. İşçi sendikalarından işveren örgütlerine, kiliseden devlet yöneticilerine kadar değişik kesimlerden binlerce Panamalının karşı çıktığı Genelkurmay Başkanı General Noriega, diktatörlüğünün son günlerde yeniden güç kazanmasını, uluslararası politika uzmanları, ülkede muhalefeti birleştirecek bir liderin yokluğuna bağlıyorlardı. Ama ortada göz ardı edilmeyecek bir nokta daha vardı. Ülkede karışıklıklar başladığında, ABD Senatosu,Noriega'nın görevden ayrılmasını isteyen bir karar tasarısını kabul etmişti. CIA ile yakın ilişkileri yıllarca ayyuka çıkmış olan General Noriega bu karara mal bulmuş magribi gibi sarılıyor ve bir gecede kimlik değiştirerek, kendisini ABD emperyalizmine karşı savaşan bir kahraman olarak pazarlamaya başlıyordu. Yılların işbirlikçi generali, bir taraftan Time dergisine verdiği demeçte, "Güney Amerika'da güçlü adamlar olmasaydı, Rio Grande'den Patagonya'ya kadar bütün kıtada İspanyolca yerine İngilizce konuşulacaktı" diyor, diğer taraftan ABD'nin esas amacının Panama Kanalı'nı 2000 yılında ülkesine devrecek anlaşmayı ortadan kaldırmak olduğunu iddia ediyordu. Noriega'nın yüzüne yeni geçirdiği "yurtsever lider" maskesi tutmuştu. ABD karşıtı hareketlerin başladığı 1964 yılından bu yana Washington'a karşı olmanın iyi prim yaptığı ülkede Noriega'nın destekçilerinin sayısı birden artıyor, iş bununla da kalmayarak, "Güney Amerikalı ülkelerin üyesi bulunduğu Amerika Devletleri Örgütü, ABD'nin Panama'nın içişlerine karışmasını" sert bir dille kınıyordu. Artık Güney Amerika'da diktatörlüklere arka çıkma politikasını terk etmiş olan ABD'nin demokrat görünme çabaları bu kez ters tepmiş, Beyaz Saray "Noriega'nın bir yıl daha görevinin başında kalmasını istiyoruz" diyerek geri adım atmak zorunda kalmıştı.

Alternatif yeni bir diktatör mü? Panama'da General Noriega, diktatörlüğünü korumak için yeni taktikler peşinde koşarken, Güney Amerika'nın en eski diktatörü Stroessner yavaş yavaş çekilmeye hazırlanıyordu. Bavyera göçmeni bir bira yapımcısının oğlu olan Stroessner, Paraguay'ın hem Devlet Başkanı , hem Genelkurmay Başkanı, hem de tek partisinin lideriydi. 33 yıllık diktatörlüğü Paraguay'ı kıtanın en fakir ülkelerinden biri haline getirmişti. Bir avuç insanın ülke topraklarının dörtte üçüne sahip olduğu, sanayii oluşturan 18 kuruluştan 5'inin yabancıların elinde bulunduğu ülke, çocuk ölümleri , okumayazma oranı açısından Latin Amerika'nın en az gelişmiş ülkesiydi

Yaşlı Stroessner in sağlığının gittikçe bozularak, çekilmeye hazırlanması ve ABD ve Avrupa'nın demokrasiye bir an önce geçmek için baskı yapılması ülkedeki siyasi havayı bir nebze olsun yumuşatmıştı. Örneğin, yıllarca sürgünde yaşayan ünlü muhalif Domingo Laino geçtiğimiz yıl ülkesine dönerek, çeşitli muhalefet gruplarını birleştirmeyi başarıyordu. Ama muhalefet sesinin yıllardan beri ciddi olarak duyulmadığı ülkede bugünkü siyasi tartışmalar daha çok Stroessner'in kendi partisinin içinde cereyan ediyordu. Generalin çekilmeye hazırlanması partinin "şahinler" ve "liberaller" olarak ikiye bölünmesine neden olmuş, bu iki kanat arasında kıyasıya bir veraset savaşı da başlamıştı. Adaylar arasında kendisine en çok şans tanınanlardan biri, Stroessner'in sağ kolu olarak bilinen, ülkede kokain trafiğini idare ettiği iddia edilen, ABD'deki banka hesapları hayli kabarık, birçok kuruluşta ortaklığı bulunan, ülkedeki Münih biralarının, Lubripark benzin istasyonu zincirinin, otuz bin dönümlük bir çiftliğin sahibi,başkent Asansiyon'da üç milyar liralık bir villası ve ayrıca bir de şatosu bulunan Rodriguez idi.

Yakında emekliliğini ilan etmeye hazırlanan generalin en yakını, Güney Amerika'daki demokrasi rüzgârlarının bir türlü etkileyemediği Şili Devlet Başkanı General-Augusto Pinochet idi. Sık sık bir araya gelerek dertleşen iki diktatör birbirleriyle son derece samimi olmuşlardı. O kadar ki, başkent Asansiyon'da dolaşan dedikodulara göre, General Pinochet, ileride iktidarı kaybetmesi halinde yerleşmek üzere Paraguay'da bir malikâne bile almıştı ve Bayan Pinochet'in bu aralar Stroessner'in eşini sık sık ziyaret etmesinin altında yatan da buydu ●

Paraguay'da militarizm günlük yaşantının bir parçası

General Stroessner (solda) ve başkanlığın güçlü adayı General Rodriguez (sağda). İkisinin de yolsuzlukları ayyuka çıkmıştı

Gençlerin Gözü, Gençliğin Sesi

- Müzik
- Sinema
- Moda
- Röportaj
- Spor
- Mizah
- Magazin

Çıkartmalar!
Dev posterler!
Pırıl pırıl sayfalar!

TUĞRUL TÜRKEŞ:

"12 Eylül'den önceki sıkıntıların hangisi bugün yok"

- **Alparslan Türkeş'in oğlu MÇP Genel Başkan Yardımcısı Tuğrul Türkeş ilk siyasi konuşmasını Erkekçe ile yaptı.**
- **Küçük Türkeş kendisine neden solcu dendiğini anlattı.**

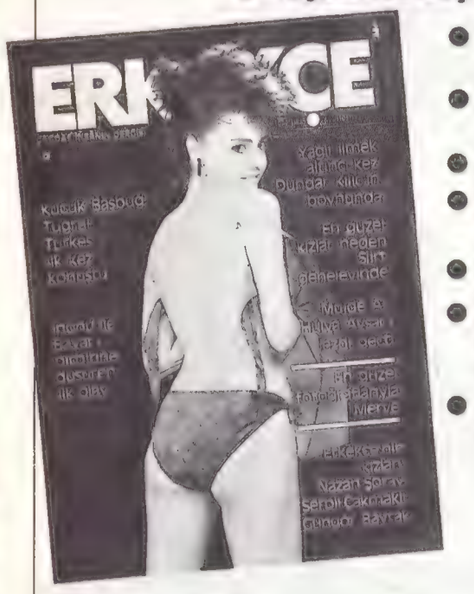

- **Menderes'i ipten alamayan Burhan Apaydın, Dündar Kılıç'ı beş kez idamdan döndürdü.**
- **42. yıldönümünde Hiroşima müzesinden insanın kanını donduran fotoğraflar...**
- **En güzel kızlar neden Siirt genelevinde?**
- **Erkekçe'nin kızları: Nazan, Serpil, Güngör ... Neydiler, ne oldular? En seçme fotoğraflarıyla...**
- **Müjde Ar, Hülya Avşar'ı nasıl ezdi, geçti?**
- **Bugünün Türkiye'sinde en itibarlı meslekler hangileri, biliyor musunuz?**

Ve...

- **En güzel fotoğraflarıyla televizyonun en şirin kızı: Merve İldeniz .**

Çağdaş insanın dergisi

ERKEKÇE

ERKEKÇE her şeyi yazmaz. Ama yazdığı her şeyi okutur.

İRAN, LİBYA / ATOM BOMBASI ÇALIŞMALARI

Ya olursa?..

İran ve Libya'nın atom bombasına sahip olmak için son yıllarda yürüttükleri çalışmalar gerek Batı dünyasını, gerek Sovyetler'i endişelendiriyor. Her ikisinin bunu başarması durumunda ise, kimse neler olabileceğini düşünmek bile istemiyor...

Kaddafi, atom bombasına, kendi gücüne dayanarak sahip olmaya çalışıyor

Humeyni'nin iktidara gelmesinden üç ay sonra, Şah'ın enerji danışmanı Feşaraki, İran liderinin en yakın arkadaşı Beheşti'nin huzuruna çağrılmıştı. Feşaraki artık sonunun geldiğini düşünerek, korku içinde hazretin huzuruna çıkıyordu. Görüşme, beklediğinin aksine oldukça yumuşak bir havada başlamıştı. Arkadan ne geleceğini tedirginlik içinde beklerken, birden hiç ummadığı bir teklifle karşılaştı. Kendisine nükleer bomba yapması önerilmişti. İslam devriminin çok güçlü olması gerekiyordu ve bu nedenle ne pahasına olursa olsun, atom bombasına sahip olmalıydı. "Göreviniz bu bombayı yapmak" demişti sonunda Beheşti kısaca.

Humeyni, İranlı bilim adamlarına "İslam bombası için çok sıkı çalışmalısınız" diyordu

Feşaraki, yeni rejimle nükleer silahlar üzerine çalışmak ve bir ekip kurmak konusunda anlaşmıştı. Ancak, ekip için gerekli 6 İranlı bilimadamı yurt dışına kaçmıştı. Feşaraki, onları bulup geri gelmeye ikna etmek üzere, yetkililerden yurt dışına çıkış izni almayı becerecekti. Fakat gidiş o gidiş... İran'ın elindeki en değerli enerji uzmanı da uçup gidecek, Amerika'ya yerleşip, önemli bir enerji programının başına getirilecekti.

"İslam bombası". Fakat bu gibi ufak tefek aksilikler, İslam devriminin azmini kıramayacaktı. Humeyni, iktidara geldikten birkaç ay sonra bilimadamlarına hitaben yaptığı konuşmada, "Ülkemiz düşmanlarla çevrili, bu yüzden onlara kendimizi savunabileceğimizi kanıtlamamız lazım. 'İslam bombası' için çok sıkı ve süratli çalışmalısınız" diyordu. Yapılacak ilk iş, Şah döneminde başlayıp yarım kalan birtakım projelerin tamamlanmasına çalışmaktı. Şah döneminde, Almanlar tarafından Buşehri'nde iki, Fransızlar tarafından da Darkhuin'de iki tane olmak üzere, dört nükleer reaktörün inşaasına başlanmıştı. 1982 yazında, Humeyni, Alman KWU firmasıyla, reaktörlerin tamamlanması amacıyla gizli görüşmelere oturuyordu. Bu reaktörlerin yarıdan fazlası inşa edilmiş durumdaydı. Fakat Batı dünyası, İran'ın atom bombasına sahip olmasından oldukça endişe duyuyordu. Reagan yönetimine göre, Humeyni bu amacına ulaştığı anda, bunu Irak'a karşı kullanmakta tereddüt etmezdi. Sonunda Alman hükümeti, İran-Irak savaşı sona erene kadar, reaktörlerin yapımına devam etmeme kararı alacaktı.

Bunun üzerine İran rejimi nükleer araştırma çalışmalarını daha da yoğunlaştıracaktı. Gerçi, Buşehri'ndeki tamamlanmamış reaktörler tahıl deposu olarak kullanılmaya başlanmıştı ama bu durum Tahran ve İsfahan üniversitelerinde yeni nükleer araştırma merkezleri kurulmasını önleyemezdi. İranlı yöneticiler uluslararası konferanslar düzenleyerek konuyla ilgili bilimadamlarını ülkeye çekmeye çalışıyorlardı. En büyük eksiklikleri uzman insan gücüydü. İslam devriminden önce Tahran Üniversitesi'nde görev yapan 120 fizikçi ve kimyacıdan ellerinde sadece 8'i kalmıştı. Gerekli yatırımları karşılayacak para da, onlara nükleer teknolojiyi sağlayacak ülke de yoktu. Bu konuda Hindistan'la yapılan görüşmeler de sonuçsuz kalmıştı.

Fakat Batı dünyası gene de Humeyni'nin bu işi sonunda başarmasından korkuyordu. Bir görüşe göre, Tahran Üniversitesi'nde bulunan ve bilindiği kadarıyla İran'ın elindeki tek aktif reaktör olan 5 megawatt gücündeki ABD yapımı küçük araştırma reaktörü, bir tane atom bombasının üretilmesine yeterli olabilirdi. Diğer bir kuşku da, İran'ın bu küçük reaktörü, plutonyum-239 elde etmek için kullanabileceğiydi. Bu madde Nagazaki'yi yok eden bombanın standart materyaliydi. İran'ın, toprakları içinde bulunan önemli uranyum yataklarını, nasıl işleteceğini öğrenmek konusunda kolları sıvaması da Batılıların endişelerini artıran diğer bir göstergeydi. Mollalar nükleer ateşle oynuyordu ve bu azimle bir gün başarıya ulaşmaları mümkündü. İşte o zaman kimse neler olabileceğini düşünmek bile istemiyordu.

Kaddafi'nin rüyası. Aynı korkular bir başka radikal İslam ülkesi için de duyuluyordu. Libya'nın sağı solu belli olmayan lideri Kaddafi de, atom bombasını istiyordu. Nitekim bu isteğini geçtiğimiz haziran ayında, Cezayir Başbakanı Şadli Ben Cedid'e açıklamıştı. Kaddafi'ye göre, Araplar atom bombasına sahip olmadıkça hiçbir zaman saygınlık kazanamayacaktı. Libya lideri bu fikri doğrultusunda, Arap âlemini ikna edebilmek için bir de propaganda amaçlı video kaset doldurtup, tüm komşularına yollayacaktı. Bunun üzerine tüm dünya gizli servisleri harekete geçip, Kaddafi'nin atom bombası yapıp yapmadığını araştırmaya koyulacaklardı.

İsrailli bir nükleer enerji uzmanına göre, Kaddafi'nin bu hulyası 17 yıl öncesine dayanıyordu. O zamandan beri, Çin, Hindistan ve Pakistan'a başvuran Libya, bunlardan olumlu bir cevap alamamıştı. Sonunda kendi başına bu işi başlatmaya karar vermişti. Tabii, Sovyet ve Doğu Alman danışmanlar eşliğinde. 1982'de ilk araştırma reaktörü faaliyete geçmişti. Sirte'de kurulacak ikinci reaktör de yoldaydı.

Atom bombası sahibi olmak Humeyni ve Kaddafi için bugün uzak bir ihtimal. Ya yarın...

Bu arada Kaddafi, Belçikalı bir firma ile anlaşma yapmak üzereyken, CIA araya girecek ve Belçikalıları bu işe girmemek konusunda ikna edecekti. Fakat Libya, her şeye rağmen çalışmalarını sürdürüyordu. Bazı çevrelere göre, Kaddafi atom bombası için 900 kişilik bir uzman kadro oluşturmuştu.

Örneğin, Mısırlı istihbaratçılara göre, Libya'nın en gizli ve en önemli araştırma çalışmaları Fezzan bölgesinde yürütülüyordu ve bu arada olup biten, Kaddafi dahil sadece üç kişi tarafından biliniyordu. Bazı kaynaklara göre, burada Kanadalı, Pakistanlı, Doğu Alman ve Japon teknisyenler çalışıyordu. Bu kişiler, ülkelerarası resmi ilişkilerle sağlanmış uzmanlar değil, Libya lideri tarafından toparlanmış bir kadroydu. Libya'nın en büyük müttefiki Sovyetler Birliği dahi, Fezzan'da neler olup bittiğinden bihaberdi. Hatta bu yüzden Gorbaçov ile Kaddafi arasında sert tartışmalar geçtiği söylentiler arasındaydı●

Evelina, her şeyi minik kardeşi Marco'ya borçlu olduğunun bilincinde

İTALYA / BİR MUCİZENİN ÖYKÜSÜ

Ismarlama kardeş hayat kurtardı

Anne ve babası, lösemili küçük Evelina'yı kurtarmak için ona iliğini verebilecek bir kardeş doğurmaya karar verdiler. Her şey iyi gitti ve Evelina şimdilik kurtuldu. Ama olay İtalya'da ve tüm dünyada büyük bir tartışma başlattı. Başkasını kurtarmak için bir çocuk doğurmak ve onun izni olmadan organını kullanmak doğru muydu?

Karı koca birbirlerinin yüzüne bakmaya cesaret edemeden bekliyorlardı. Göz göze geldikleri anda içlerindeki fırtınayı dışarı vurabilir, gözyaşlarına boğulabilirlerdi. Hayatlarının en uzun, en zor bekleyişiydi bu. Birden telefon çaldı. Saatlerdir bu anı bekledikleri halde irkildiler. Kadın koşarak odadan çıktı. Bu telefon konuşmasını dinlemeye dayanamayacaktı. Telefonun öbür ucundaki sesin söyleyecekleri bir anda bütün dünyalarını karartabilir ya da üç yıla yakın bir süredir yaşadıkları kâbus ve acıları bir anda silebilirdi. Az sonra kocası yanına geldi. Gözleri dolu doluydu ama gülümsüyordu. Bütün ümitlerini bağladıkları mucize, gerçekleşebilecekti. Birbirlerine sarılarak hıçkıra hıçkıra ağladılar.

Luisa ve Ermanno Fervari'nin tüm çabaları, 7 yaşındaki küçük kızları Evelina'yı ölüme mahkûm eden hastalıktan kurtarmak içindi. 20 yıllık bir evlilikten sonra doğan biricik kızları Evelina, 4 yaşındayken bir tür lösemiye yakalanmıştı. Doktorlara göre ancak 3-4 yıllık bir ömrü kalmıştı ve hiçbir tedavi cevap vermiyordu. Evelina günden güne eriyip gidiyordu. Sonunda, küçük kızın başından beri tedavisini yürüten İtalyan Profesör Roberto Burgios denenebilecek tek bir çare kaldığını söyleyecekti: Kemik iliği nakli. Ama bu da o kadar kolay değildi. İlk önce, kemik iliği küçük hastanınkiyle en az yüzde 70 oranında uyum gösterebilecek birinin bulunması gerekiyordu. Bu durumda bile Evelina'nın kurtulma şansı ancak yüzde 60'tı.

Fervari ailesi, bütün tartışmaların ötesinde, kızlarının yaşama dönüşünün mutluluğunu yaşıyor

Yeni bir bebek. Anne-baba her şeyi denemeye hazırdılar. Hemen kendi kemik iliklerinin testini yaptırdılar. Ancak sonuç istendiği gibi değildi. Sonra, küçücük çiftliklerini ve bütün varlarını yoklarını satmayı göze alıp yabancı bir verici aramaya koyuldular. Fakat bu da onbinde bir ihtimaldi. Başarı olasılığı en yüksek olan çözüm, hastanın bir kardeşinden yapılacak kemik iliği nakliydi. Evelina'nın ise hiç kardeşi yoktu. Çaresiz annebabanın aklına hemen o an, biricik kızlarını kurtarabilecek bir kardeş yapma fikri gelecekti. Bu fikirlerini Profesör Burgios'a açtıklarında, iki kardeşin kemik iliğinin birbirini tutma olasılığının sadece yüzde 25 olduğunu öğreneceklerdi. Ama olsun, her şeyi sonuna kadar deneyeceklerdi.

Dünyada hiçbir hamilelik, bir anne tarafından belki de bu kadar çok istenmemişti. Luisa hamileliği boyunca doğacak çocuğun sağlıklı olması için gerekli her türlü özeni göstermişti. Bir yandan da Evelina'yı yaşatmak mücadelesi veriliyordu. Çaresiz çift, adeta zamana karşı yarışıyor, ölüme yeni bir hayatla meydan okuyordu. Sonunda, nur topu gibi bir erkek çocuk, Marco dünyaya geliyordu. Küçük kurtarıcı, her bebeğin kendi varlığıyla yarattığı sevgi yumağının yanı sıra bir de ablasının biricik umudu olmasıyla katmerleşen bir sevgi ortamında büyüyordu. Ancak, Marco ile Evelina'nın kemik iliklerinin birbirine uyumlu olup olmadığını anlamak için aradan dokuz ay geçmesi gerekiyordu.

Ameliyatı gerçekleştiren Profesör Burgios ve genç asistanı, tıp dünyasında tartışmalara yol açtı

Mucize gerçekleşiyor. İşte, anne babayı sevinç hıçkırıklarına boğan telefon, beklenen mucizenin gerçekleşmesinin artık mümkün olduğunu müjdelemişti. Marco ile Evelina'nın ilikleri yüzde 100 uyum sağlamıştı. Ama korkulu bekleyiş henüz sona ermemişti. Bu kez de, minik verici Marco'nun hiçbir risk altına girmeden ablasına iliğini verebilmesi için biraz daha büyümesi beklenecekti.

Ameliyat nihayet, Marco'nun on sekizinci ayını doldurmasından sonra geçtiğimiz nisan ayında gerçekleşiyordu. Sonuç çok başarılıydı. Küçük Evelina her geçen gün sağlığına biraz daha kavuşuyordu. Artık yaşama şansı yüzde 60'tı ve kesin sonuç eylül ayında belli olacaktı. Bu tarihe kadar küçük vücudu, kardeşinden nakledilen iliği reddetmezse kâbus sona erecekti. Korkulu bekleyiş devam ediyordu, ama bu kez daha bir inanç ve umutla.

Ahlaki tartışmalar. Fakat, Fervari ailesi böylesine büyük bir mutluluğun sarhoşluğu içindeyken, ameliyatı gerçekleştiren Profesör Burgios, İtalya'nın sınırlarını aşıp önce Avrupa'ya sonra da tüm dünyaya yayılan bir polemiğin içine girmişti. Ameliyattan üç ay sonra, olayı tıp dergilerine açıklayan profesör, aslında isteyerek böyle bir polemiğe yol açmıştı. İtalyan yasalarına göre doktor Burgios aslında bir suç işlemişti. Zira karar verme yeteneğine sahip olmayan bir çocuktan, isteği dışında ilik nakledilmişti. İtalyan yasaları, reşit olmayan çocuklardan ancak sadece kan alınmasına müsaade ediyordu. Oysa, Evelina'nın durumunda daha birçok çocuk vardı ve bunlar tüm ümitlerini kardeşlerinden alınacak kemik iliğine bağlamışlardı. Bu tür ameliyatların önündeki yasal engellerin bir an önce kaldırılması daha

"Tartışmalar lüks ve yersiz"

İki ay kadar önce, Türkiye'de ilk kez kardeşten kardeşe kemik iliği naklini gerçekleştirerek 20 yaşında, birkaç günlük ömrü kalmış lösemili bir hastayı hayata döndüren, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kan Hastalıkları Ünitesi Başkanı Prof. Dr. Korkut Özerkan'a Nokta *dergisi tüm dünyada tartışmalar yaratan İtalya'daki Evelina olayı hakkındaki görüşlerini sordu.*

Nokta: Sayın Özerkan, İtalya'da günün olayı haline gelen küçük Evelina'nın kardeşinden alınan kemik iliğiyle kurtarılması konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce, karar verme yeteneği olmayan küçük bir çocuktan organ nakli yapmak ahlaki sorunlar yaratır mı? İtiraz edenler haklı mı?

Özerkan: Tamamiyle haksız bir tartışma. Bir kere, bu, bir organ nakli değil. Örneğin bir böbrek nakli söz konusu olunca, verici tek böbrekle kalır ve bu bir risk taşır. Ama ilik naklinde durum bambaşkadır. Kemik iliği kendini 8 kez yeniyebilme yeteneğine sahiptir. Vücut en geç 1.5-2 ay içinde alınan iliği yeniden üretir. Bunun yanında verici için hiçbir acı, sızı söz konusu değildir. Hiçbir riski de yoktur. Diğer yandan çocuğun büyüyüp karar verebilecek yaşa gelmesi beklenirse, kardeşi olan lösemili hasta ölür gider. Evelina'nınki büyük bir şans. Çünkü kardeşlerde bile doku yapısının birbirini tutma olasılığı sadece yüzde 25. Hayatta makul riskleri göze almak lazım, yoksa hiçbir ilerleme kaydedilemez.

Nokta: Bir çocuğun salt ablasını kurtarmak amacıyla programlanmış olarak dünyaya getirilmesi hakkında ne diyorsunuz? Bu bir etik sorun mudur?

Özerkan: Bunun hiçbir etik sorunu yoktur. Aksine anne-baba çok cesurmuş ve çocuklarının hayatını kurtarmışlar. Bu programlı doğumun kime ne zararı olmuş? Aksine bir hayat kurtarılmıştır. Bence böyle tartışmalar çok lüks ve yersiz.

birçok çocuğun hayatını kurtarabilecekti ve İtalyan makamlarını biraz acele etmeye zorlamak gerekiyordu.

Profesör Burgios'a ve daha birçok uzmana göre, kemik iliği nakli bir organ nakli değildi. Bir organ alındığında onun yeri doldurulamazdı ama ilik kendini çok kısa sürede yenileyebiliyordu. Bu nedenle verici için, genel bir anestezinin herkes için taşıdığı minimal riskten başka hiçbir risk yoktu. Küçük vericilerin hayatlarıyla oynamak söz konusu değildi ve artık tıp dünyası böylesine hayat kurtaran büyük bir imkândan yoksun bırakılmamalıydı.Aslında olaya karşı çıkan tıp çevreleri ve diğerleri de bunları biliyordu. Ama onların karşı çıkışları tamamiyle ahlakı açıdandı. Kendini bilmeyen birinden izinsiz olarak nakil yapmak etik bir sorundu. 1986 Nobel Tıp Ödülü'nün sahibi İtalyan asıllı Rita Levi Montalcini karşı çıkanların başındaydı. Montalcini, bir çocuğun sadece başkasının hayatını kurtarmak amacıyla programlanmış olarak dünyaya getirilmesinin düşünülemeyecek bir şey olduğunu söylüyordu. Onun için böbrek dışında, organ nakilleri, bir ilerleme sayılamazdı ve hayatı uzatmanın anlamı yoktu. Kilise çevreleri de bu acımasız yargıya katılıyor ve "Doğum olayının amacı annebaba veya başka insanların tatmini olamaz. Sadece doğan insanın iyiliği söz konusudur. Başkasına malzeme olsun diye çocuk doğurulmaz" diyorlardı. Ulusal Ahlak Konseyi Başkanı Parodi ise meseleye daha ılımlı yaklaşıyordu: "Birinin hayatını feda etmeden diğerini kurtarmak söz konusu ise ve anne-baba bunu onaylıyorsa tereddüt etmek yersiz." Pavia Tıp Enstitüsü Başkanı Profesör Fornari ise mahkemeye intikal eden bu olay için, verici çocuğun haklarını koruyacak bir uzman doktor seçilmesini öneriyordu.

Tartışma, böylece uzayıp giderek İtalya sınırlarını aşıyordu. Tıp çevrelerinde kimisi, Profesör Burgios'u destekliyor kimi ise onu ve küçük Evelina'nın anne-babasını ahlaki açıdan suçlu buluyordu. Ama bir gerçek vardı: Evelina yaşıyordu. İki küçük kardeş yol açtıkları tüm ahlaki ve tıbbi tartışmalardan habersiz,bir sevgi yumağı halinde yaşıyorlardı. Yaşı küçük olmasına rağmen Evelina, yıllardır her an ensesinde hissettiği ölüm korkusunun verdiği olgunlukla, her şeyi kardeşine borçlu olduğunu kavrıyor ve onu daha bir bilinçli, daha bir içtenlikle seviyordu ●

İSRAİL / ANTİ-TERÖR ŞİRKETLERİ

Body-guard'ım İsrailli

İsrailli eski istihbarat elemanlarının kurduğu 200'den fazla anti-terör şirketi, bütün dünyaya "güvenlik" satıyor. 3.Dünya ülkeleri ve Batı'nın büyük şirketleri bu şirketlerin başlıca müşterisi durumunda.

Bundan 11 yıl önce İsrailli komandolar Entebbe baskınını gerçekleştirip 40 dakika içinde 105 rehineyi kurtarmayı başardığında, bütün dünya bu başarının ardında yatan gerçeği sezmişti: İsraillilerin son derece yetenekli, iyi eğitilmiş "anti-terör" uzmanları vardı. O günden bu güne, "zorunlu sebeplerden" ötürü İsrail'in bu alandaki ünü iyice arttı.

Bugün bu güvenlik "hizmetleri" İsrail'in önemli ihraç kalemleri arasında yer alıyor. Emekli istihbarat elemanlarının kurdukları şirketler dünyanın her yerinde kamu kurumlarına, otellere, bankalara, uçak şirketlerine terör olaylarına karşı korunma hizmeti veriyor.

Bu şirketlerin başında Entebbe kahramını Albay Muki Betzer'in kurduğu Atlas şirketi yer alıyor. Atlas (Anti Terörist Logistic Assistance) şirketi Betzer tarafından 1985 yılında kurulmuş, başlangıçta özel kişilere, kendini savunma, silah kullanma ve karate teknikleri öğretilirken, artan talep üzerine kurumlara da hizmet verilmeye başlanmış. Ama "işin esas geliştiği yer yabancı ülkeler" diyor Betzer. Gerçekten de bugün İsrail'de kurulu 200'den fazla şirket, yirmi beş kadar ülkeye "güvenlik" ihraç ediyor. Bir İsrailli gazetecinin dediği gibi: "2000 İsrailli bütün dünyayı koruyor."

Saraydan olimpiyatlara. Bu ifade abartılmış sayılmamalı. Sadece eleman değil teknik hizmet de verebiliyor bu şirketler. Örneğin Lyon'da Klaus Barbie'ye karşı yürütülen davada, salonda bulunabilecek bombaları tehlikesiz hale getirmek üzere İsrail'den getirilmiş bir robot hazır bekliyordu. Buckingham Sarayı'nın alarm sistemlerini yine İsrail'den bir firma hazırlamış. Seul Olimpiyatları güvenlik danışmanlığı da bir İsrail şirketine verilmiş durumda.

İsraillilerin hizmetleri özellikle 3. Dünya ülkelerinde aranan mal konumunda. Nijerya devlet başkanını 40 İsrailli body-guard koruyor. Nikaragua'nın eski devlet başkanı Somoza'nın korumasını da devrimden önce İsrailli uzmanlar üstlenmişti. Panama, Ekvator ve Guatemala başkanlarının da güvenlik danışmanlığını bu firmalar yürütüyor. Bunların dışında kendilerine özel uzmanlık alanları seçen firmalar da var. Bunlardan biri "deniz güvenliği" üzerine uzmanlaşmış. Özellikle lüks yatların mürettebatını adam kaçırma ve korsanlık olaylarına karşı eğitiyorlar. Defender firması bütün Latin Amerika ülkelerine gerillalara karşı yürütülen savaşta hizmet veriyor. Rakip bir firma sadece Kolombiya'daki terör olaylarına karşı uzmanlaşmış. İsrailli firmalar "savaş deneyimli" elemanlar çalıştırdıkları ve daha geniş hizmetler verdikleri için, Avrupa ve Amerika'daki firmaların iki katına kadar ücret talep edebiliyorlar. Ama bu hizmetlerden faydalananlar bu fazladan ücreti memnuniyetle ödüyor. İsrailli uzman çalıştırmak bir prestij unsuru. TWA, Pan American Airlines gibi şirketler İsrailli uzmanlar çalıştırdıklarını bir reklam unsuru olarak kullanıyorlar.

Bazı şüphelere rağmen bu şirketler kesinlikle İsrail istihbaratıyla işbirliği içinde olmadıklarını söylüyorlar. "Biz ticaret yapıyoruz" diyor Betzer, "böyle bir angajman ancak aldığımız işlerin düzeyini düşürür." ●

Munki Betzer, uzmanı olduğu anti-terör faaliyetleri artık kendi hesabına yürütüyor

Casus Avcısı kitabı Londra'daki işportacıları zengin etti.

İNGİLTERE

Casus kitabı Londra'ya sızdı

İngiltere'de basılması yasaklanan "Casus Avcısı" kitabı, ülkedeki karaborsacılık ve kaçakçılık piyasasını bayağı canlandırdı. İşportacılar, ABD ve Avustralya'dan ithal ettikleri kitabı bond çantaların içine zulalayıp başarıyla pazarlarken Thatcher'ın son ABD ziyaretine eşlik eden gazetecilerin hemen hemen hepsinin "Casus Avcısı"ndan birer tane edindikleri ve başbakan yanlarına yaklaştığında, hemen sakladıkları görüldü.

Bilindiği gibi, İngiliz Gizli Servisi'nin eski bir görevlisi tarafından yazılan ve birçok İngiliz siyaset adamının adının karıştığı skandalları anlatan kitabın İngiltere'de basılması Margareth Thatcher'ın girişimiyle yasaklanmıştı.

SSCB

Gorbaçov da yazdı

Moskova'da bugün iki sürpriz yayın heyecanla bekleniyor. Bunlardan ilki, rejim karşıtı olduğu için yıllarca sürgünde kaldıktan sonra geçtiğimiz şubat ayında öz-

Gorbaçov, Rus halkına bir sürpriz daha yaptı

gürlüğüne kavuşan gazeteci-yazar Lev Timofev'in çıkartacağı "eleştirel" gazete.

İkincisi daha da ilginç: Gorbaçov, Avusturyalı komünist bir yazar ile çalışarak otobiyografik bir kitap hazırlıyor. Gorbaçov, kitabın, ekim ayında, Sovyet Devrimi'nin 70. yıldönümünde yayınlanmasını istiyor.

ATLANTİK

PTT, köpekbalıklarına karşı

Atlantik Okyanusu'nda Avrupa ile Amerika'yı birbirine bağlayan yeni denizaltı PTT kabloları hiç umulmadık bir düşmanla karşılaştı. Daha önce kullanılan bakır tellere hiç rağbet etmeyen köpekbalıkları, yeni döşenen ve eskisinden daha ince olan sentetik tellerin lezzetine bakmak istemeleri uluslararası iletişim hatlarında ciddi bozukluklara neden oldu. Uzmanlar, şimdi sentetik telleri çelik bileziklerle korumayı düşünüyorlar.

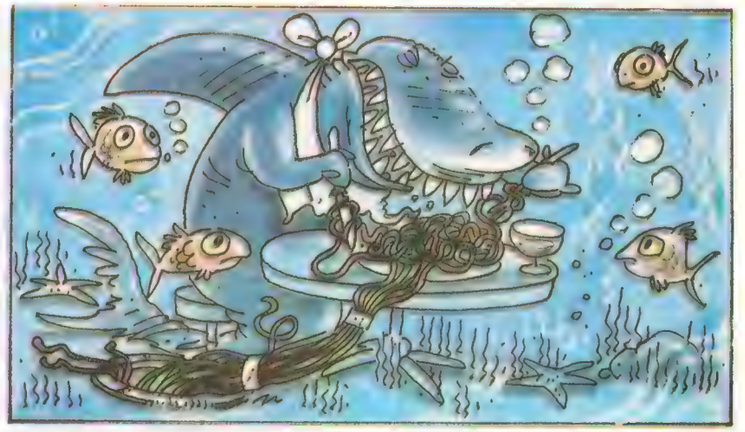

ABD

AIDS için özel telefon

Teksas'ta iletişim aygıtları imal eden bir firma, yaklaşık bir yıl kullandıktan sonra atılan yeni telefon cihazlarını piyasaya sürdü. Yaklaşık 8 bin liraya satılan telefonlara en büyük siparişi ise hastaneler verdi. Hastalar AIDS korkusundan telefon kullanmaktan çekinince, hastaneler, AIDS'li hastaların başucuna bu telefonlardan koyuyor, hasta taburcu olduğunda ya da öldüğünde ise telefon çöpe atılıyor.

KISA... KISA...

● **Japonya'nın eski başbakanlarından** Kakuei Tanaka, görevi sırasında ABD Lockheed firmasından yaklaşık 3 milyar lira rüşvet aldığı gerekçesiyle yargılandığı davadan 4 yıl hapse mahkûm oldu.

● **Lübnan Başbakanı Raşit Kerami'yi** öldürdüğünden şüphe edilen 25 yaşındaki bir Lübnanlı mülteci İsveç'teki mülteci kampında İsveç polisi tarafından tutuklandı.

● **Eski bir Nazi olduğu iddia edilen** Avusturya Devlet Başkanı Kurt Waldheim'ın Salzburg Festivali'nin açılışına katılması, seyirciler tarafından yoğun protestolara neden oldu.

PORTRE

BENAZİR BUTTO

Muhalefet liderleri de evlenir, ama...

Pakistan'da Ziya Ül Hak diktatörlüğüne karşı olan muhalefetin başını çekiyordu. İngiltere'de eğitim görmüş, bu ülkede 2 yıl sürgünde kaldıktan sonra yurduna dönmüştü. Miting meydanlarıyla hapishaneler arasında mekik dokuyor, ateşli konuşmalarla kitleleri peşinden sürüklüyordu. Dünya basını, kendisini Jeanne d'Arc'dan Corazon Aquino'ya kadar başkaldırı tarihinin birçok kadın kahramanına benzetmişti.

Geçtiğimiz hafta Londra'da Pakistanlı bir Yuppi ile "dünya evine gireceği" haberi herkesi şaşırttı. 34 yaşındaki, "London Schools of Economics" mezunu, iyi polo oynayan pala bıyıklı ve yakışıklı damat adayı Asif Zardari siyasi görüşlerini "Siyasetle ilgilenmiyorum" diye özetledi. Benazir ise müstakbel kocasına destek çıkarak "Politikayla ilgilenen bir koca istemiyorum, akşamları evde politika konuşulmasından hoşlanmıyorum" diyerek "kendini siyasete adamış kadın" imajını sildi. Ama, bu evliliğin, lideri bulunduğu Pakistan Halk Partisi yandaşlarının hoşuna gitmeyeceğini düşünerek, onlara bir mesaj göndererek "Kardeşinizim ve her zaman kardeşiniz olarak kalacağım" demeyi de ihmal etmedi.

FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL EVREN / NOKTA

Hava Kuvvetleri Vakfı Başkanı Kaymaklı (solda) ve Deniz Kuvvetleri Vakfı Başkanı Olcaytu: "Amaç vakıf kaynaklarını fona devretmek"

ASKERİ VAKIFLAR / 200 MİLYAR FONLARA MI GİDECEK?

Vak-vuk fon

Tek çatı altına toplanması kararlaştırılan askeri vakıfların yöneticileri, hükümetin amacının vakıfları kapatarak toplanan paraları fonlara aktarmak olduğunu söylüyor

"Hükümetin amacı vakfı kapatarak kaynaklarını fona devretmektir."

17 Temmuz 1987 tarihinde kabul edilen Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu ile, var olan Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini güçlendirme vakıfları bir çatı altında toplanıyordu. 25 Eylül 1987'de tüzel kişilikleri sona erecek olan bu kurumlardan Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Başkanı emekli korgeneral Hulusi Kaymaklı her üç vakfın tek bir çatı altında toplanışının doğuracağı sonuçları değerlendirirken yazının girişindeki cümleyi de ekleyecekti söylediklerine. Oysa her üç vakfın tek bir çatı altında, tek bir vakıf haline gelmesini karara bağlayan kanun çıkalı çok az bir zaman olmuş, vakıfların tüzel kişilikleri ise henüz son bulmamıştı. Ancak yapılan yorumlar daha ileriye yönelikti ve ifadeler kesindi.

"Bu vakıf acze düşürülerek, özvarlıkları Savunma Sanayiinin Destekleme Fonu'na aktarılacaktır".

Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Başkanı emekli tümgeneral Turhan Olcaytu da, yeni kurulan Türk Silahlı Kuvvetleri Vakfı'nın amacının ancak böyle açıklanabileceğini söylüyordu.

25 Eylül tarihinde tüzel kişiliği sona erecek vakıflardan Deniz Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Genel Müdürü emekli albay Muammer Fındıklı ise, olası gelişmeler hakkında yorum yapmasının şimdilik mümkün olmadığını belirtmesine karşın, "Hükümetin vakfı politikaya alet etmesi, ancak Milli Savunma Bakanı'nın yapısına bağlıdır" demekten de kendini alamayacaktı.

Başkanı bulundukları kurumların bir ay sonra lağv olması durumuyla karşı karşıya bulunan bu üç emekli askerin "kişisel hassasiyet" lerinin ses bulması mıydı bu sözcükler? Yoksa bu yeni kanunun varacağı noktaların bugünden görülmesinin haklı kaygıları mı? Öyle ya, ana muhalefet partisi SHP'de durduk yerde mi açmıştı bu yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ndeki davayı? Çalışanların durumu ne olacaktı? Vakfın mütevelli heyeti neden dört kişiden oluşturulup, başkan olan Milli Savunma Bakanı'na iki oy hakkı verilmişti? Vakfın senedinin son maddesinde belirtilen "Vakfın amacının gerçekleşemez hale gelmesi" durumunda, tüm kaynakların Savunma Sanayii Destekleme ve Geliştirme Fonu'na aktarılacağının hükme bağlanmasının nedeni neydi? Tüm bu soruların yanıtları arandığında hükümetin, özvarlıkları 200 milyarı aşan söz konusu vakıflar üzerinde egemenlik sağlama eğiliminde olduğu düşünülmez miydi? Yalnızca kendi dönemlerinde 29 yeni fon kuran Özal hükümetinin bu alandaki becerisi de düşünüldüğünde, duyulan kaygılar pek yersiz değildi. Bütçe dışı 3,5 trilyonluk bir meblağı bulan bu fon birikimlerinin kullanılması ise, iki yıldır tartışma konusuydu ve fonların denetimine ilişkin yasanın kasten geciktirildiği ilgililerce öne sürülüp duruyordu. Diğer yandaysa hayli kabarık bütçelere sahip bu vakıfların tek bir çatı altında toplanması ve kaynaklarının kimi durumlarda nerelere aktarılacağının özellikle hükme bağlanır olması bu yeni yasaya karşı çıkışları ve kaygıları pekiştirirken, diğer yandan da tartışmaları gündeme getiriyordu.

Çankırı'daki start. Her şey, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Çankırı'da kurulan MKE fabrikasının açılışında yaptığı konuşmayla başlamıştı. Evren konuşmasında, üç vakfın bir çatı altında toplanması gerekliliğinden söz ediyor, hemen arkasından da danışmanı Semih Özmert'i konuyla ilgili olarak görevlendiriyordu. Özmert'in, vakıfların birleştirilmesi için bir yasa çıkarılması yolundaki görüşünden sonra teklif, geçtiğimiz Nisan ayı sonunda TBMM Başkanlığı'na gönderilmişti.

Yasa önerisi Meclis'te görüşülürken ilginç bir gelişme olacak ve 12 Eylül'ün başbakanı Bülend Ulusu öneriye karşı çıkacaktı. Böylelikle 12 Eylül'ün lideri Kenan Evren ile dönemin başbakanı emekli oramiral Bülend Ulusu, ilk kez bu yasa önerisi nedeniyle karşıt saflarda yer alıyorlardı. Tüm muhalefete karşın yasa önerisi, ANAP'lıların oylarıyla kabul edilecek ve Evren'in onayıyla da yürürlüğe girecekti.

Bülent Ulusu başbakan iken tek vakfa karşı çıkmıştı

Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın amacı, organları, mal varlığı, sona ermesi gibi hususlar 30 Haziran tarihinde onaylanan Vakıf Senedi ile belirlenmişti. Bu senede göre genel kurul, yönetim kurulu gibi organlar yoktu. Var olan üç organ; başkan, mütevelli heyeti ve genel müdürlüktü. Başkan, Milli Savunma Bakanı olacaktı ve oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki oy sayılacaktı. Öteki üyeler, Genelkurmay İkinci Başkanı, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanı'ydı. Kurulması planlanan Ağır Sanayii Bakanlığı'na Zeki Yavuztürk getirilirse, vakıf başkanının, Milli Savunma Bakanlığı'na atanacağı söylenen Vahit Halefoğlu olacağı düşünülebilirdi. Kalan iki üye ise, Müsteşar Sabri Deliç ile fon başkanı Vahit Erdem'di.

"Hükümetin dediği olur!" "Şimdiye kadar mütevelli heyeti benzeri organlar iki, üç, beş gibi sayılardan oluşurdu" diyordu Turhan Olcaytu, "bu vakıfta dört kişi olarak belirlenmiş ve hükümetin bir üyesi olan bakana da iki oy hakkı tanınmış." Hava Kuvvetleri Vakfı başkanı emekli korgeneral Hulusi Kaymaklı da benzer bir kaygıyı şöyle dile getiriyordu: "Hükümetin direktiflerine uygun konular bu heyetten geçecektir."

Hükümetin direktifleri neler olabilirdi? Bir "fon hükümeti" olarak adlandırılan Özal hükümetinin amacı neydi? Savunma Sanayii Geliştirme Ve Destekleme Fonu'nun kurulması hakkındaki kanunun 12. maddesine göre fonun kaynaklarından biri de kuvvet vakıflarından fona yapılacak yardımlardı. Ancak Kaymaklı'nın deyişiyle, şimdiye kadar böyle bir yardım yapılmamış ve hükümet 200 milyarı aşan dev bir kaynak karşısında eli kolu bağlı bir hale gelmişti. "Ama şimdi bu parayı istediği gibi kullanabilecek"ti. Kaymaklı şöyle ekliyordu: "Konut Fonu ya da Savunma Sanayii Destekleme Fonu'ndaki paraların nereye aktarıldığından haberimiz bile olmuyor. Hükümetin amacı vakfı kapatarak kaynaklarını fona devretmektir."

Deniz Kuvvetleri Vakfı Başkanı emekli albay Muammer Fındıklı ise, "Bu vakıf temelde Anayasa'ya ve yasalara aykırıdır. Hükümetin, vakfı politikaya alet etmesi ancak Milli Savunma Bakanı'nın yapısına bağlıdır" diyordu. Aynı vakfın genel başkanı sanayici Sakıp Sabancı da, 10 Haziran'da Kenan Evren'e yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Vakfımızın lağvedilmesi, Milli Mücadele ve vakıf tarihimizin güzide bir kuruluşuna ve seçkin bir örneğine son vermek olacaktır. Böyle bir fesih ve tasfiye halinde vatandaşların bağışlarını geri isteme ihtimali doğabilecektir."

Sabancı: "Bağışlar geri istenebilir"

Söz konusu fonların aynı zamanda bir kredi kaynağı olduğu düşünüldüğünde, vakfın özvarlıklarının herhangi bir holdinge satılması ya da kredi olarak verilmesi mümkün olabilir miydi? "Tabii" diyordu Turhan Olcaytu, "Konut Fonu'nu düşünün. Bu fon konut yapmaz, konut yapacaklara kredi verir ve bizim Aselsan, Aspilsan, İşbir gibi iştiraklerimiz özel sektöre satılabilir. PTT'nin, Havayolları'nın satılmasının düşünüldüğü böyle bir dönemde vakfın mallarının ne olacağı düşündürücüdür. Ve her hükümet Silahlı Kuvvetleri destekler ama bu desteği yaparken politik meseleleri, özel sektörün baskılarını ve sermaye kuruluşlarını mutlaka dikkate alacaktır."

Genel müdürlüğüne eski Kara Harp Okulu Komutanı ve eski Harita Genel Müdürü emekli korgeneral İrfan Yay'ın getirildiği Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, yasa önerisi aşamasından başlayarak muhalefetle karşı karşıya kaldı. Önümüzdeki süreç, karşı çıkışlara yol açan nedenlerin haklı olup olmadığını ortaya çıkaracak

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

herkesin sesi...

AKASYALAR AÇARKEN

"Akasyalı yollardan geçerek Kanarya meydanına doğru keyifli bir yolculuk." Bu yolculuğu yapabilmek için Jamaika ya da Hawaii'ye gitmeye gerek yok! Şöyle bir Ankara'ya uzanın yeter!

Kent Koop Türkiye'de ilk kez gerçekleştirilecek yeni bir proje için kolları sıvadı: Batıkent Halk Bahçeleri İşletme Kooperatifi... Halk bahçelerinin yapımı tamamlandığında 50 metrekare alanında ufak bahçeler çıkacak ortaya. Bunun dışında ortak alanlar da yeralacak: Bir sosyal merkez, spor sahaları, meydanlar, yollar. Ve Ankara'lı bu yıl sonuna dek beşyüz bin lira ödediğinde kooperatifin üyesi ve bu ufak bahçelerden birinin sahibi olacak.

Bahçelerde ne mi yapılacak? Kentleşenlerin çoktan unuttuğu faaliyetler... Sebze yetiştiriciliği, çay ziraati, çiçekçilik...

Ankara şimdilerde hararetle bu projeyi tartışıyormuş. Kimsenin ödeme planına kulak astığı yok! Varsa yoksa nasıl domates yetişir, çiçeğe nasıl bakılır?.. Bu durumun tipik bir Ankara'lı özelliğini ortaya çıkardığını söylüyor Ankara'lılar: "Her konuda teori üretmek"!

Mehmet Fıstık, Turnalı meydanında Almanlara pandomim öğretiyor

TURNALI'DA PANDOMİM

Gökova'da bir köy, Turnalı Köyü... Köyün çevredekilerden farklı bir özelliği var: Turnalı'da üç yıldır yazları on beş gün süreyle pandomim çalışmaları düzenleniyor. Çalışmaların mucidi **Mehmet Fıstık**, katılanlarsa Almanlar!

Fıstık, yaklaşık yirmi yıl önce üniversiteyi ve Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'ndeki tiyatro çalışmalarını yüzüstü bırakıp kalkmış işçi olarak Almanya'ya gitmiş. Fakat içindeki tiyatro aşkını söndüremediğinden 1980'de Köln Pandomim Tiyatrosu'nu kurmuş. Üç yıldır "Türk halkını tanıtmak" amacıyla her yıl değişen bir grup pandomim meraklısı Alman'ı Turnalı'ya getiriyor.

Türkler ve Almanlar öyle vahim kültürel kargaşalar yaşamıyorlar. Çünkü Almanların önceden kulağı bükülüyor. Türk geleneksel yapısına uymayacak davranışlar konusunda uyarılıyorlar. İki hafta süresince de kuzu kuzu geçiniyorlar. Hatta köy kadınları köyden biraz uzaktaki çeşmenin yakınında kurulan pandomim kampının yanına gelip çalışmaları izleyebilmek adına habire evlerine su taşıyorlar.

Arada taşkınlıklar da yaşanmıyor değil. Köyün teyzelerinden biri bir gün kampı ziyarete geliyor. Çalışmalara katılan **Renate Schiffgens**, teyzeye "Nasılsınız?" diyor Türkçe. Alman'ın ilgisi teyzenin çok hoşuna gidiyor. Ve elindeki gazeteyi şakacıktan Renate'nin kafasına indiriveriyor. Gel de Renate'ye bunun muhabbet olduğunu anlat!

Fıstık ve Alaman pandomim grubu, 4 Ağustos'ta bir pandomim gösterisi düzenlediler. Davetliler mi? Davetliler Turnalı Köyü sakinleriydi!

Hülya Avşar:Nitelik vaktidir

AVŞAR'IN AMBARGOSU

Hülya Avşar bir film çekimini kısa süre önce tamamladı. Filmin adı büyük bir olasılıkla "Gülizar Kırık Bebek" olacak. Nisan Akman'ın yönettiği, **Ayşe Kulin**'in senaryosunu yazdığı, **Doğan Şen**'in de diğer başrolü üstlendiği film.

Avşar'ı aradık... Filmdeki çalışmasını değerlendirmesini istedik. Oyuncu, filmden çok memnun. Öyküyü çok sevmiş. Ayşe Kulin'in de tecrübeli bir senaryo yazarı olduğunu belirtiyor. **Nisan Akman** içinse "Değişik bir sinema yapıyor" diyor, "Çektiği sahneler kısa ve öz." Ortaya "güzel bir şey" çıkacağını söylüyor.

Zaten Hülya Avşar da artık az ama öz olmaya karar vermiş. Az ama nitelikli filmlerde rol almak istiyormuş. "Bu saatten sonra nitelikli film yapmak zorundayız." Ne saati mi? Türk sinemasının aşama yaptığı saat...

Bunları anlatırken Hülya Avşar bir konuya daha değindi: Hürriyet Grubu yayınlarının tümünün kendisini boykot ettiklerini söyledi. Hatta Kelebek eki Temmuz başlarında "'Gülizar Kırık Bebek"in ekibini tanıtmış da yazıda Avşar'ın ismine yer bile vermemiş.

Hülya Avşar'a bakılırsa nedeniyse şöyle: Oyuncu, Hürriyet Grubu Yayınları'ndan Playmen'e poz verecekmiş. Alışılagelmiş çıplak pozlardan değil, farklı yapıda çekimler olacakmış bunlar. Amma Avşar sonradan vazgeçmiş. Şimdi de küslermiş!

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Hülya Gönensin'in kırk tarakta bezi var

GÖNENSİN'İN MESLEKLERİ

Marmara Etap otellerinin Halkla İlişkiler Müdiresi **Hülya Gönensin** binbir çeşit meslek rekortmeni. Bugüne dek yaşamına birçok iş ve meslek sığdırabilmiş nadir fertlerden...

Geçenlerde sıraladı: Öğrencilik yıllarında Milletlerarası PTT'de görev almış. Burs veren Amerikan kuruluşu Fullbright'ın Türkiye'deki anket çalışmalarına katılmış. Çocuk bakıcılığı yapmış.

Daha sonra İngiltere'ye gitmiş. Orada da şarap çeşniciliğine el atmış. Bir gazetenin İngiltere muhabirliğini üstlenmiş.

Türkiye'ye dönmenin ardındansa gazetecilik, reklamcıların çıkardığı bir dergide yazı işleri müdürlüğü, Reklamcılar Derneği'nin Genel Koordinatörlüğü, öğretim üyeliği, reklam filmi yapımcılığı, bir ansiklopedide yine yazı işleri müdürlüğü. Tüm bu süreç içinde de ara ara film altyazıları ve kitap çevirmenliği.

Ve bugünün Halkla İlişkiler Müdiresi Gönensin diyor ki: "Her işime profesyonelce yaklaştım. Her işin bir gereği vardı ve yapılması gerekiyordu. İşin detaylarını öğrendim ve en iyisini yapmaya çalıştım." Tüm bu sıralamanın ardından şüpheye gerek var mı?

YA PARA YA İKTİDAR

Geçtiğimiz günlerden bir gün Başbakan Özal'ın basın Danışmanı **Can Pulak** ve Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı **Beyhan Cenkçi,** Cemiyetin lokali Ulusal Basın Merkezi'nde barbaşı keyfindeydiler. Aynı akşam da DYP Genel Başkanı **Hüsamettin Cindoruk** saat sekiz civarlarında Merkez'i ziyaret edecekti. Cindoruk epey bir gecikince Pulak da merkezden ayrılmak zorunda kaldı.

Sonuçta Hüsamettin Cindoruk ziyaretini gerçekleştirdi. Sohbetlere dalındı... Konuşmaların biryerlerinde Cenkçi bir istemde bulundu

Cindoruk'ta cep delik ama cepken yerinde

Cindoruk'tan: DYP'nin Bayram Gazetesi'ne üç sayfalık bir ilan vermesi... DYP Genel Başkanı "Para yok" deyince Cenkçi müstehzi mi değil mi belli değil, bir espri yapmayı denedi: "Parası olmayanı iktidara getirmezler."

Mesela!

Bülent Ersoy, malum "yasaklı" sanatçılarımızdan. Yasağının kalkması için sürdürdüğü mücadelede sloganı, politik yasaklı Demirel'den ödünç alınmış "Kendim için istiyorsam namerdim" özdeyişi! Ersoy, geçenlerde bir basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısına geniş yer veren "Müzik Magazin" dergisindeki haber şöyle bitiyor:

"Sanatçının yanından ayrılmaya hazırlanıyorduk ki, utana sıkıla bir genç yaklaştı Bülent Ersoy'a... 'Sizi yanağınızdan öpebilir miyim?' dedi kızara bozara... Ve hemen ardından ekledi: 'Kendim için istiyorsam namerdim'..."

EN ZENGİN 100 TÜRK - 87

ZENGİNLER KULÜBÜNDE TRİLYONER DE VAR

Trilyon sınırı aşılıp zenginlik tavanı iyice ulaşılmaz yükseklere doğru tırmanırken, **Nokta** bu kez zenginlerimizin ne kadar liberal olduğunu, eşcinsellere, feministlere ve yeşillere bakışlarını, "ahiret"e ilişkin konulara ve türbana yaklaşımlarını, okuyup izlediklerini, bekâret ve evlilik dışı beraberliklere ilişkin görüşlerini, hayran oldukları devlet adamlarını soruşturdu

"1906 yılında Akçakaya Köyü'nde doğan babam, 1921 yılında Adana'da pamuk işçiliğine başladığında ve hatta 1935 yılında Boduroğlu fabrikasında yer kiralayıp, çırçır makinesi işletmeye heveslendiğinde, acaba bir gün Bossa gibi bir tesise sahip olabileceğini hayal edebilmiş midir?

Acaba babam, Bossa'yı kurarken, fabrikanın bugünkü büyüklüğüne erişebileceğini düşünebilmiş midir?

Bırakınız Hacı Ömer'in hayallerini, o günlerin Türkiye'sinde, iki kara taşın, buğday ürettiği değirmenin fabrika sayıldığı günlerde; Türk müteşebbislerinin Amerika'da yayınlanan Fortune dergisinin, dünyada en büyük 500 sanayi kuruluşu listesinde yer alabileceğini kim hayal edebilirdi?.."

Rahmi Koç'un yönetimi altına giren Koç Grubu, South dergisi tarafından Türkiye'nin üçüncü sektörü olarak adlandırıldı

Sakıp Sabancı'nın vurguladığı bu akıl almaz gelişim çizgisine, şu soruyu da eklemek gerek: Acaba Hacı Ömer, arkasında birkaç ev, apartman, tarlalar ve bostanlardan oluşan gayrimenkuller, topu topu 5 fabrika, bir inşaat şirketi ve henüz emekleme döneminde olan Akbank ve Aksigorta'yı bırakıp göçerken, evlatlarının çok değil, 35 yıl sonra Türkiye'nin ilk trilyonerleri arasında yer alacağını hayal edebilir miydi? Dahası yalnız Hacı Ömer değil, o günlerin koşullarında herhangi bir Türk vatandaşı, bu rakamı telaffuz etmeye cesaret edebilir miydi?

Söylemesi kolay; yazarken de garip gelmiyor, ama düşünmeye başlayınca, insanın trilyonluk bir serveti bugün bile aklı almıyor. Ama şu bir gerçek ki, 60 yıl önce zenginleri parmakla sayılan Türkiye'de artık aralarından 100 tanesinin kolayca seçilemeyeceği bir zenginler ordusu ve bu ordudan kesinkes ayrı değerlendirilmeleri gereken iki trilyoner var: Vehbi Koç ve Sakıp Sabancı. Koç ve Sabancı aileleri demek daha doğru olur. Bugün bu iki aile tartışmasız trilyonluk servetleri denetliyorlar. Kendilerini izleyen zenginler ordusunun üst dilimleriyle aralarında, bugün için kapatılması olanaksız görünen geniş bir bir aralık var. Ve bugün bu iki aile, Sakıp Sabancı'nın da belirttiği gibi, zaman zaman dünyanın en büyük servetleri üzerine araştırmalar yapan, etkili yayın organlarının listelerinde yer alıyorlar. En son geçtiğimiz günlerde South dergisinin yaptığı bir araştırmada, Koç Grubu, Türkiye'nin üçüncü sektörü olarak adlandırıldı.

Nokta'nın geleneksel "En Zengin 100 Türk" araştırmasının, bu yıl ortaya koyduğu en çarpıcı sonuç bu. Bu sonuçtan kalkarak, Koç ve Sabancı ailelerini, En Zengin 100 Türk sıralamasının dışında değerlendirdik. Bu iki aileden sonra gelen zenginlerimiz ise, "En Zengin 100 Türk" sıralaması içinde yer aldılar. Ailelerin denetledikleri servet büyüklükleri de değişti bu yıl. Bunda, serveti her yıl kendiliğinden genisleten enflasyonun olduğu kadar,

Sakıp Sabancı'nın kişiliğinde simgelenen Sabancı ailesi bugün trilyonları denetliyor.

EN ZENGİN 100 TÜRK

Serveti bir trilyonu aşan iki imparator:

(Büyüklük sırasına göre)

1. KOÇ
2. SABANCI

Karamehmet birinciliği kaptırmadı

ERZADE ERTEM / NOKTA

Serveti 250 - 500 milyar TL arasında olanlar:

1. **KARAMEHMET** (Çukurova)
2. **DİNÇKÖK** (Aksu)
3. **YAŞAR** (Yaşar Holding)
4. **ECZACIBAŞI** (Eczacıbaşı Hold.)
5. **TÜRKEŞ** (STFA)
6. **AKKAYA** (STFA)

ailelerin servetlerini genişletme doğrultusunda yaptıkları atılımların da rolü var. Kimi aileler, bu açıdan oldukça başarılıydı, kimileri yerinde saydı, kimileri ise büyük sarsıntılar geçirdi. Dolayısıyla geçtiğimiz yıl verdiğimiz listelerde de yer alan kimi ailelerin, denetledikleri servetlere göre yer aldıkları dilimlerde oynamalar, geçişler oldu. Bazı aileler tümden küme düştü. Daha önceki listelerimizde yer almayan bazı yeni zenginler ise, yaptıkları sağlam ataklarla bu yıl listemizde yer aldılar.

Bu yıl listeyi zorlayanlar daha çok Anadolulu işadamları. Özellikle İzmirli tütüncüler ve Bursalı tekstilciler listemize dahil olarak, İstanbullu bazı aileleri devre dışı bıraktılar. İzmirli Borovalı, Akkerman, Karagözoğlu aileleri ve Dinç Bilgin ile Bursalı Cavit Çağlar ve ortağı Şankaya listemizin yeni isimleri. İstanbul'dan da Tahsin Ersoy ve Aydın Bolak ilk kez listemize dahil oldular. Bu isimler, M. Bayrak, Mimaroğlu, Piyale, Sadıkoğlu ve Sapmaz ailelerini liste dışı bıraktılar.

Bu yıl yaşadığı önemli kriz, geçtiğimiz iki yıl listemizin en üst diliminde yer tutan Anadolu Endüstri Holding'in iki ortağı; Kamil Yazıcı ve Tuncay Özilhan'ı listenin son dilimine itti. Yine Halit Narin ve Tevfik Ercan da ilk dilimden üçüncü dilime inenlerden. Geçtiğimiz yıl ilk dilimde yer alan madenci Yırcalı ailesi ise, bu yıl ikinci dilimde yer aldı. Buna karşılık ikinci dilimden E.C.A.'nın sahibi Elgingan, Çolakoğlu ve Toprakla, son dilimden Yalman ailesiyle Tatlıcılar bu yıl listemizin ilk dilimindeler. Listemizin ilk diliminde yer alan aileler, 250-500 milyarlık bir serveti denetliyorlar.

150-250 milyar TL.'lik servete sahip olan aileleri yer verdiğimiz ikinci dilimde de önemli değişiklikler oldu. Geçtiğimiz yıllarda bu dilimde yer almış olan Ali Rıza Çarmıklı, Şaban Çavuşoğlu, Hattat ve Özakat aileleri artık üçüncü dilimdeler. Buna karşılık Çukurova Holding'in ortaklarından Eliyeşiller ve müteahhit Onur ikinci dilime çıktılar. Bursalı Nergis Tekstil'in iki ortağı Çağlar ve Şenkaya da bu dilimdeki yeni aileler.

"İşadamı vardır, kendilerini dev aynasında görürler,

İşadamı vardır, sosyal hayata dalmışlardır, işlerini ihmal ederler.

İşadamı vardır, birdenbire yükselmek hevesine düşmüşlerdir. Kısa zamanda ikindi güneşi gibi sönüp gitmişlerdir..."

Vehbi Koç'un 1983 Aralığı'nda Sakıp Sabancı'ya gönderdiği bir mektuptaki bu sözler, listemizin dilimleri arasındaki oynamaların, küme düşmeleri ya da parlamaların nedenini özlü bir biçimde açıklıyor. Elbette tek neden işadamının subjektif yapısı değil. Uygulanagelmekte olan ekonomi, politikalar, yüksek faiz ve enflasyon oranları özkaynak yetersizliği servet sahiplerinin büyük handikapıydı. İşte bu handikaplar karşısındaki durumlarıyla birlikte değerlendirildiğinde ancak, işadamının yapısı da belirleyici olabiliyor.

İşadamının Türkiye'nin koşullarına ayak uydurmaktaki becerisine ilişkin bir örneği, yine Vehbi Koç veriyor. Temmuz 1983'te yine Sakıp Sabancı'ya gönderdiği mektuplardan birinde şöyle diyor Koç: "Bütün beyanatlarınızda o gün, o mevsim veya o sene ele aldığınız bir işi kendi istikametinizde tahakkuk ettirebilmek için kamuoyu oluşturuyorsunuz. SASA'yı kurarken yabancı sermayenin aleyhinde bulundunuz ve mütemadiyen bu yolda konuşmalar yaptınız, bizi engellediniz.Son zamanlarda ise yabancı sermayenin lehinde konuşmalar yapmaktasınız. Herhalde bunun da

Dinçkök: 4.'lükten 2.'liğe tırmandı

DENİZ DOĞAN / NOKTA

Eczacıbaşı: Schmidt hayranlığından liberalizme

Sezai Türkeş, Fevzi Akkaya, iş dünyasının gizemli büyükleri

7. **HAZNEDAROĞLU** (Kutlutaş Hold.)
8. **KOÇAK** (Kutlutaş Hold.)
9. **SÖNMEZ** (Sönmez Hold. / Bursa)
10. **KAMHİ** (Profilo Hold.)
11. **ŞAHENK** (Doğuş Grubu)
12. **KOCABIYIK** (Borusan)
13. **BODUR** (Kale Grubu)
14. **TOPRAK** (Toprak Hold.)
15. **BOYNER** (Altınyıldız)
16. **GAZİOĞLU-KARAMAN** (Orta Anadolu TAŞ / Kayseri)
17. **ÇİFTÇİ** (Çiftçiler Hold.)
18. **ÜLKER** (Ülker Bisküvi)
19. **TATLICI** (İhracat / Diyarbakır)
20. **ÇOLAKOĞLU** (Çolakoğlu Mensucat)
21. **YALMAN** (Tatko)
22. **TARA** (Enka Holding)
23. **ELGİNKAN** (E.C.A. Grubu)

ZENGİN BİR TABLO

Aşağıdaki anket "100 Zengin Türk '87" listesine giren isimlerden tesadüfi örnekleme yoluyla saptadığımız 25 kişiye uygulandı. 23'ü, yüzyüze yapılan "derinlemesine görüşme"lerin sonuçları açıklanırken isimlerinin belirtilmesini kabul ettiler:

	REFERANDUM	KOMÜNİST PARTİSİ	FEMİNİST HAREKET	YEŞİLLER	GORBAÇOV	TÜRBAN	BAKİRELİK	EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ	EŞCİNSELLERE İŞ
Ali Koçman, KOÇTUĞ	Yanıt Yok	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Yanıt Yok	Yanıt Yok	Yanıt Yok
Ali Rıza Çarmıklı, LİBAŞ	Evet	Yanıt Yok	Evet	Evet	Evet	Hayır	Önemli	Hayır	Hayır
Aydın Bolak, TÜRKPETROL	Evet	Hayır	Evet	Evet	Evet	Evet	Önemli	Hayır	Hayır
Can Has, HAS OTOMOTİV	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Önemsiz	Evet	Evet
Emin Cankurtaran, CANKURTARAN HOLDİNG	Yanıt Yok	Evet	Evet	Hayır	Evet	Şartlı Evet	Önemsiz	Evet	Yanıt Yok
Emin Hattat, HEMA HOLDİNG	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Önemli	Evet	Hayır
Ergun Özakat, EGEBANK	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Önemsiz	Evet	Şartlı Evet
Fuat Bezmen, MENSUCAT SANTRAL	Hayır	Hayır	Evet	İlgisiz	Hayır	Hayır	Önemsiz	Hayır	Hayır
Haydar Akın, AKIN TEKSTİL	Yanıt Yok	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Önemli	Hayır	Hayır
İshak Alaton, ALARKO	Yanıt Yok	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Önemsiz	Evet	Evet
Kaya Turgut, FAKO	Yanıt Yok	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Önemli	Hayır	Hayır
Kerim Kerimol, BEYMEN	Evet	Evet	Evet	Henüz Erken	Evet	Şartlı Evet	Önemsiz	Evet	Evet
Mustafa N.Bezmen, MENSUCAT SANTRAL	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Önemsiz	Evet	Evet
Mustafa Süzer, SÜZER DIŞ TİCARET	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Önemli	Evet	Evet
Nejat Eczacıbaşı, ECZACIBAŞI HOLDİNG	Evet	Evet	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Yanıt Yok	Evet	Evet
Numan Esin, ESİN NAKLİYAT	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır*	Önemli	Evet	Evet
Nurettin Koçak, KUTLUTAŞ	Yanıt Yok	Hayır	Evet	Evet	Evet	Hayır	Önemli	Hayır	Hayır
Saffet Ulusoy, ULUSOY NAKLİYAT	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Önemli	Hayır	Hayır
Sakıp Sabancı, SABANCI HOLDİNG	Evet	Yanıt Yok	Evet	Evet	Evet	Karar-sız	Önemli	Hayır	Hayır
Sami Konukoğlu, İPLİK SANAYİ, G.ANTEP	Evet	Yanıt Yok	İlgisiz	İlgisiz	Evet	Evet	Önemli	Hayır	Hayır
Şehmuz Tatlıcı, ŞETAT-TATLICI	Evet	Yanıt Yok	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Önemli	Evet	Evet
Turgut Işık, IŞIKLAR HOLDİNG	Yanıt Yok	Yanıt Yok	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Önemli	Evet	Evet
Üzeyir Garih, ALARKO	Yanıt Yok	Evet	İlgisiz	İlgisiz	Evet	Hayır	Önemsiz	Evet	Hayır
EVET YÜZDELERİ	% 48	% 48	% 57	% 39	% 87	% 22	% 35	% 57	% 43

Serveti 150 - 250 milyar TL arasında olanlar:

(Alfabetik sırayla)

AKÇAĞLILAR (Tekfen)
AKIN (Akın Tekstil)
ALATON (Alarko)
BERKER (Tekfen)
S. BEYAZIT (Ticaret)
ÇAĞLAR (Nergis Tekstil / Bursa)
M. DURAL (Ticaret)
EKEN (Berdan Tekstil / Bursa)
ELİYEŞİL (Çukurova)
T. ERSOY (META-Schaub Lorenz)
GARİH (Alarko)
GÖKYİĞİT (Tekfen)
O. GÜRSEL (Kiska)
KANATLI (ETİ Bisküvi)
KOÇMAN (Koçtuğ)
MENTEŞOĞLU (Menteşoğlu Dış Tic.)

Ali Koçman yerini korudu

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

altında bir sebep vardır.'' Ertesi yıl bir başka mektupta da ''Gerçi bundan evvel birkaç defa televizyonda çeşitli vesilelerle beyanatlar verdiniz, ama bu seferki daha da enteresan oldu. 1984 senesinde de Avrupa'da her yerde sesinizi duyuracağınızdan eminim. Bu bir kabiliyet meselesidir. 1985'te Amerika kalıyor, bakalım oraya ne program yapacaksınız?'' diyor Koç.

Tekrarlamakta yarar var, zenginler listemiz geçmiş yıllarda olduğu gibi hayli zahmetli bir çalışma sonucu ortaya çıktı. Çünkü parayı ellerinde tutanların denetledikleri servetler konusundaki veriler ülkemizde oldukça sınırlı. Yine de, geçmişte olduğu gibi bu yıl da, vergi listeleri, yatırım teşvik izinleri, holdingleşmiş grupların faaliyet raporları, şirketlerin ciro ve kârları, İSO tarafından düzenlenen en büyük şirketler araştırması, elimizdeki ilk verileri oluşturdu. Bizzat serveti ellerinde tutan, yıllardan beri ekonomik etkinlikleri tartışmasız kabul edilen kişilerle yaptığımız görüşmeler, çalışmalarımıza ışık tuttu. Sonuçta ortaya çıkan liste, bu konuda en doğru bilgiye sahip olduğuna inandığımız, yetkili kişilerin titiz süzgecinden geçti. Buna rağmen, listemizde yanılma payı olacaktır, ama bunun oranının yüksek olmadığı kanısındayız. Söz gelimi ''görünmeyen varlıklar''ın sahipleri bu listede yer almadılar. Ama hareket noktamız, servetin bir anlam taşıması için üretken alanlara yatırılması önkoşuluydu. Dolayısıyla listemizde yer alan zengin aileler, özellikle sanayie ve mali sektöre servet aktarabilmiş, servetlerini yıllar itibariyle geliştirebilmiş ailelerdir.

Bu yıl araştırmamızda, 100 zengin ailemizin keseleri ile uğraşmayı kısa kesip, onların dünya görüşlerini, politik eğilimlerini, son yılların tartışma konusu olan çeşitli akımlar hakkındaki fikirlerini araştırdık. 100 kişilik listeden tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçtiğimiz 25 kişiye uyguladığımız anket ve söyleşiler, ilginç sonuçlar çıkardı ortaya. Zenginlerimiz ne kadar liberal? Ne kadar dindar? Ne okuyor, ne seyrediyorlar? İdolleri kimler? Bekârete ne kadar önem veriyor, evlilik dışı ilişkileri nasıl buluyorlar? Bir eşcinsel, kapılarına dayanıp iş istediğinde ne cevap veriyorlar? Bu ve benzeri sorulara verilen cevaplardan ortaya çıkan tabloyu bir cümlede toparlamak mümkün: 21. yüzyılın eşiğindeki Türkiye'nin ''En zenginleri'' yeni akımlara duyarlı, değişen dünyayı görmeye ve anlamaya çalışan insanlar. Geçmişin eli tesbihli, kafası örümcekli parababası tipi tarihe karışmış. Batılı ''meslektaşları'' ile karşılaştırıldığında hâlâ oldukça alaturkalar, ama modernleşme yolunda hızla ilerliyorlar.

Nurcan AKAD,
Ahmet Turhan ALTINER

Alaton: ''Referandum iki ucu pis değnek''

Ulusoy: Çevrecilere de, feministlere de karşı

ONUR (Müteahhitlik)
ÖZBUCAK (Özbucak A.Ş. / Adana)
ÖZSARUHAN (Metas)
E. SİMAVİ (Hürriyet)
Ş. ŞANKAYA (Nergis Tekstil / Bursa)
TOPBAŞ (Bahariye Mensucat)
ULUSOY (Ulusoy Nakliyat)
YIRÇALI (Madencilik)
YURTÇU (İzdaş)

Zenginler kulübünde herkes libero!

Anketimizdeki siyasal görüşleriyle ilgili soruya verdiklerini yanıtlarında, 100 zenginimizin yüzde 11,6'sı sosyal demokrat olduklarını belirtirken, diğerlerinin tümü liberal görüşü benimsediklerini söylüyor. Bu liberal eksenin de sağı solu var elbette. Mensucat Santral'dan Fuat Bezmen gibi liberallerin bazıları hâlâ sosyalist ruh taşıdıklarını söylerken, daha büyük çoğunluk hem muhafazakâr hem de liberal olduklarını vurguluyor. Türkpetrol'ün sahibi Aydın Bolak ise hem liberal, hem muhafazakâr, hem de sosyal demokrat olduğunu belirtiyor. ''1970'li yıllarda sosyal demokrattım'' diyor Nejat Eczacıbaşı. ''Schmidt'i beğenirdim.'' Şimdi ise sosyal demokrat ruhta bir liberal olduğunu söylüyor. TÜSİAD Başkanı genç Ömer Dinçkök, ''Halen benimsenen ve uygulanan piyasa ekonomisi temel teşkil etmek üzere, kişisel teşebbüse ağırlık veren ve içinde muhafazakâr unsurların da bulunduğu liberal sistemi benimsiyorum'' diye dikkatle bugünü özetliyor.

''Yüzde yüz liberalim'' diyor Kutlutaş Holding patronlarından Nurettin Koçak ve şöyle devam ediyor: ''Ancak bazı altyapı hizmetleri devlet eliyle yapılmalı. Yatırımların yüzde doksanını özel sektör yapıyor, böyle şey kabil-i mümkün değil. Büyük yatırımları devlet yapabilir, özel sektör yapamaz.'' Eski askeri ihtilalci şimdi Esin Nakliyat'ın sahibi Numan Esin ise ''Sosyal demokrat akımlarla liberal akımlar kaynaşıyor'' şeklinde bir başka tahlil yapıyor.

Soruşturma sırasında bazı ilginç anlar da yaşamadık değil. Örneğin Mensucat Santral'ın patronu 80 yaşındaki Fuat Bezmen ile en küçük oğlu 34 yaşındaki Mustafa Nejdet Bezmen'e aynı anketi yönelttiğimizde nesil farkı denen şeyi elle tutarcasına hissetmemiz çok ilginçti. Fuat Bezmen, sosyalist olduğunu vurguluyor. Ona göre en büyük haksızlık işçi ücretlerinin düşük olması. Zaten iş kanununun Türkiye'de kabulünden daha 10 yıl önceden kanunu uygulamış. Mustafa Nejdet ise muhafazakâr olduğunu söylüyor ve babasının şaşkın bakışları arasında en beğendiği liderin Reagan olduğunu beyan ediyor. En sonunda iş tatlıya bağlanıyor. İkisinin ortak tarafı bulunuyor: Avcılık.

Söz liberallikten, muhafazakârlıktan açılmışken, ikinci sorumuzu yöneltiyoruz: ''Referandum konusundaki yöneliminiz?''

Sakıp Ağa'uvertür'diyor. İyi ki de diyor. O olmasaydı belki bu soruya pek yanıt alamazdık. 'Evet' diyerek başı çekti de rahatladık. Anket sonuçları şöyle: Referanduma 'evet' diyenler yüzde 46,2. 'Hayır' diyenler ise yüzde 19,2. Kararsızlar veya yanıt vermek istemeyenler de az yüzde tutmuyor hani: Yüzde 34,6. Soruya yanıt vermeyenlerden biri Işıklar Holding'ten Turgut Işık. Ama diyor ki, ''Yanıt yok, ama gölgeli demokrasiden yana değilim.'' Bu sezintilere göre referandumun akıbeti ne olacak dersiniz? Ördek mi çıkacak kaz mı çıkacak? Alarko patronlarından İshak Alaton'a göre referandum konusu 'iki ucu pis değnek'.

Liberalim demek yetmiyor, liberalim demekle bitmiyor, hemen soruyoruz ardından: ''Türkiye'de komünist partisine izin verilmesi konusundaki düşünceniz?''

Müsaade sizin! Bu soruya verilen yanıtların yüzde 50'si evet. Yüzde 26,9'unda hayır, yüzde 23,1'inde yanıt yok yanıtı var. Türkiye'de komünist partisine izin verilmesi konusunda Koçtuğ şirketinin patronu Ali Koçman ''Avrupa ülkelerinin siyasal ve ekonomik açıdan bugün ulaştığı seviyeyi yakalayacak müstakbel bir Türkiye'de, komünist partisini mahzurlu görmem'' diyor. Aynı soruya Hema Holding patronu yüzde yüz evet yanıtı veriyor.

''Halkın ekonomik gücü yükselmeden böyle bir şeye karşıyım'' diyor Nurettin Koçak. Buna karşın Beymen Grubu'ndan Kerim Kerimol'un görüşü ise şu: ''Her düşüncenin güreşmesinden yanayım. Hürriyetler kısıtlanmamalı.''

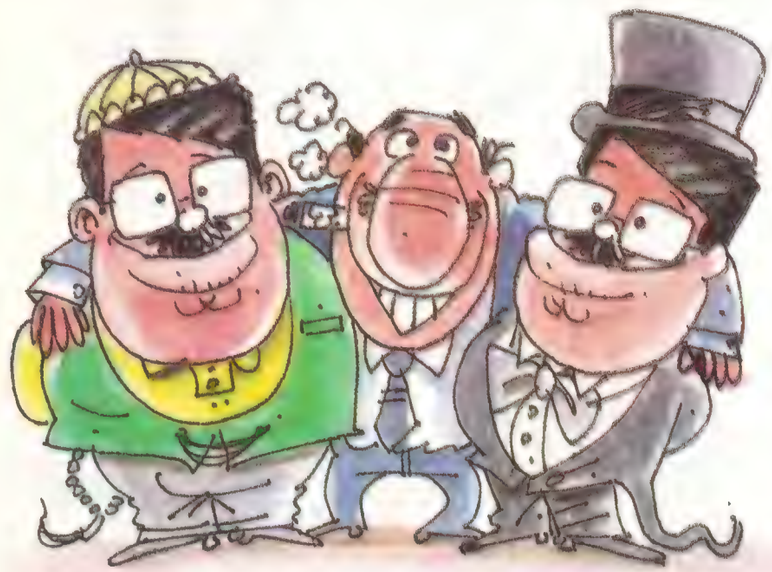

KARİKATÜRLER / EMRE ULAŞ

Serveti 50 - 150 milyar TL arasında olanlar:

(Alfabetik sırayla)
ACIMAN (Manajans)
M. AĞIN (Bisaş / Bursa)
AKKERMAN (Çimentaş / İzmir)
BEŞİKÇİOĞLU (İzmir)
BEZMEN (Mensucat Santral)
D. BİLGİN (Sabah)
A. BOLAK (Türkpetrol)
BOROVALI (Tütün / İzmir)
BURLA (Burla Biraderler)
CANKURTARAN (Cankurtaran Holding)
CERRAHOĞLU (Deniz Nakliyat)
CEVAHİR (Rio-Cevahir Müteahhitlik)
ÇARMIKLI (Libaş)
Ş. ÇAVUŞOĞLU (ÇBS)
DEDEMAN (Dedeman Otelleri)
DÜRÜST (Alo-Mintax)
ERCAN (Ercan Holding)
ESİN (Esin Nakliyat)

Ercan ilk dilimden üçüncü dilime düştü

ESKA
ESKİYAPAN
(Nuh'un Ankara Makarnası / Ankara)
GÜLER (Cihan Elektronik)
GÜREL (Tütün / İzmir)
HAKKO (Vakko)
HAS (Has Otomotiv)
HATTAT (Hema Holding)
IŞIK (Işıklar Holding)
KALKAVAN (Deniz Nakliyat)
KARAGÖZOĞLU (Tütün / İzmir)
KAVALA (Kavala Grubu)

Zenginlerimiz feminist

Feminizm konusunda görüşünüz nedir sorusuna "Ben bir feministim" diye cevap veriyor Beymen grubundan Kerim Kerimol. "Kadın ve erkekteki mütekabil girinti ve çıkıntılar, onlardan birini diğerinden daha az veya fazla insan yapmaz." Anketimize cevap veren zenginlerimizin 57,7'si feminizme evet diyor. Yüzde 30,7 hayır yanıtı alınırken, yüzde 11,6 da ilgisizlik yanıtı veriliyor. "Kadın haklarına taraftarım, ama" diyor Süzer Dış Ticaret'in patronu Mustafa Süzer, "feminizme karşıyım. Kadın ve erkeğin karşı karşıya getirilmesine karşıyım." Saffet Ulusoy da "Erkek bir kademe ilerde olmalı" diyerek feminizme olumsuz yanıt veriyor.

Aydın Bolak, "Müslüman Türk kadını hem aile, hem de iktisatta var olan bir kadındır. Ne sosyal hayat, ne giyinme, ne tahsil, ne de çalışma hürriyeti konularında kadına kısıtlama getirilemez" diyerek feminizme olumlu yanıt veriyor. Nejat Eczacıbaşı "Atatürk'ten bu yana feminist harekete gerek yok" diyerek sorumuza olumsuz yanıt verirken, Sakıp Sabancı feminizme eveti basıyor.

Nurettin Koçak ise "Kadının uyanması, erkeğin tembelliğini silecek" diyerek feminizmden yana görüşünü belirtiyor.

Bak yeşil yeşil. "Feminizm ve çevreci hareketi demokratik toplumlar içinde ve davranış özgürlüğünü temsil eden hareketler olarak görüyorum. Bunu eşcinsellere iş konusunda da söyleyebilirim" diyor Aksu'dan Ömer Dinçkök. Yeni kuşak zenginlerin, yeni sola bakışındaki demokratiklik ve liberallik, yeşillerle ilgili anket sonuçlarında pek görülmüyor. Yeşiller hakkında olumlu yanıt yüzdesi 42,3. Yüzde 38,5 yanıt olumsuz. Yüzde 20'ye yakın yanıt ise ya ilgisiz ya da henüz bir şey söylemek için erken şeklinde. Feminist hareket için olumlu yanıt veren Emin Cankurtaran, çevreci hareket için dikkatli davranıyor ve "Yeşiller idealist olarak başladılar. Kulağa hoş gelen şeyler söylüyorlar. Ama ilerde reaksiyoner bir hareket haline dönüşüp dönüşmeyeceklerini kestiremiyorum' diyor. Ali Koçman'a göre ise, bugünkü Türk toplum yapısı açısından Yeşiller biraz egzantrik. Saffet Ulusoy çevrecilere karşı olanlardan. Onların Amerika'yı yeniden keşfe çalıştıklarını vurguluyor.

Eşcinselleri işe alır mısınız? "Kişilerin fiziki, davranış ve düşünce özelliklerine göre diskriminasyon yapılarak işe alınmalarını kabul edemem. Mühim olan kişinin işe uygun olmasıdır"' diyor TÜSİAD Başkanı Ömer Dinçkök ve belki de bu sözleriyle eşcinsellerin işe alınması ile ilgili tabuların yıkılması konusunda kapıyı aralıyor. Evet, ama bu konuda görüşler de epey farklı. Yüzde 46,2 evet, yüzde 42,3 hayır var yanıtlarda. Yine de umutlu bir durum. Mustafa Süzer "Ben onları hasta olarak görüyorum. Yardım etmek gerekli. Ben biraz da bu durumun doğuştan olduğunu sanıyorum. Bir eşcinsel,toplumdan dışlanmamalı" diyor. Eşcinselliğini beyan etmişlerin işe alınmaları konusunda Şetat'tan Şehmuz Tatlıcı 'niye olmasın' yanıtını veriyor. Akın Tekstil'in patronu Haydar Akın ise 'eşcinsel olduklarını bilirsem işe almam' diyor.

Yeni sol akımlara karşı ilgilerinin uyandığı yanıtlardan anlaşılmakta olan zenginlerimizin bazıları da yeni kuşaktan katılanlardan çok şey kazanılabileceği görüşünde.

KOMİLİ (Komili Grubu)
KONUKOĞLU (İplik Sanayii / G. Antep)
KORAY (Koray İnşaat)
KURTÇU (Yıldız Tekstil / Bursa)
MAKZUME (Deniz Nakliyat / İskenderun)
MENGER (Otomarsan)
NARİN (Narin Tekstil)
ÖZEKAT (Egebank)
OKAN (Okan Holding)
ÖZDOYURAN (Un ve İrmik Fab.)
ÖZKÖSEOĞLU (Entes İnşaat)
ÖZİLHAN (Anadolu End. Hold.)

Halit Narin de inişe geçenler arasında

ÖZTEMİR (Gümüşsuyu)
SAĞRA (Sağra / Ordu)
H. SİMAVİ (Veb Ofset)
SİVRİ (İzdaş)
SOYAK (Sdyak İnşaat)
SÜZER (Süzer Dış Ticaret)
TACİROĞLU (Peysan)
TURGUT (Fako İlaç)
YAMANTÜRK (Güriş)
M.A. YILMAZ (Tek-Art Hold.)
YAZICI (Anadolu End. Hold.)

Okumadım, görmedim, işitmedim...

"Kitap okumaya, okuyabilmeye özlem duyuyorum, 30 yıldır sinemaya gitmedim" diyor Emin Hattat ve zenginlerimizin meslekleri dışındaki kitaplara, filmlere ilgilerinin ne durumda olduğunu özetleyiveriyor. Bildiğiniz gibi zenginlerimiz her zaman işlerinin başında bulunuyorlar. Normal çalışma süresi olan 8 saatten fazla çalışıyor olmakla övünüyorlar. Ne 24 saat yetiyor onlara, ne haftada 7 gün. Fotofinişte poz verdiği için hep yarış kaybeden atlara benzemek istemediklerinden belki, pek okumuyor, pek de film seyretmiyorlar. Şaka bir yana, zenginlerimizin edebiyatla ve yedinci sanatla ilgileri yürekler acısı.

Kaya Turgut, Haydar Akın, Ergun Özakat, Emin Hattat, Mustafa Süzer, Ali Rıza Çarmıklı, Can Has, Şehmuz Tatlıcı, Turgut Işık, Emin Cankurtaran, Numan Esin hiç film seyredemeyenler. Emin Cankurtaran, Emin Hattat, Kaya Turgut, Turgut Işık, Şehmuz Tatlıcı, Mustafa Nejdet Bezmen kitap okuyamayanlar. Kerim Kerimol, "muhayyel edebiyata" karşı. Biyografileri tercih ediyor.

İshak Alaton'un okuduğu son üç kitap şunlar: Arthur Koestler'in **Onüçüncü Kabile,** Evangelinis Mihailidis'in **Seyreyle Dünyayı** ve Aydın Boysan'ın **Fısıltı**'sı. **Onüçüncü Kabile** Hazar Türkleri ile ilgili. Bilindiği gibi Hazar Türkleri, Hıristiyan ve Müslüman hegemonyalarına karşı devletlerinin resmi dini olarak Yahudiliği seçmişlerdi. Yahudileri müthiş kızdıran bir kitap. **Seyreyle Dünyayı,** kiril alfabesiyle yazılmış ama Türkçe dilinde bir kitap. Kitabı Mualla Anhegger çözmüş. Hıristiyan Karaman Türkleri hakkında. Alaton'un seyrettiği son üç film ise, **Başka Tanrının Çocukları, Mission,** Ingmar Bergman'ın **Aynanın İçinden** filmleri.

Kitap okuyan ve film seyreden zenginlerin ankete verdiği yanıtlardan çıkan bazı ilginç sonuçlar da var. Bir kere, zenginler, boş yok, boşa para yok zihniyetiyle genellikle sanata ve özellikle edebiyata prim tanımıyorlar. Bu yüzden ancak ünlülerin otobiyografilerini okumaya vakit ayırabiliyorlar. Örneğin Ömer Dinçkök'ün listesinde bulunan Lord Kinross'un **Atatürk,** Evans'ın **Onassis'in Hayatı** ve bestseller listelerinden inmeyen **Harold Hammer** adlı otobiyografi. Harold Hammer, 88 yaşında başarılı bir Amerikalı işadamı. Nejat Eczacıbaşı'nın okuduğu son kitaplar arasında Filiz Ali'nin **Türkiye'nin Müzik Sorunu** adlı bir derlemesi var. Sabancı'nın son okuduğu kitap bir başarının anahtarıyla ilgili. Chrysler otomobil şirketini Lee Iaccoca'nın nasıl olağanüstü çaba serüvenleriyle kurtardığının kitabı. Gazetecilerin yazdığı, basın haberlerinin derlemeleri de oldukça revaçta. Örneğin Emin Çölaşan'ın **Önce İnsanım Sonra Gazeteci** kitabı hakkında Nurettin Koçak, gazetecileri bu kitaptan öğrendim diyor.

Sinema ile ilgili seçişler de ilginç. Türk sinemasının son ve başarılı örnekleri tercih ediliyor. Örneğin Ali Koçman'ın son seyrettiği filmlerden biri **Asılacak Kadın.** Yabancı sinemadan ise Oscar heykelciklerini izlemeyi yeğliyorlar. Ve Türkiye'de daha kimse göremeden onlar yurt dışında keselerine kuvvet izleyebiliyorlar. Örneğin Ali Koçman'ın New York'ta izlediği **Rosa Luxemburg.** Nurettin Koçak son 10 yıldır Türkiye'de sinemaya gitmemiş. Ama Amerika'de **Platoon**'u Paris'te de **The Mission**'ı izlemiş.

Dinden imandan

Tanrıyla kulun arasına girilmez, imanın da kimde olduğu bilinmez ama çok çalışmak zorunda olduklarından mıdır nedir zenginlerimiz güçlü İslam uygulayıcıları değiller. 100 zenginin yüzde 46,1'i hiç namaz kılmıyor. Yüzde 34,6'sı hiç oruç tutmuyor. Yüzde 46,2'si ise hac konusunda ilgisiz. Zaten çoğu da Hz. Muhammed'in "Çalışmak da bir ibadettir" sözüne güveniyor.

"Hiç bir şarta bağlı kalmaksızın kendimi Müslüman sayıyorum" diyor Numan Esin. Ömer Dinçkök'ün görüşü ise şu: "Çalışmayı ibadetin bir türü olarak kabul ediyorum. Katı dini çerçeveler ile günümüzün şartlarını uzlaştırabildiğimiz takdirde gelişmiş bir toplum özelliğine kavuşabiliriz." "Dinde dahi hürriyetimi isterim" diyor Fuat Bezmen.

Kurban ve zekât konusunda ise uygulamalar bir hayli gelişmiş. Zenginlerimizin yüzde 76,9'u her bayram mutlaka kurban kesiyor ve işçilerine dağıtıyor. Yüzde 53,8'i zekât farizesini yerine tam olarak getiriyor. Diğerleri de mutlaka bir nevi zekât uygulaması yapıyorlar. Zaten zekât uygulamasını tam olarak yerine getiremeyenler yine de yaklaşık oranlarda yardımlarını yapmaktalar. Bazı zenginlerimiz ise yardımlarını kurmuş oldukları vakıflar kanalıyla yaparken, bazıları da kurban yerine Darüşşafaka gibi kurumlara bağış yaparak dini görevlerini yerine getirmeye çalışıyorlar.

Üniversitelere türbanla girilmesi veya girilmemesi konusundaki sorumuzu ise yüzde 73,1 ile "hayır girilmemeli" şeklinde yanıtladılar. Yanıtların ancak yüzde 15,4'ü "türbana evet" diyor. Nejat Eczacıbaşı'nın türbana tepkisi oldukça farklı. Çok gelişmiş sanatsal zevklerine kimsenin bir şey diyemeyeceği Nejat Bey, "türban estetiğimi tırmalıyor" demekte. Genç kuşaktan Can Has, dinsel baskı ve irtica aracı olarak düşünülebilecek bir türban giysisine kesinlikle "hayır" diyor. Ali Koçman ise türbanlılara resmi binalara girmeyi yasaklıyor.

Bekâret kemeri gevşesin mi?

Bekâret ve evlilik dışı beraberlikler konusundaki sorularımızın da işadamlarımızın dünya görüşü üzerine bir araştırmada yer alması doğaldı. Türkiye'nin zenginleri bekârete nasıl bakıyorlar, ne kadar önem veriyorlardı?

"Evet, önemlidir ve korunmalıdır" yanıtı yüzde 53,8 "önemsiz" yanıtı ise yüzde 38,5 idi. Nurettin Koçak bekâret konusundaki tutuculuğun belki ilerde yumuşayacağını söylüyor, ama şimdi değil. Emin Hattat'a göre bakirelik her iki cinse de tatbik edilmesi gereken bir müeyyide. Turgut Işık Türk toplumu için bekâretin önemli olduğunu vurguluyor. Libaş'ın patronu Ali Rıza Çarmıklı ve Fako İlaç'ın patronu Kaya Turgut için de öyle. Her şeyi denge içinde görmeye çalışan Turgut Kaya bekâret konusunu da hassas dengelerden biri olarak değerlendiriyor. "Bilmem ki şimdi ne desem?" diyor Numan Esin. "Gençliğimizde bekâret çok önemliydi. Şu an için davranış ve düşünce birliği önemli. Bekâret konusunun önemi hakkında şimdi yanıt veremeyeceğim?" Emin Cankurtaran "bekâret önemsiz" diyor. Sakıp Sabancı için "önemli". Şehmuz Tatlıcı için de. Fuat Bezmen ise, "bekâret mekaret kalmadı ki, dünya değişti" diyor.

TÜSİAD Başkanı ve genç kuşak zenginlerimizin temsilcisi Ömer Dinçkök bu konudaki gelişimin çerçevesini çiziyor: "Toplum değerleri 20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçmekte olduğumuz şu yıllarda çok hızlı değişmektedir. Artık Batılı aile ve toplumlarında ne kadın ne de erkeğin bekâret konusunu önemsemediğini görüyorum. Sosyal ve ekonomik şartlar insan hayatındaki değer yargılarını değiştirmiştir."

Mustafa Süzer, "Genç kızların erkeklerle tanışarak, anlaşarak evlenmelerine taraftarım. Yine de kızların evlenene kadar bekâretlerini korumalarına inanıyorum. İstisnai durumlar olabilir. Mesela ben dul bir kadınla evlenebilirim" diye istisnaları kabul ederken hâlâ bekâret düşüncesini koruyor. Anketteki yeni kuşak yanıtları ise bekâret konusunun önemini giderek kaybedeceğini gösteriyor.

Evlenmeden beraber yaşayabilir insanlar. Evlilik dışı beraberlik konusundaki görüşünüz? Bu sorunun esası evli olmadan sürdürülen beraberliklerdi. Aldığımız yanıtlar bu olguyu ne denli yansıtıyor belli değil, ama yanıtlarınyüzde 57,7'si evlilik dışı beraberlikler "neden olmasın" şeklinde.

Kerim Kerimoğlu için böylesine beraberlikler ancak doğal. Saffet Ulusoy içinse "örnek teşkil edecekleri bakımından böyle ilişkiler olamaz." Emin Hattat ise oldukça esnek: "Evlilik dışı beraberlikler ancak sevgi varsa olabilir" diyor.

Nurettin Koçak, "Kanuni olarak sadece bir kadınla evlenebiliyorsunuz. Ancak bazı evlerde iki hatta üç kadın var. Bu da evlilik dışı sayılmalı. Bu eylemlerin çoğalması, ilerde sorun yaratacaktır. Sağlıklı bir yuva kurmak için cemiyetin uygun gördüğü şekilde yaşamak gerekir" diyerek hem kutsal ailenin hem de tekeşliliğin savunusunu yapıyor.

Her ne kadar yüzde 57,5 olabilirlik yanıtı varsa da, evlilik dışı beraberlikler konusunda zenginlerimiz net bir tutum içinde görünmüyorlar, evliyken mi, evlilik öncesinde mi, yoksa evlenmeden mi sorularına henüz açıklık getiremiyorlar.

En büyük Maggie

Peki, dünyada en çok beğendikleri lider kim? Sonuç çok ilginç. Her iki zenginden biri Maggie'ye hayran. Margaret Thatcher 100 zenginimizin en az 50'sinin mangal yüreğine demirden tahtını kuruvermiş. Neden mi Margaret Thatcher? Emin Hattat'a göre Maggie halkını tanıyor, halkın istediklerini biliyor. Saffet Ulusoy, Margaret Thatcher'a gıpta ediyor. Turgut Işık Maggie'yi başarılı olduğu için ve taviz vermediği için beğeniyor. Anlaşılan zenginlerimiz için "Demir Leydi" güç ve iktidar sembolü.

Gorbaçov Efendi Ronald'ı yendi. İkinci lider yüzde 15,4 ile Gorbaçov. Zaten anketimizin 6. sorusu olan Gorbaçov'un açıklık politikasının inandırıcı olup olmadığı sorusuna da "evet" yüzdesi 88,5. Zenginlerimizin çok büyük bir çoğunluğu böylece Gorbaçov'un Rusçası glasnost olan açıklık politikasını benimsemiş görünüyorlar.

Diğer liderlerden Ronald Reagan var. Sonra Felipe Gonzales. Ömer Dinçkök, Özal'ı, Margaret Thatcher'ı ve Hüsnü Mübarek'i beğeniyor. Zenginlerimizin hiç kuşkusuz tek ve en büyük lideri Mustafa Kemal Atatürk. Ancak sorumuz halen hayatta ve aktif durumdaki liderleri kapsadığı için, dünyadan seçtiler idollerini. Kendilerini yüzde 50'lik bir yüzdeyle Margaret Thatcher'la özdeşleştirirlerken kafalarının diğer yüzde 50'sinde de Turgut Özal mı var diye aklımıza gelmiyor değil.

Nurettin Koçak, Reagan'ı beğeniyor çünkü o kendisinin geçirdiği hayat tecrübesine dayanarak bir ekip kurmuş ve ayrıca ülkesinin dıştaki saygınlığını artırmıştır. "Sivil toplumdan yana" olduğunu söyleyen Numan Esin'in idolu Felipe Gonzales. Ona göre Felipe kendi ülkesinin koşulları içinde çok başarılı.

Halen hayatta bulunsaydı John Fitzgerald Kennedy, Ali Koçman'ın tek idolü olacaktı. Hayattakilerden İtalya Sosyalist Partisi başkanı ve eski başbakan Bettino Craxi'yi beğeniyor.

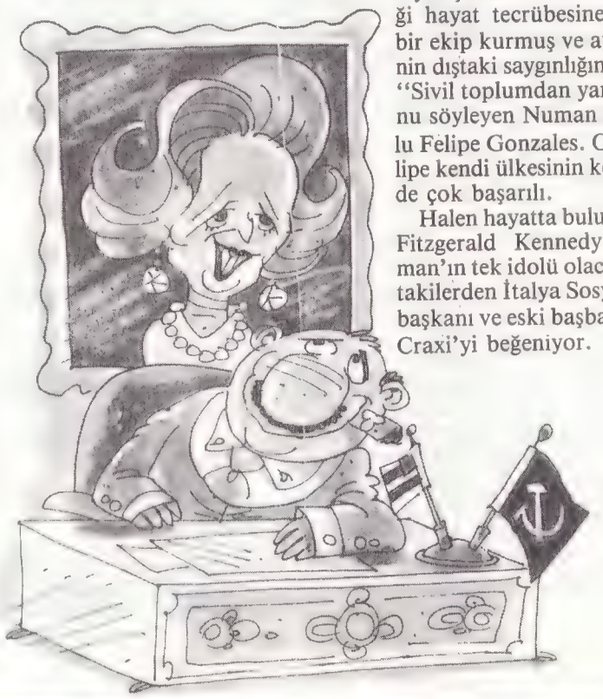

SAĞLIK / SİGARA İÇENLERİ TECRİT KAMPANYASI

Tiryakiler zor durumda

Yakın bir gelecekte, iş müracaatlarınızdan sigara kullandığınız gerekçesiyle geri çevrilirseniz, güzel bir lokantanın kapısından uzaklaştırılırsanız hiç şaşmayın. Çünkü, ABD ve Avrupa'yı çalkalayan sigara aleyhtarı kampanyaların Türkiye'de de taraftarları çoğalıyor

"Hoşgörü tiryakilerden öğrenilir. Ben bugüne dek sigara tiryakisi olup da, sigara içmeyenlerden şikâyetçi olan birine rastlamadım." İtalya eski devlet başkanlarından Alessandro Pertini'nin bir zamanlar söylediği ve kahkahalarla karşılanan bu sözün üstünden yıllar geçti. Tiryakilerin hoşgörüsü aynen sürüyor. Ama içmeyenlerde artık hoşgörü kalmadı. Dünya, sigara içenleri tecride yöneliyor. ABD ve Avrupa'da sigara tiryakilerine artık "beşinci sınıf vatandaş" gözüyle bakılıyor. Düşünülebilecek her yerde sigara içimi yasaklanıyor, hatta ABD'de kariyer yapmak ve yükselmek isteyenler sigarayı bırakmak zorunda kalıyor. Sigara içmeyenler, tiryakilere kesinlikle hoşgörüyle bakmıyorlar ve "ihtiyacınızı gidermek için ya sokağa çıkın ya da evinize gidin"den başka bir seçeneği kabul etmiyorlar. Batı'da bunlar olurken Türkiye'de içmeyenler cephesi acaba ne âlemde? Bizde böyle acımasızca mı yaklaşılıyor "sadık içicilere?" Yoksa eski tas eski hamam, sigaranın dumanları savruluyor mu içmeyenlerin yüzüne yüzüne?..

Türkiye'de tiryakiler şimdilik rahat. ABD ve Avrupa'da yönetimler sigara aleyhine aldıkları karar ve yasakları uygulayadursunlar, ülkemiz bu konuda "kış uykusuna" yatmış gibi bir görüntü veriyor. 1985 yılının son günlerinde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başlattığı "sigara ve diğer kötü alışkanlıklara son" kampanyası ilk aylarda büyük destek alırken devlet kuruluşlarının daha sonraki günlerde pek fazla köklü bir tedbir almamaları, okul ve işyerlerinde bu konunun ısrarla işlenmemesi gibi nedenlerle unutulmaya yüz tuttu. Ancak bu kampanyayı izleyen günlerde ve şimdi de bazı çevreler sigara aleyhtarlığını sıcak ve gündemde tutmaya çalışıyorlar. Örneğin, Evren'in açtığı kampanyadan yaklaşık 4 ay sonra Gaziantep'in Kilis ilçesine bağlı Açar köyünde İhtiyar Heyeti aldığı bir kararla köyde sigara içme yasağı koydu. 95 haneli köyde yasağa uymayanlara yoksulları giydirme, camiye su taşıma gibi "cezaların" verileceği, köy muhtarı Adil Patoğlu tarafından basına açıklandı. Açar köyündeki yasaktan hemen sonra bu kez de İstanbul Yakacık'ta faaliyet gösteren Böhler Kaynak Elektrodları Fabrikası'nda "sigara içmeme" kampanyası başlatıldı. Kuru ve gerekçesiz bir yasaklamanın ötesinde, çalışanları motive etmeyi hedefleyen bir kampanyaydı Böhler'inki. Birinci ayın sonunda kampanyaya katılanlara birer gömlek, 3 ay sonunda herkese birer kol saati, 6 ay sonunda bir takım elbise ve 1 yıl dayanabilen "rekortmenler" arasında bir kişiye çekilecek kura sonucu Renault araba vaat ediliyordu. Bu yazı hazırlanırken fabrika personel müdürü Lütfü Kırkaya, kampanyanın genelde artık uygulanmamasına rağmen iş saatleri içinde hiçbir işçinin sigara içmediğini, 33 kişinin kesin olarak sigarayı bıraktığını, 50 kişinin ise günde yarım paketten fazla içmediğini söylüyor.

Nikotin değmemiş 14. kata hoşgeldiniz. İstanbul Etap Oteli'nin 14. katı, bu yılın 14 Ocak'ından beri sigara içmeyen konuklara ayrılmış. Otelin Basınla İlişkiler Müdiresi Hülya Gönensin; Alman, İngiliz ve Fransız müşterilerinden böyle bir talep aldıklarını, tüm perde, döşeme ve halılarını değiştirerek "nikotin değmemiş" bir kat hazırladıklarını söylüyor. Yaz-kış her zaman tam dolu olan 14. katta 24 oda bulunuyor ve bu kata hizmet veren hiçbir görevli sigara içmiyor.

Altınyıldız Şirketler Grubu Genel Müdürü Cem Boyner de geçen yılın 17 Kasım'ında "Ocak 87'den itibaren sigarayı, yalnız olduğumuz zamanlarda içelim" duyurusunu tüm çalışanlara iletmiş ve alınacak tedbirleri de şöyle sıralamıştı. "Genel bir uygulama olarak 1 Ocak'tan itibaren tüm toplantı ve görüşme odalarındaki, ziyaretçi masalarındaki ve kabul yerlerindeki sigara tablalarını kaldıracağız. Bu tarihten sonra toplantılarda sigara içilmemesini rica ederim." Cem Boyner; sigaraya karşı açılacak tüm kampanyaları destekleyeceklerini, bunun ilk adımı olarak da **Nokta**'yla görüşmesinden sonra gazetelere verecekleri eleman ilanlarında "Sigara içmeyenler tercih olunur" denileceğini belirtiyor.

Aforoz edilen tiryakiler. Hiç kuşkusuz sigaraya karşı en radikal mücadele son yıllarda ABD'de veriliyor. Tiryakiler büyük bir hızla hem toplumsal hem de yasal olarak yaşadıkları çevrenin dışına itiliyorlar. 7 Mayıs 1987'de yürürlüğe giren bir kararla New York eyaleti Kamu Sağlığı Kurulu bugüne kadar hiçbir ülkede görülmemiş bir yasaklamaya giderek alışılagelen tüm uygulamaları tersine çevirdi. Buna göre, "Eskiden sigara içilen ve yakın gelecekte içilmeyecek yerler" belirlenirken, yeni kararla "sigara içilebilecek çok istisnai alanlar" saptandı. Kurallara uymayanlar ise 250 dolar (yaklaşık 220 bin lira) para ve 15 gün hapis cezasına çarptırılacak. Kamu Sağlığı Kurulu'nun sigara içilmesini yasakladığı yerler kapsamına banka, okul, hastane, işyerleri ve taksiler giriyor. 50 kişiden fazla kapasiteli lokantalar, kapasitelerinin yüzde 70'ine kadar olan bölümünü sigara içmeyenlere ayıracaklar.

Bu yılın şubat ayında ise ABD'de devlete ait 6800 binada sigara içimi yasaklandı. Bu karardan etkilenen devlet memuru sayısı azımsa-

Böyle fosur fosur sigara içip fabrika bacası misali dumanlar üretmek, artık Batı'da ayıplanan görüntülerden...

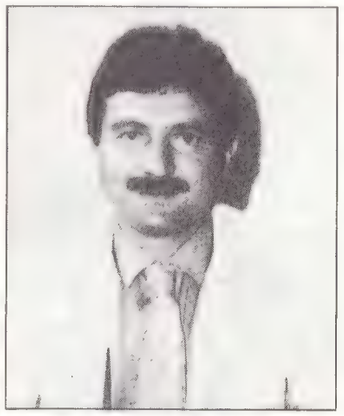

Sigarayı nasıl bırakabilirsiniz?

Psikolog Acar Baltaş,* Nokta'*ya sigara bırakabilmek için uygulanması gereken yöntemleri anlattı.

- Sigarayı bırakma işlemine zihinsel olarak hazırlanın.
- Bırakma nedenlerinizi kâğıtlara yazıp duvarlara asın.
- Eşiniz veya bir iş arkadaşınızla birlikte deneyin bırakmayı.
- Bıraktığınızı herkese duyurun; bu sosyal sorumluluğu artırır.
- Azaltarak bırakmak daha zordur; aniden bırakın.
- Kararınızdan birkaç gün önce sigarayla ilgili her şeyi ortadan kaldırın (kültablası, çakmak, vs.)
- Bir dişçiye gidip dişlerinizi temizletin.
- İlk günlerde sinemaya, tiyatroya gidin, açık havada dolaşın.
- Bol bol sıvı alın.
- Yemekten sonra boş durmayıp derhal bir faaliyete girişin.
- Bırakma nedenlerinize yenilerini ekleyin; sigaranın zararlarını tekrarlayın.
- "Tek bir sigaranın zararı olmaz" düşüncesini kafanızdan silin.

Altınyıldız Genel Müdürü Boyner: "Sigara içmeyenleri tercih edeceğiz"

DENİZ DOĞAN/ NOKTA

namayacak kadar yüksek: 890 bin... Yetkililer tüm bu yasaklama kararlarının "Çalışma yerlerinin temiz havaya kavuşturulması, çalışan personelin daha zinde ve sağlıklı olmasını sağlama, sigara içmeyenlerin tiryakilerin yanında zehirlenmelerini önleme ve özel sektörü de bu yönde kararlar almaya özendirme amacını taşıdığını" söylüyorlar.

"Sigara içmeyenler artık haklarını korumaya başladı." Amerika'da sigara aleyhtarı ilk kampanya 1969'da, çok sevdiği bir arkadaşını akciğer kanserinden kaybeden Betty Carnes tarafından başlatılmıştı. Carnes'ın çabaları kısa bir zamanda meyvalarını vermiş, 1970'te havayolları taşımacılığında sigara içen ve içmeyenlerin ayrı yerlerde oturması karara bağlanmıştı. 1973 yılında ise Arizona, kamuya açık yerlerde sigara içimini kısıtlayan ilk eyalet olarak öne çıkmıştı. Carnes başarısını, "İnsanlar artık sağlıklarıyla daha yakından ilgileniyorlar. En önemlisi eskiden azınlıkta olduklarını düşündüklerinden ses çıkarmaya cesaret edemeyen sigara içmeyenler artık haklarını korumaya başladı" diye açıklıyor. ABD'nin yeni sigara aleyhtarı lideri ise doktor C. Everette Koop. Koop, geçtiğimiz yılın Aralık ayında sigara içenlerin sadece kendilerini değil, çevrelerinde bulunan herkesi zehirlediklerini bilimsel olarak açıklayarak kamuoyunda büyük

İlhami Soysal: "Anti-sigara kampanyalar uyuz kaşımak..."

BATUHAN KIRAN / NOKTA

yankılara yol açmıştı. Koop'un raporunda sigara içmeyen kişilerin yalnızca sigara içilen ortamlarda bulunmaları yüzünden sigaranın yol açtığı kanser, kalp hastalıkları ve diğer rahatsızlıklara yakalandıklarını kanıtlarıyla ortaya koydu.

"Tiryakiler dışarı." Daha önceleri "İçtiğiniz sigaralar sizi zehirliyor" diyen sigara aleyhtarları artık sloganlarını "İçtiğiniz sigaralar bizi zehirliyor"a çevirerek anti-sigara kampanyasının seyrini değiştirdiler. Bu kampanyanın başını çeken "Sigara İçmeyen Amerikalıların Haklarını Koruma Derneği" yöneticilerinden Mark A. Pertschuk, "Tiryakilere nasıl yaşamaları gerektiğini değil, yalnızca bizim yaşamımızdan dışarı çıkmalarını söylüyoruz" diyerek yeni taktiklerini açıkça ortaya koyuyor.

AT ve T, Westinghouse, Bristol-Myers, Boeing, General Motors, Heinz ve Du Pont,çalışanları arasında sigara içimini tamamiyle ortadan kaldırmak için aşamalı önlemler alıyor. Honeywell Inc., ABD'deki tüm işyerlerinde "sigara içilmez" kararı aldı. Turner Broadcasting System, bundan böyle tiryakilerin işe alınmayacaklarını açıkladı. Dallas'taki "Non-Smokers Inn" ise işini sağlama almak amacıyla çalışmak üzere başvuranları gerçek bir sigara düşmanı olup olmadıklarını anlamak için yalan makinesine bağlıyor!..

Bu tür panolara masaların üzerinde daha sık rastlanıyor

"Sigaraya karşı bir polis ülkesi istiyorum." ABD'den sonra sigaraya karşı en acımasız savaş İtalya'da veriliyor. 1962'den beri sigara reklamlarının yapılmadığı İtalya'da 1976'da yürürlüğe giren bir kararla sinema, devlet daireleri ve uçaklarda sigara içmek yasak. Eski bir tiryaki olan İtalya Sağlık Bakanı Costante Degan, geçen yıl verdiği bir demeçte, "Sigaraya karşı bir polis ülkesi istiyorum" derken,

ERZAN ERTEM / NOKTA

Sigara İçmeyenler Derneği Başkanı Dr. Yılmaz Sivrikaya

bir yandan da okul, hastane, avukatlık ve mimarlık büroları da dahil olmak üzere kamuya açık tüm yerlerde sigarayı yasaklama çalışmalarını sürdürüyor.

"Sigara içenlerin hakları da korunmalı." "Tamam, ben de sigara içmeyenlerin haklarının korunmasından yanayım. Ama biz tiryakiler de bu arada güme gidiyoruz gibime geliyor. 1 ay önce İtalya'daydık. Lokantada sigara içenler bölümü tuvaletlerin yanındaydı! Sinemaya gittik, fuayede sigara içmek yasak. Onların hakları korunurken bizimki de kollanmalı." Özel bir şirketin bilgisayar sorumlusu Belgin Tan, tam bir panik içinde. Ya Türkiye'de de böyle önlemler alınır da tiryakiler "yasadışı" muamelesi görürlerse? "Bu da bir demokrasi sorunu" diyor Tan ve ekliyor, "Sigara içmeyenler çoğunluğa geçince tiryakilere baskı mı yapılmalı illa? Her yere havalandırma cihazları koysunlar, içenlerle içmeyenlerin mekânlarını ayırsınlar. Ama çoğunluk despotizmine hayır!" Bir diğer "tescilli tiryaki" gazeteci-yazar İlhami Soysal da, "Anti-sigara kampanyalar uyuz kaşımaktan öte bir anlam taşımıyor. Doğrusu bu konuya alerjim var ve sigara yararlıdır diyorum ben. Enfarktüs geçirmeme rağmen bırakmayı hiç düşünmedim" diyor. Soysal'a göre "ölmek için sigara içmek şart değil."

"TRT'den halkı aydınlatıcı çalışmalar bekliyoruz." Sigara İçmeyenler Derneği Başkanı Dr. Yılmaz Sivrikaya, Batı'daki kampanyaların abartılmış olmadığını ve onların 10 yıl önce ortaöğretim düzeyinde başlattıkları anti-sigara propogandasının sonuçlarını bugün almaya başladıklarını ifade ediyor. "TRT'den halkı aydınlatıcı yapımlar bekliyoruz, özellikle kırsal kesimi, çünkü esas nüfus oradadır. Biz de spotlar yapıp TRT'ye vereceğiz. Bu iş artık profesyonelce yapılmalıdır" derken derneklerinin gelecekteki çalışmalarını da şöyle açıklıyor: "Bir psikiyatrist ve dahiliye mütehassısı eşliğinde grup tedavileri planlıyoruz. Bakanlar Kurulu kararına rağmen sigara reklamlarında 'sağlığa zararlıdır' ibaresi hâlâ yok. Biz şimdi baş vuruyoruz bunu yazdırabilmek için. Ayrıca uzun vadede tekel reklamlarının tümüyle yasaklanmasını istiyoruz."

Ölümüne İçenler

Humphrey Bogart: Melankolik bakışlar, serinkanlı bir alaycılık ve ağızda sigara. Sekiz saat süren ilk kanser ameliyatından sonra da serinkanlılığını korudu. Arkadaşlarıyla toplanıp bol viskili, sigaralı sohbetlerine dönebildiği için mutlu görünüyordu. Sigarayı bırakmayı düşünmüşse bile vakti olmadı, ilk ameliyattan 6 ay sonra öldü.

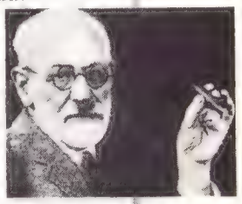

Sigmund Freud: Çene kanserinin sebebi kesinlikle sigara olduğu halde hayatının sonuna kadar sevgili purolarından vazgeçmedi. "Puro içmeden" diyordu "yaratıcı bir şekilde çalışmama imkân yok." Acıları 16 yıl sürdü, 30'un üstünde ameliyat geçirdi. Ona sigarayı bıraktıramayan doktoru, acılarına aşırı dozda morfin vererek son vermek zorunda kaldı.

John Wayne: Günde 100 tane içtiği sigarayı sol akciğeri alındıktan sonra ancak dört ay süreyle bırakabildi. Aynı yoğunlukta sürdürdüğü sigara ve alkol tüketimine rağmen, 12 yıl süreyle kanseri yendiğini düşündü. Öldüğünde kanser bütün vücudunu sarmıştı.

Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Ender Aydıner de çok yakında bir önlemler paketini açıklayacaklarını, şehirlerarası otobüslerde sigarayı yasaklamayı düşündüklerini, bu konuya ilişkin çalışmalarının çok kapsamlı ve ciddi bir biçimde sürdüğünü söylüyor.

Batı'yı kasıp kavuran "sigara içmeme modası", yavaş yavaş Türkiye'ye de giriyor. Marlboro'nun anavatanında tiryakilere tiksintiyle bakılırken bu işin Türkiye'ye nasıl yansıyacağı henüz meçhul●

Gençler sigaraya rağbet etmiyor!

Batı'da "İçtiğiniz sigara bizi zehirliyor" diye ayaklananlara karşı bizde de, özellikle genç kuşak, "İçtiğiniz sigara sizi zehirliyor" kampanyasının etkisi altında. Bu etkinin özellikle aydın, eğitim görmüş gençler arasında oldukça yaygın olduğunu söylemek mümkün. Ancak gecekondu ve kırsal kesim gençleri arasında sigara içenlerin oranı hayli yüksek. Son yıllarda "sigarayı bırakın" kampanyalarının ülkemizde etkili olduğu bir başka kesim de çocuklar. 5 yaşında bir kız çocuğu annesi olan Hayriye Tüzmen, kızının TV'deki anti-sigara film ve duyurulardan çok etkilendiğini ve "Anne, herkes zararlı diyor. Sen de zararlı diyorsun ama yine de içiyorsun. Bıraksana şu sigarayı" diyerek kendisini baskı altına aldığını söylüyor. Tüzmen, "Bu yaşımda çocuğumdan gizli içiyorum sigarayı. Ne günlere kaldık!" demekten de kendini alamıyor.

Nokta'nın görüştüğü 150 gençten 98'i hiç sigara içmemişken, 13'ü bir süre içtikten sonra bırakmış. Geri kalan 39 genç arasındaysa bırakmayı düşünenlerin sayısı oldukça fazla. Bilkent öğrencisi Serdar Dinç, okullarında tiryakilerin azınlıkta olduklarını, 28 kişi olan kendi sınıfında ancak 3 kişinin sigara içtiğini söylüyor.

İTÜ Elektrik Mühendisliği Fakültesi öğrencilerinden Adil Akyol 15 yıl içtikten sonra sigarayı bıraktığını, şu anda ise kız arkadaşının bırakması için elinden geleni yaptığını anlatıyor. Mimar Sinan Üniversitesi öğrencilerinden Canan Hedef ile Belgin Çınar, sigara aleyhine açılan kampanyalardan etkilendiklerini ve bu konuda sosyal yaptırımların koyulması gerektiğine inandıklarını belirtirlerken; lise öğrencileri Hasıp, İpek ve Hande okullarda "tütün denilen zehire" karşı seminerler düzenlenmesinden ve "sigara içmiş akciğer" ile içmemiş olanın filmlerle yeni yetişen genç kuşağa gösterilmesinden yana olduklarını söylüyorlar.

Eğitim görmüş gençlerde sigaraya karşı kampanya daha etkili oluyor

SİNAN HİNGAL / NOKTA

Göymen'ler Bozburun'da işlettikleri tesiste tatil ve işi birlikte yürütüyorlar.

SÖYLEŞİ / KOREL GÖYMEN

"Dalan delişmen bir belediye başkanı"

Karayoluyla Marmaris'ten Datça'ya doğru giderken dar bir yoldan sapıp, dik yamaçlar, yemyeşil çam ormanları arasından geçilirse, şipşirin bir kıyı köyüyle karşılaşılır. Son dönem belediye başkanlığı seçimlerinde SODEP İstanbul belediye başkanı adayı, şimdi SHP'nin aktif üyelerinden Korel Göymen ve eşi Güldal Göymen iki yıldır bu sessiz, sakin köyde, Bozburun'da yaşıyorlar. Kurdukları turizm şirketinin restoran ve pansiyonunu işleten Göymen çifti, bir yandan da büyük kentlerin siyasal ve kültürel yaşantısından kopmamaya çalışıyorlar. Korel Göymen'le yeni yaşamı ve İstanbul'daki kentsel gelişmeler üzerine Seda Güler, Nokta için söyleşti.

Nokta: Sayın Korel Göymen, son dönem İstanbul belediye başkan adayıydınız. Birçok kişi sizin kazanacağınızı ümit ediyordu. O günlere dönersek, sonuçları nasıl karşıladınız?

Göymen: Sonuçlar benim açımdan sürpriz olmadı. Kazanamayacağımı baştan kesin olarak biliyordum. Ama gerek parti, gerek kişi olarak, halka ve seçmene olan saygımızın bir gereği olarak, elimizden geleni yaptık. Aynı zamanda siyaset bilimci olduğum için, Türkiye'de birtakım gelişmelerin hesabını kitabını yapmam, önceden mümkündü. Şöyle ki, Türkiye'de yerel seçimlerden bir önceki genel seçimleri hangi parti kazanıyorsa veya birinci konuma geliyorsa, özellikle büyük kentlerdeki seçimleri o partinin adayları kazanıyor. Bunun istisnası şimdiye kadar hiç olmamıştır.

Nokta: Seçimleri kaybettiğiniz kesinleşince üzüldünüz mü? O anda neler hissettiniz?

Göymen: Şunu söyleyeyim. Sonuçlardan sonra beni teselli etmeye gelenler, "Bir bakıma iyi oldu. Çok zor bir dünyaydı, yıpranacaktınız" dediler. Ben aynı kanıda değilim. Yani eğer belediye başkanı seçilseydim, çok onurlu bir görevi yerine getirmeye çalışacaktım. Çok sevinecektim. "Ah ne iyi oldu, seçimi kaybettim. Şimdi Bozburun'da doğanın kucağındayım" diye kendimi teselli etmiyorum.

Nokta: Belediye başkanı olarak Dalan'ı nasıl değerlendiriyorsunuz? Şimdiye kadar yaptıklarını olumlu buluyor musunuz?

Göymen: Dalan'dan önce şu görüşümü belirteyim. Anavatan Partisi'nin büyük kentlerle ilgili başta öngördüğü yaklaşımı olumlu buldum. Hatta parti içinde ters düşme pahasına bu görüşümü zaman zaman dile getirdim. Anakentlerle ilgili olarak ayrı bir yasanın düzenlenmiş olması ve belediyelere yetki verilmiş olmasını memnuniyetle karşıladım. Belediyelerin yasalarla yeni kaynaklara kavuşturulmasını da olumlu buluyorum. Sayın Dalan'ın ilginç bir kişiliği var. Dinamik bir yapısı, delişmen bir kişiliği. Bütün bunların büyük kent belediye başkanı için avantaj olduğunu düşünüyorum. Uygulamalarının ise bir bölümünü olumlu, bir bölümünü olumsuz buluyorum.

Nokta: Olumlu bulduklarınız hangileri?

Göymen: Haliç'in temizlenmesi girişimi. Bu düşünceyi ve çevre sorunlarına karşı genel bir duyarlılık göstermiş olmasını memnuniyetle karşılıyorum. Hatta geçmişteki kısır politika dönemlerine düşülmesin, insanlar olumlu bulduklarını söylesin, olumsuz bulduklarını eleştirerek geliştirsinler diye parti meclisine talimat verdim. Haliç Temizleme Projesi SHP'nin de olumlu oy kullanması ile Belediye Meclisi'nden oy birliği ile geçti. Yine aynı anlayışın ürünü olarak, ilk temeli Dalan'la birlikte attım. Ama daha sonra projenin olumlu gittiğini söylemem mümkün değil.

Nokta: Neden?

Dalan'ı delişmen buluyor, Korel Göymen.

Göymen: Ayrıntısına girmeyeyim ama bir kere korkunç ve sorumsuz derecede sosyal plansızlık örneği gösteriliyor. Olayın sosyal maliyeti çok yüksek. İş kaybı, işyerlerinin ve konutlarının uğradığı zararlar, yeni öngörülen yerlerin hiçbirinin altyapısının hazır olmaması, hem o gruplara hem de ekonomiye büyük bir maliyet getirdi. Olayın teknik boyutu da tam değil. Herkes inşallah diyor. 20. yüzyılda bu işlere inşallah ve maşallahla yaklaşmak büyük sorumsuzluktur. Ayrıca tarihi mirasa karşı çok vurdumduymaz bir tavır sergilenmiştir. Yasa ve hukuk çiğnenmiştir. Bütün bunlar delişmen belediye başkanı imajıyla uyumludur ama bu, hukuk devleti sınırları içeresinde makul ölçüde olmalıdır.

"Belediye Başkanı seçilmeyi çok isterdim". Korel Göymen kazanamadı ama İstanbul'u düşünmeyi sürdürüyor.

Nokta: Son dönemlerde giderek yoğunlaşan, belediyelerde yolsuzluk olayları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Göymen: Belediyelerin mali kaynaklara kavuşturulmaları ne kadar olumluysa, bunların kullanım biçimleri de o kadar olumsuz. Ciddi hiçbir etüde dayanmayan projeler, birbiri ardına gündeme getirilip, bir mirasyedi havasında tahrip ediliyor. Belediye başkanlarının ayyuka çıkan bütün yolsuzlukları, kendilerine verilen yetkileri son derece kötü kullanmaları sonucudur. Şimdi belediyelere verilen yetkiler kısıtlanıyor. Bu belediye başkanlarının bu ülkeye yaptıkları en büyük kötülük olacaktır.

Nokta: Bir de metro konusu var.

Göymen: Metroyla ilgili projeler ileride çok büyük sorunlar yaratacaktır. Hafif metro, büyük bir savurganlık örneğidir. 21 km.'lik metro yolu, 14,5 km.'lik demiryoluna paralel gidiyor. Zaten düşük kapasitede kullanılan banliyö hattı dururken, ona paralel metro inşa etmek, ancak sorumsuzlukla veya kusura bakılmasın cehaletle ifade edilebilir. Biz bunları, bırakın ana muhalefet partili olarak, sorumlu vatandaşlar olarak ilgililere söyledik. Uyarılarda bulunduk. Ankara belediye başkan yardımcısı olarak uzun yıllar metro olayında çalıştım. Bilgi birikimim var. İnsanlar bunlardan yararlanmalı. Ama kimse oralı olmadı.

Nokta: Deniz otobüsü seferleri konusuna ne diyorsunuz?

Göymen: Bu konu da özünde doğru bir karardır. Seçim dönemindeki propagandalar incelendiğinde bu düşüncenin bize ait olduğu görülecektir. Hatta adıyla sanıyla hızır-cankurtaran servisi demiştik. Bunlar ANAP'ın Türkiye genelindeki kurnazlıkları. Ama bana göre olumlu kurnazlıkları.

Nokta: Peki bütün bunlar bir yana, bir süredir Bozburun'da yaşıyorsunuz. Siyaset artık gerilerde mi kaldı?

Göymen: Buraya gelirken siyasal yaşamı bırakmayı hiç düşünmedim. Yalnız frekansını, niteliğini ve içeriğini değiştirmek söz konusu oldu. Şimdi de inandığım düşünceler doğrultusunda zaman zaman gidip katkıda bulunuyorum. Bildiriler sunmak için parti içinden ve dışından çağrılıyorum. Bozburun, bu hazırlıkları yapmak, düşünmek için ideal bir ortam. ●

FOTOĞRAFLAR SİNAN HINCAL / NOKTA

GENÇLİK / AFS PROGRAMLARI

Geldi Mary Gitti "Merigı"

AFS programıyla her yıl yüzlerce Amerikalı, Türk ailelere misafir oluyor. Karşılıklı kültür alış verişini amaçlayan bu programlara aileler çok memnun kaldıklarını belirtiyorlar.

Ambulans şoförleri ne yapar? Eğer Birinci Dünya Savaşı gibi, korkunç sonuçlarıyla her an yüzyüze geldikleri bir savaşta hizmet etmişlerse, dünya barışı üzerinde kafa yormaya başlarlar. 1914 Eylül'ünde Paris'te AFS (American Field Service) örgütünü oluşturan genç insanlar böyle düşünmüş olmalılar ki, savaş bitiminde kaynaştıkları Fransız gençlerle birlikte AFS burslarını oluşturmuşlar. Amaç, insanlar birbirini daha iyi tanısın, bir arada yaşamayı öğrensin.

Ütopyadan gerçeğe. Bugün AFS adı artık sadece bir simge. Örgüt özellikle 70'li yılların başından itibaren uluslararası bir nitelik kazanıyor ve ABD dışındaki ülkelerde de öğrenci alış verişi başlıyor. 1953 yılında Türkiye'nin de katılmaya başladığı AFS programları 1974 yılından beri Türk Kültür Vakfı tarafından yürütülüyor. Şu anda Türkiye'nin çeşitli yerlerinde 107 yabancı öğrenci, Türk ailelerin yanında misafir olarak bulunuyor. TKV'nin yöneticileri bu aileleri titizlikle seçtiklerini söylüyorlar. Bu ailelerin misafir öğrencinin yaşıtı bir çocukları olması bir tercih sebebi, yine az da olsa İngilizce bilinmesi tercih sebeplerinden biri oluyor. Türk Kültür Vakfı yöneticileri şu anda harıl harıl 4 Eylül günü başlayacak kış programı için aile arıyorlar. Bu program 11 ay sürüyor ve Amerikalı öğrenci bu süre içinde ailenin en yakınındaki liseye devam ediyor. "Sağlık sorunları gibi konular bizim sorumluluğumuzda, ayrı bir oda vermek gibi sorunlar da mevzubahis değil, buna karşılık gerçekten yeni bir dünya ile tanışıyorsunuz" diyor Vakıf yetkilileri.

Muğla'da bir Amerikalı. Kültürel değişim, yeni bir kültürü tanıma gibi ilkelerin lafta kalmadığına en iyi örnek Mary'nin örneğiydi. AFS'ye başvurup Akdeniz bölgesinde bir ülkeye gitmek istediğini söyleyen Mary, talihine Türkiye çıktığında pek memnun olmamıştı. Türkiye idealindeki ülke değildi, hep İspanya'ya gitmek istemişti. Hele bir de Muğla'nın bir köyüne gideceğini öğrenince, bayağı huysuzlanıyor hatta programa katılmaktan vazgeçmeyi düşünüyordu. Güç bela ikna edildikten sonra ailesine teslim edilen Mary'i iki ay sonra almaya giden AFS görevlisi şaşılacak bir manzarayla karşılaşıyordu. Aile bu arada yaylaya çıkmıştı ve görevli oraya ancak eşek sırtında ulaşabiliyordu. Burada Mary'i sorduğunda, köylüler 'Merigı'ya "ünleniyor" başında başörtüsü, ayağında şalvar akça pakça bir köylü kızı ortaya çıkıyor ve görevlinin kendisini götürmek için geldiğini öğrenince ağlamaya başlıyordu. Sonuçta veda merasimleri 2 gün sürecek, bol gözyaşı, adres değiş tokuşu altında Merigı yayla köyünden ancak uğurlanabilecekti. "2 aylık programların kötü tarafı bu" diyordu Yüksel Dinç, "Çocuğa alışıyorsunuz, kendi çocuğunuz gibi görmeye başlıyor, seviyorsunuz, gitme zamanı geliveriyor." Dinç ailesi geçen sene 11 ay süreyle bir Amerikalı genci misafir etmişti. "Misafir etmek yanlış bir terim" diyordu ailenin reisi Nezihi Bey. "Misafir" olarak gelen çocuk o kadar aileden biri oluyordu ki, Dinç ailesinin fertleri seslerinde hiçbir yapaylık taşımadan "oğlumuz" diye söz ediyorlardı ondan.

Uluslararası AFS örgütü, verdiği burslarla gençlerin yabancı ülkelerde misafir olmasını sağlayarak, değişik ulusların gençleri arasında sıcak dostluk köprüleri kuruyor

Bazı uyumsuzluklar. Dinç ailesi gerçi, deneyiminden çok memnundu ve 11 aylık kış programının kesinlikle 2 aylık yaz programına tercih edilmesi gerektiğini söylüyordu ama bütün deneyimler bu yönde değildi tabii ki. Örneğin Rebecca adlı Amerikalı kız misafir eden ailelerden üçüyle anlaşamıyor ve sürekli aile değiştirmek zorunda kalıyordu. "Baş gösteren uyumsuzluklar hem aileden, hem çocuklardan kaynaklanabilir" diyordu Türk Kültür Vakfı'ndan bir yetkili. Ama sorun abartılacak bir sorun değil. Zaten ailelerin işi daha kolaydı, uyumsuzluk durumunda öğrenci için çok daha büyük zorluklar çıkıyordu. Yabancı memlekette yersiz yurtsuz kalan onlar oluyordu. Ama uyum sağlanacak bir aile mutlaka bulunuyordu. Nitekim Rebecca da son ailesiyle uyum sağlamış hatta bu ailenin çocuklarını yol masrafları da kendine ait olmak üzere Amerika'ya davet edecek kadar bir yakınlık doğmuştu aralarında. Gelecek tasarıları daha ileriye vardırılıyor, Rebecca ve geçici ailesi Amerika'da bir Türk lokantası açmayı düşünmeye başlıyorlardı.

Wellcome in Turkey. "Bizim Eric"le tek sıkıntımız, çocuk kahvaltıda on yumurta bir kavanoz reçel yediği halde, burada olduğu süre içinde 25 kilo verdi." Süphan Aras, başlangıçta Eric'in hasta olduğunu düşünüp endişeleniyor, Eric'in rejim yaptığına dair açıklamalarını da ciddiye alamıyordu. Sonradan çocuğun hiçbir sorunu olmadığı anlaşılacak o yemeye bu kilo verişin gerçekten farklı bir beslenme düzeninin sonucu olduğu Süphan Hanım tarafından kabul edilecekti. Farklı bir kültürün insanlarıyla karşılaşmak böyle şaşırtıcı tecrübeler de edindiriyordu insana. "Gerçekten zevk veren tarafı böyle pırıl pırıl, cici bir insanla tanışmış olmak" diye cevap veriyordu Uğur Ayyıldız. Julie Johnson iki aylık programla Ayyıldız ailesinin "çocuğu" olmuştu. Başlangıçta ailenin gelen öğrenciyle geçinip geçinemeyeceğine dair kuşkuları vardı. Özellikle de bazı yakınların anlattığı caydırıcı öyküler, bu kuşkuları artırmıştı. "Bunların istisnai durumlar olduğunu anladık" diyordu İnci Ayyıldız, "Uyumsuzluk ancak çok aşırı durumlarda ortaya çıkabilir." Böyle aşırı durumların kolay kolay söz konusu olamayacağı ise Julie'nin sözlerinden anlaşılıyordu: "Başlangıçta çok farklı bir kültürü tanıyacağım düşüncesiyle geldim buraya, şimdi ise dünyanın öbür ucunda kendime çok yakın insanlar, bir ikinci aile bulmuş olmaktan ötürü mutluyum."

Türk Kültür Vakfı yetkilileri, bütün bu olumlu deneyimlere rağmen aile bulmakta güçlük çektiklerinden yakınıyorlardı. 2 aylık program sorun olmuyordu, ama 11 aylık program için talip bulmak güçleşiyordu. Halbuki bu deneyimden geçmiş bütün ailelerin ortak bir yönü vardı gerek 2 aylık, gerek 11 aylık süreyle bir öğrenciyi misafir etmiş olsunlar hepsi aynı şeyi söylüyordu: "Keşke gitmeseler." ●

MODA / RIFAT ÖZBEK

"Eninde sonunda bir çul parçası"

Artık uluslararası moda dünyasında bir "Jön Türk" var: Rıfat Özbek. Özgün giysileriyle yalnız Vogue, Linea gibi seçkin moda dergilerinde değil, ünlü haber dergisi Time'da bile kendine sayfa ayırttıran genç modacı, modellerini Londra'da New Bond Street'teki küçük stüdyosunda çiziyor. Büyük defileler yerine, bu stüdyoda özel davetlilerin katıldığı küçük gösteriler düzenliyor. 34 yaşında, esmer, atletik yapılı Özbek'in, kendi giysileri ise alabildiğine spor. Ümit Zileli, **Nokta** *için Rıfat Özbek'le konuştu.*

Soru: Bu kadar genç yaşta moda dünyasında sivrilmek, hatta otorite durumuna gelmek çok zor, olanaksız. Siz olanaksızı nasıl başardınız?

R. Özbek: Çalışarak, çok çalışarak, çok çok çalışarak. Bu birinci kural. Bunun dışında insan tanımak çok önemli. Eğer modacıysanız insan ilişkileri daima birinci plandadır. Ben 16 senedir İngiltere'de oturuyorum. Liseden sonra ayrıldım Türkiye'den. İstanbul Işık Lisesi'nden mezun olduktan sonra üniversiteye devam etmek için İngiltere'ye geldim. Geliş o geliş. İki sene mimari okudum. Ondan sonra yapamayacağımı anladım. Ben mimariyi sadece çizmekle eşanlamlı sanıyordum. Matematik, fizik gibi hem anlamadığım, hem de nefret ettiğim derslerle karşılaşınca bıraktım mimariyi. İstanbul'a döndüm. Arkadaşım Cemil İpekçi çok teşvik etti beni. "Senin bu işe kabiliyetin var. Modacı ol" diye adeta beynimi yıkadı. Ailem kabul etmedi. Ben de cebimdeki paramla kendim geldim İngiltere'ye. Yıl 1972'ydi galiba. Modanın inceliklerini öğrenmek üzere okula gittim. Üç sene sonra çalışmaya başladım.

1984'te ilk kez kendi adıma işe başladım. Moda dünyasında geçirdiğim 13 sene içinde kurduğum ilişkiler, benim hızlı çıkışımın en önemli destekleri oldu. Tabii bunun dışında insanlara hoş gelen modeller yarattığımı da inkâr edemem. Ama dediğim gibi, çevre çok önemli.

Soru: Özellikle son bir yıl içinde modacılar arasında ilk sıralara tırmandınız. Bu kadar hızla zirveye tırmanmanızın sırrı sadece çevre mi?

R. Özbek: Nedeni çok basit. Son zamanlarda görüyorsunuz modada

Özbek mimarlık öğrenimini bırakıp modayı seçti. Observer dergisine göre "mimari kaybetti, moda dünyası kazandı"

bir "Aşırı" akım yaşanıyor. Çıkın King's Road'a göreceksiniz, gençler her gün yeni bir moda yaratıyorlar. Ben hem onlardan ilham aldım. Klasikle, çok gencin arasında kalan boşluğu yakalamayı başardım sanırım. Diğer bir deyimle "rafine" giysiler yarattım. Benim yaptığımı yapan kimse olmadığı için insanların ilgisini çekti. Elbiselerim pahalı, ama anormal pahalı değil. İyi butiklerde satılıyor. Her kadının giymek isteyeceği ve birazcık zorlamayla alabileceği türden elbiseler. Sonra genç bir kız da giyebiliyor. Orta yaşlı bir kadın da.

Soru: Yılın moda renkleri, giysilerin stili nasıl saptanıyor? Diğer bir deyişle kim ya da kimler karar veriyor milyonlarca kadının neyi giyeceğine, hangi rengi kullanacağına? En üst sıradaki birkaç ünlü modacı mı?

R. Özbek: Valla öyle bir şey yok. Ben istediğim rengi ya da modeli kullanırım. Kafam neye eserse onu çizerim. Mesela geçen hafta Meksika'daydım, oradaki insanların giysilerinden kullandığı renklerden ilham alarak yeni çizgiler yarattım. Ancak burda şuna dikkat etmek lazım: Üst sıralardaki modacılar renkleri ve çizgileri daha alt seviyedeki modacılara dikte ederler. Yani alt seviyedekiler kopye ederler. Böylece yılın renkleri ve çizgileri belirlenmiş olur. Ben dikte eden sınıfa dahil olduğum için, istediğim rengi ya da çizgiyi kullanırım. Tabii bizim yaptığımız iş bir nevi kumar olarak kabul edilebilir. Her yıl büyük çapta kumar oynuyoruz. Kazanmak da var, kaybetmek de, Ancak bir kez kaybederseniz, prestijinizin yok olma tehlikesi var. Onun için bizim işimizin kaybetmeye tahammülü yoktur.

Soru: Peki sizce Türk kadınının modayla arası nasıl?

R. Özbek: Bence modayı çok ciddiye alıyorlar. Moda bir yerde o kadar önemli değil. Gösterişli bir giysi giydiği zaman kadınlarımız, kendini çok önemli biri gibi görüyor. Halbuki giydikleri kıyafetler de pek öyle ahım şahım değil. Üzülerek söylüyorum ama, örtünmek için giyinmek gibi bir şey bu. Herkes aynı şeyleri giyiyor. Sanıyorum İtalya'yı çok yakından takip ediyorlar. Ama İtalyan modası artık bir şey değil. 70'li yıllarda çok iyiydi İtalyanlar. Ama artık eski cazibesini yitirdi. Kadınlarımızda yeni bir şeyler yapacak cesaret de yok. Gençlerimiz de buna dahil. Yeni bir şey denemek adına yaptıkları hiçbir şey yok. Hepsi aynı giyiniyorlar. Çok şık olmaya çekiniyorlar. Türkiye'ye gittiğim zaman değişik tek bir şey bile görmüyorum. New York'a, Paris'e gittiğimde mutlaka bir şeyler buluyorum. Ama Türkiye'de asla. Bizim kadınlarımız sanıyorum kendileri için değil, çevreyi etkilemek için giyiniyorlar. Ama bunu da beceremiyorlar. Bir de aralarında yaptıkları konuşmalar var, "Şuna şu kadar verdim. Buna bu kadar verdim." Kılığım kıyafetim yok bilmem nereden, şu kadar pahalı gibi. Halbuki işi bu kadar ciddiye almaya gerek yok. Eninde sonunda bir çul parçası. Dünyada bundan çok daha mühim şeyler

"Sonbahar etekler kısa olacak; cesaret işi" diyor Özbek

var. Savaş var, açlık var. Ama bizim kadınlarımız sabah-akşam oturup kıyafetten konuşuyorlar. Bunlar basit şeyler. Üzerinde bu kadar durmaya bile değmez.

Soru: Modayı sıkı sıkıya takip etmenin faturası da bir hayli ağır oluyor üstelik...

R. Özbek: Şahsen ben modayı körü körüne takip eden kişilerden hazzetmiyorum. Her giysi her kadına yakışmaz ki. Kadın da kendinden bir şeyler vermelidir. İlle Rıfat Özbek'in kıyafetini giyeceğim diye giyerse komik olur. Ayrıca ben de böyle bir şeyi istemem. Ben sokakta birini görsem, benim kıyafetimi giymiş ve yakışmıyor üstüne. Körü körüne giymiş. Bu benim ismime de kötü puan getirir.

Soru: Şu anda hangi ülkelerle iş bağlantılarınız var?

R. Özbek: Dünyanın birçok ülkesiyle. ABD, Japonya, İtalya, Fransa, Almanya, İspanya, Güney Amerika ülkeleri. Kısaca söylemek gerekirse bir, iki yıl içinde tahminlerimi aşan bir şekilde genişledi işlerim.

Soru: Ne kadar kazanıyorsunuz Sayın Özbek?

R. Özbek: İzin verirseniz bu soruya cevap vermeyeyim. Daha doğrusu şöyle söyleyelim. İşimin yıllık cirosu 1-1,5 milyon pound (yaklaşık 2 milyar) etrafında dönüyor.

Soru: Bir gün Türkiye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?

R. Özbek: Çok istiyorum. Ama İstanbul'a değil. Batılılaşmak için yoğun bir çaba gösteren İstanbul, gittikçe çirkinleşiyor. Biz Şarklı, toplumuz. Ne yaparsak yapalım. Bu olguyu değiştiremeyiz. Ben 17 senedir İngiltere'deyim. Hâlâ Şarklı özelliklerimi atamadım üzerimden. 50 milyonluk bir toplum için imkânsız bu. Sahil şeridinde bir küçük kasabaya yerleşmek isterim. Bir de tekne. Gel keyfim gel.

Soru: Önümüzdeki yıl moda renkler ve giysiler neler olacak?

R. Özbek: Etekler süper mini olacak. Renkler canlı ve parlak olacak. Bunun yanında gündüz için açık bej, kahverengi ve baharat renklerini kullanacağım. Sanıyorum önümüzdeki yıl Türk kadını benim giysilerimi giymeye pek cesaret edemeyecek ●

Mick Jagger'ın karısı, fotomodel Jerry Hall da Özbek'in giysilerini seviyor

YAYIN / YENİ DİZİLER

Dünya artık başka bir dünya

AFA Yayınları'nın piyasaya çıkardığı elveda kelimesiyle başlayan iki kitap ve Dany Cohn-Bendit'in eski devrimcilerle bugün yaptığı söyleşileri toplayan "Biz Devrimi Çok Sevmiştik"i özellikle sol çevrelerde tartışmalara yol açtı. Tartışmaların kaynak noktası klasik solun eleştirilip eleştirilemeyeceğiydi

"Dünya artık başka bir dünya..." Son zamanlarda yayınladığı kitaplarla bir hayli durgun gözüken tartışma ortamını dalgalandırmayı başaran AFA Yayınları'nın yöneticisi Atıl Ant bu görüşteydi. "Çağdaş Ustalar", "Sinema" ve "Yeni Anne-Baba-Çocuk" dizilerinin ardından "21. Yüzyıla Doğru" dizisi alçak basınç sıcaklarının sürdüğü sıralarda serinletici bir rüzgâr etkisi yaptı. Çağdaş Fransız düşünürlerinden, yeni solcu André Gorz'un "Cennetin Yolları" ve "Elveda Proleterya"sı, Ertuğrul Özkök'ün "Elveda Başkaldırı"sı, Dany Cohn-Bendit'in "Biz Devrimi Çok Sevmiştik"i, Duygu Asena'nın "Kadının Adı Yok"u,19.yüzyıl yazarlarının"Feminizm"i, Virginia Woolf'un "Kendine Ait Bir Oda"sı üst üste gelince AFA'nın yayın programı tek tek kitaplardan çok, toplu ve hesaplı bir atak konumu kazandı. Tabii iş burada bitmiyor. Programa feminizm sonrası erkeklerin durumunu irdeleyen "Elveda Tarzan", kadınlar üzerine yapılmış sosyolojik bir araştırma konumundaki "Eviyle Evlenen Kadınlar", Joschka Fisher'in "Yeşil Güç", Petra Kelly'nin"Şiddetsiz BirYeşil Gelecek İçin", Andre Gorz'un "Ekoloji ve Politika", İvan İllitch'in "Birlikte Yaşamanın Yolları", Guy Aznar'ın "Yaşasın Yarım Gün", Edgar Morin'in "Avrupa'yı Düşünmek" ve Amerika Başkanı'na sunulan ve 2000 yılında dünyanın alacağı durumu inceleyen "Global Futur" kitapları da dahil edilince ortaya ilginç bir yağlı boya tablo çıkıyor. Klasik teorileri eleştirme cüretini gösteren, yeni fikirleri, yeni araştırmaları sergileyen, artık kalıplar halinde ezberlenmiş fikirleri sorgulayan hatta sıkıştıran, kadınları, yeşilleri, denemeleri, değişen ve değişmekte olan dünyayı gösteren, gündeme getiren bir yağlı boya tablo. Hem de muğlak olmayan, net ve belirgin fırça darbeleriyle yapılmış bir yağlı boya tablo.

Ortadaki tabloya bakınca haliyle "ne oluyoruz?" diye sormak gerekiyor: AFA Yayınları'na göre olan şu: Dünya 21. yüzyıla başka bir kıyafetle, başka bir kimlikle giriyor. Batı, hayli zamandır bu yeni kimliği, yeni kıyafeti tartışıyor. Bizde ise aynı zaman parçası içinde sadece suskunluk hâkimdi. Şimdi tartışma başlıyor. Kimileri titreyip kendine dönüyor, kimileri neler olup bittiğini anlamaya çalışıyor.

Dünyada birtakım değerler değişmeye başlıyor. Dünyanın sonuna kadar süreceği sanılan birtakım ideolojik sistemler sıkıntıya girmeye ve çaresiz kalmaya başlıyor. Ortalığa yeni yaşam şartları hâkim olmaya başlıyor.

AFA Yayınları 60 sonrası Türkiye'de özellikle de 68'lerde Türk kültür hayatının klasik Marksist-Leninist teorik kitaplarla, Doğu Avrupa edebiyatına mahkûm olduğu görüşünde. Uzun yıllar boyunca 21. yüzyılı oluşturan, kuran kültürel dünyanın dışında kaldığımızı, "revizyonizm, oportünizm, burjuva ihanetçiliği" diye diye, gelişen yeni fikirleri reddettiğimizi düşünüyor. Bu yüzden de bir alt-kültürel zemin için hızla yeni düşüncelerin ürünlerine yöneliyorlar. Değişen dünyanın sorunlarını çözmeyi amaçlayan teorik denemeler, Yeşillerin sundukları çözümler, kadın hareketinin ulaştığı noktalar, klasik solun kafadan reddettiği bazı fikir ve kültür ustalarının ortaya koyduğu ürünler AFA'nın Türkiye'ye aktarmak istediği hedefler. Amaç çok uzun yıllardan sonra dünya ile aynı anda belki de aynı şeyleri tartışabilmek, gelişmelerin gerisinde kalmaktan kurtulabilmek. Tıkanan sola karşı yeni solun çıkış arama denemelerinden Türkiye'yi de haberdar etmek.

Atıl Ant'a bakılırsa sadece "20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçmeyeceğiz, bir dünyadan başka bir dünyaya da geçeceğiz." ●

ERZADE ERTEM / NOKTA

"Sol'un klasik teorileri çaresiz kaldı"

60'lı yılların gençlik liderlerinden ve AFA Yayınları'nın yöneticisi Atıl Ant **Nokta***'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Özellikle sol çevrelerde tartışma yaratan dizileri hangi amaçla yayınladınız?

Ant: 20. yüzyılın son çeyreğinde dünya hızla değişmeye başladı. Geleneksel ideolojiler bu değişen dünyayı ve karşımıza çıkardığı sorunları anlamakta ve çözmekte yetersiz kaldı. Kapitalist Batı sanayi toplumları 70'lerin sonlarına doğru içinde bulundukları buhranı esas olarak aştılar. Bu aşmanın bir tarafı Friedman'cı modellere dayanıyorsa, bir tarafı da teknolojik gelişmeden kaynaklanıyordu.

Nokta: Teknolojik gelişmenin sonuçları temel bir değişime yol açabilecek kadar büyük müdür?

Ant: Teknolojik gelişme,sanayi toplumlarındaki toplumsal yapıyı da hızla değiştirdi. Toplumsal yapıyla birlikte insanların hiçbir zaman değişmeyeceğini zannettiği bazı şeyler de değişti. Artık insanların, ana fonksiyonun sadece çalışmak olduğu bir toplum yerine yaşamanın ve kendini geliştirmenin esas olduğu bir topluma gidiliyor. Artık çalışmanın kutsal olmadığı ortaya çıktı. İş tali, işsizlik asli. Yatırımla istihdam arasındaki ilişki tersine döndü. Artık yatırımlar yeni iş yaratmak yerine bir kısım insanın daha işsiz kalmasına yol açıyor. Artık sendikalar az çalışalım, hepimiz çalışalım, iyi yaşayalım sloganları atıyorlar. Ve italyan Komünist Partisi Genel Sekreteri "En büyük düşmanımız teknolojidir" diyor. Batı toplumları artık sağcısıyla solcusuyla bu gelişmelerin karşımıza çıkardığı sorunların çözümleriyle uğraşıyor.

Nokta: Bu gelişmeler karşısında klasik solun durumu ne?

Ant: Bu gelişmeler karşısında solun klasik teorileri çaresiz kaldı. Bugünkü dünyayı anlayamıyor, açıklayamıyor ve toplumsal ütopyalar üretemiyorlar. Sosyal demakrasiden komünizme kadar solun bütününde görülen gerilemenin esas sebebi budur. Türkiye'de ise sanki dünyada hiçbir değişme yokmuş gibi, sanki kapitalizm hızla çöküşe, sosyalizm de zafere gidiyormuş gibi eski alışılagelmiş laflarla bugünün dünyasını idare etmeye çalışıyorlar.

Nokta: Peki bu manzaranın içinde Yeşillerin yeri ne?

Ant: Aslında Yeşiller 68 hareketinin bugün aldığı isim. 68 hareketi esas olarak daha özgür bir dünya talebiydi. Bir taraftan anti-Amerikan, bir taraftan anti-Rusya bir hareketti. 68'in bir tarafı Vietnam'daki Amerikan askerine, bir tarafı Prag'daki Rus tanklarına karşıydı. İşte o kuşağın devrimcileri bugün solun çaresiz kaldığı bir dönemde, kapitalist çözümlerin alternatifsiz olduğunun söylendiği bir dönemde, Çin ve Rusya'nın dahi sorunlarının çözümü için liberalizmden medet umduğu bir zamanda yeni solcu çözümler arıyorlar. İşte Yeşiller bu hareket.

Nokta: Ne yapmaya, neyi gerçekleştirmeye çalışıyorlar?

Ant: Tabii bu aranan yeni sol çözüm, klasik Marksist teorinin eleştirisine, bugünkü dünyanın yorumlanmasına ve Leninci, Stalinci totalitarizmin kesinlikle reddine dayanarak gelişiyor. Yeşilcilik bazılarının zannettiği gibi sadece çiçekleri, kaplumbağaları ve eşcinselleri muhafaza hareketi değil, 21. yüzyılın özgürlükçü toplumunu yaratmaya çalışan bir kitlesel eylemdir. Biz de Türkiye'de Yeşil kitaplar yayınlarken bir taraftan yeni dünyaya yeni sol çözümler öneren teorileri aktarmayı, bir taraftan da bunların yaratacağı tartışmayla Üçüncü Dünya ülkelerinde yeni solcu ve ekolojik akımın alacağı biçimin platformunu oluşturmaya çalışıyoruz.

Nokta: Peki, kadın dizisiyle neyi amaçlıyorsunuz?

Ant: Bugünkü dünyada toplumsal değişikliklere damgasını vuran hareketlerden biri de yeni kadın hareketi. Yeni kadın hareketi de esas olarak 68 karakterlidir. 21. yüzyıl toplumu da kadın değerlerinin önemli ölçüde ağır basacağı bir toplum olacak. Ayrıca Türkiye açısından kadın hareketi çok daha önemli. Geçenlerde bir yerde okudum. Brezilyalı eski gerilla, şimdiki Rio de Janeiro Belediye Başkanı adayı Gebeira söylemiş. Bizim için de geçerli. Şöyle diyor: "Kadının ezildiği toplumlarda her aile bir küçük diktatörlüktür. Baba, kadını ve çocukları döver, kendi aile düzenini bu temel üzerine kurar. Bu tür toplumlarda ülke çapında diktatörlükler geldiği zaman hiç kimse şaşırmaz ve kendisi baskı yapmaya alıştığı için kendisine yönelen baskıyı da tabii karşılar." Biz de eğer Türkiye'de demokrasinin sürekliliğinden yanaysak kadının erkekle eşit olduğu demokratik bir aile yapısı oluşturmaya çalışmak zorundayız.

Atın, atın! Bütün ampullerinizi atın

Bir mimar için ışık; taş, kum ve çimento kadar önemli artık. Günümüzün ışık mimarisini anlatmak için "ışık araç, mekânsa ışığı saçan bir kaynak" deniliyor.

Mimarlar yüzyıllardan beri üç boyut üzerine kafa yordular: En, boy, yükseklik. Bugünse dördüncü bir boyut keşfedildi: Işık. Dünyada ışık mimarisi diye adlandırılan bu yeni keşfin önde gelen temsilcilerinden Avustralyalı mimar Harry Seidler'in söyledikleri ise daha da iddialı: "Işık, mimaridеki dördüncü boyuttur. En önemli malzemedir. Mimarlık ancak ışık sayesinde mimari niteliğini kazanmıştır."

Saydamlık ve derinlik: Burada resimleri göstermek için duvar eşit olarak aydınlatılmış. Bitkiler ışıkla vurgulanmış, ve 300 vatlık halojen lambalar kullanılmış.

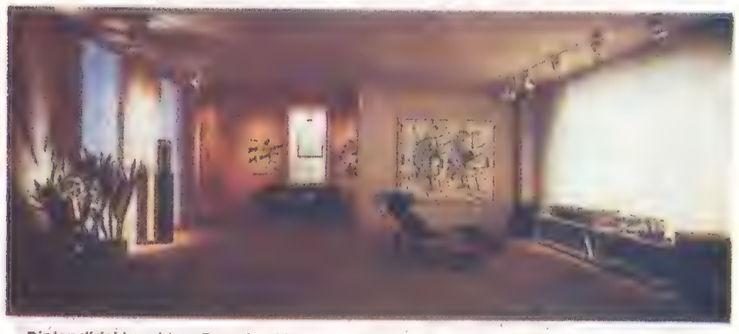

Dinlendirici karakter: En çok ışıklandırılan nesne set. Arka taraftaki tablolar gölgede bırakılmış. Bitkilerin üzerindeki spotlar söndürülmüş. Sadece aşağıdan, yeşillikler gözükecek şekilde bir aydınlatma var.

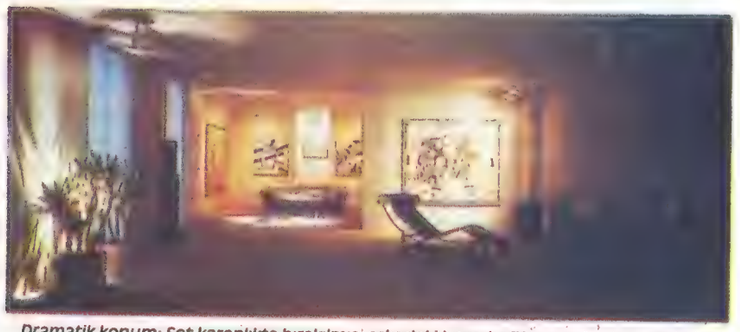

Dramatik konum: Set karanlıkta bırakılmış, arkadaki kısım hafif, masa ise tam aydınlatılmış.

Dünyada giderek yaygınlık kazanan bu görüşe göre artık ışık, mimarlar için taş, kum ve çimento kadar gerekli bir yapı malzemesi. Bir yapının oluşturulmasında statikçi ne kadar gerekliyse, bir ışıklandırma teknisyeni de o kadar gerekli artık. Profesyonel mimarlar yapılarını tıpkı bir tiyatro eseri gibi kuruyorlar. Ortak görüşleri ise şöyle özetlenebilir: "Işık araç, mekânsa ışığı saçan bir kaynak."

Elveda ampul. Tabii böyle bir atılımı ninelerimizden kalma fenerlerle yapmak mümkün değildi. Bu ışık mimarisinin ortaya çıkışı son 20-30 yıldaki yeni tip lambaların ve farklı ışıklandırma tekniklerinin bulunmasıyla gerçekleşti. Bu yeni malzemelerin hiçbiri bizim az ışık veren lambalarımıza, apliklerimize benzemiyordu. Bunlar daha çok araba farlarını, film projektörlerini andırıyordu. Yüz yıl önce ampulün, 50 yıl önce florasanın keşfinden bu yana ışıklandırma konusunda fazlaca bir ilerleme olmamıştı. Bugünse artık ampulün ve florasanın pabucu dama atılmış durumda. Şimdi ışık hesaplanıp, programlanıyor ve uzaktan kumanda ile kontrol ediliyor. Ve yeni ışıklar yüz ayrı açık ve koyu ayarına sahip bulunuyorlar. Olayın ne denli komplike hale geldiği lambaların isimlerine bakarak bile anlaşılabilir. Artık ampul almak için bakkala gidip ver bir yüz mumluk demek tarihe karışıyor. Yeni lambaların isimleri, bir yerlere yazıp ezberlenmeyi gerektiriyor. "Soğuk ışık reflektörlü halojen alçak voltaj elektrik lambası" ya da "Cıva buharlı yüksek basınçsız lamba."

Uzmanlar bu konuda üç kategoriden sözediyor ve herkese kendi dört duvarı için uygun olanını seçmesini öneriyorlar:

1. Görmek için olan ışık: Bu, mekânın aydınlık olması için gerekli ve dolaylı kullanılıyor. Öte yandan çalışırken işlevsel niteliği fazla.

2. Seyretmek için olan ışık: Bu yöntemle ışık kümecikleri oluşturuluyor ve nesneler belli bir "doğru ışık" içine oturtuluyor. Böylece yaşanan veya çalışılan mekânda ışığın değer hiyerarşisi oluşturuluyor.

3. Zevk almak için olan ışık: Burada sözü edilen "a la Tiffany" denilen dekoratif, hoş ışıklandırma. Tıpkı eskinin mum ve şömine alevi gibi.

İnsanoğlu 19. yüzyılda ışıkla çok uğraştı ve önce aydınlatıcı gazı sonra da elektriği buldu. Işık endüstrileşti. Ama unutmamak gerekir ki Edison'un ampulü büyük ölçüde nostaljik tepkilere de hedef olmuştu. Gerçi yazar Guy de Maupassant Champs-Élysees'de yanan ilk elektrikli ampulü "Yaşayan inciler", "Gökyüzünden düşen ay taneleri", "Gökkubbenin şaheser pırıltısı" diye övmüştü. Ama aynı dönem bir diğer yazar Wilhelm Hausenstein açık alevin matemini tutarak mum ışığında şunları yazıyordu: "Elektrik ışığı her şeyi basmakalıplaştırıyor." Ve çoğunluk da bu görüşteydi. Bu, 19. yüzyılda ışıkla bu kadar çok uğraşan insanoğlunun, daha sonra ondan gerekli şekilde yararlanamamış olmasının başlıca nedenlerinden biriydi. Böylece çoğunluk kadife kaplamalı ışık kesiciler olarak abajurlar ortaya çıktı ve bunlar fazla ışığı engelledi.

Şimdilerde. Günümüzdeki ışıklandırma mobilyası ise çinko, bronz, pirinç, duvar kâğıdı ve kristalden oluşuyor. Sadece Almanya'da 200 stilist 150 bin ayrı model sunuyorlar. Ayrıca bunlar her yıl değişen zevklere göre yeni modeller üretmekten de geri durmuyorlar. Günümüz yeni ışığının önde gelen Amerikalı üç ismi Richard Kelly, Isak Goodbar ve Edison Price, Kelly "makul çılgın kâşif", Goodbar "matematikçi", Price ise "ışıklandırma desinatörü" olarak anılıyorlar. Bu üç Amerikalı, ışıklandırmadan ziyade ışıkla uğraşıyorlar. Bunlar kendilerini ampullerden arındırarak, ışığı mümkün olduğunca perde arkasına taşıyorlar. Ve belli başlı üç sistemleri var.

İlki elektrik rayı ile ışıklandırma sistemi. Bunlarda kablo ve priz yok. Işıklandırıcılar farklı yapıda olabiliyor ve raylar üzerinde istenen her noktaya konabiliyor. İkincisi "Downlight" denen alttan ışıklandırmak. Buna derin ışıklandırma da denebilir. Bunlar bir perde arkasından çıkan derin ışıklar. Derinden ve göz kamaştırmadan yayılıyor ve insanda bir delikten geliyor izlenimi uyandırıyorlar. Üçüncü tür ışık ise perdeye ya da tavana geometrik figürler olarak ulaşıyor. Burada duvardaki borular, ya da ağaç döşemenin arkası kullanılıyor. Işık ya düzenli olarak yukarı doğru, ya da belli bir merkeze yöneltilmiş olarak aşağıya doğru akıyor. Bu yeni ışıklandırma bankalardan, borsaya; otellerden, butiklere; kiliselerden, diskoteklere; müzelerden, konser alanlarına ve opera binalarına ve bürolardan evlere kadar her yerde kullanılıyor.

Modern ışıklandırma tekniğiyle aydınlatılan Hongkong Bankası.

Kısacası ışık bugün artık basit bir aydınlatma aracı olmaktan sıyrılmış, bir detay olarak algılanmaktan kurtulmuş durumda. Bunu en iyi, Almanya'nın ışık sanayii alanında en önde gelen adı Klaus -Jürgen Maack ifade ediyor: "Bir mekânı karanlık yapabilmek için çok fazla ışık gerekiyor."

SİNEMANIN VAZGEÇİLMEZ TÜRÜ: WESTERN

Amerikan kovboyları Aslan Gene Autry...

TV ekranlarından sık sık izlediğimiz kovboy filmlerinin yanı sıra bu hafta da Moda Sineması'nda "western filmleri toplu gösterisi" düzenleniyor.

Sinemada bizim kovboy filmi dediğimiz ve sözcük anlamı "batı ile ilgili, batıya ilişkin" demek olan western, sinema ansiklopedilerinde, konusu Amerika'nın Pasifiğe doğru uzanan batısının uçsuz bucaksız topraklarında geçen ve bu ıssız, verimli bölgelere yerleşmeye çalışan öncülerin serüvenlerini anlatan film olarak tanımlanır. Türün içeriğini çok iyi "anlatan" western, bir anlamda Amerikan sinemasıyla özdeşleşmiştir.

Hollywood'u Hollywood yapan westerndir! 1825'lerden yüzyılımızın başlarına kadar Amerika'nın doğusundan batıya doğru başlayan göçleri "beyaz adamın" kıtanın asıl sahibi yerlilerden gasp ettiği bu topraklara yayılmasını konu edinen western sineması, doğayla sıkı-fıkı ilişkisi nedeniyle gerçek çevre ve dekorlara gereksindiğinden, 1907'lerde sadece Los Angeles'in küçük bir kasabası olan, bugünün sinema merkezi Hollywood'un doğuşuna bile neden oluyordu. Griffith'den John Ford'a kadar çeşitli yönetmenler, doğası kovboy filmi dekoruna son derece uygun Hollywood sayesinde ilk kez doğanın, açık havanın görsel ve plastik değerlerini anlayıp kulanıyorlar, durmadan gelişen teknik olanaklarla westernin özgün biçimi de gittikçe belirginleşiyordu. 1930'larda sesli sinemayla birlikte ilk başyapıtlarını veren western türü, 1950'lerdeyse geniş perde sisteminden de yararlanıp rengin devreye girmesiyle daha bir etkileyicilik ve canlılık kazanıyordu. Hawks ya da Henry King vb. gibi yönetmenlerse olgunluk çağına giren westerne, doğaya yine bağlı kalmakla birlikte, dekorun ya da "atmosferin" getirdiği ruhbilimsel bir boyut da katıyorlardı.

Amerikalı sığır çobanlarının perdedeki en ünlüsü ve en tutucusu John Wayne'di

Batıya git genç adam! Sayısız cinayete, acı ve kıyımlara dayanan batıya yayılma sürecinin yarattığı kişi ve olayların çeşitli efsanelere, destanlara dönüştüğü western filmleri, Avrupa'nın sağlam kültür kökenlerine, geleneklerine sahip olmayan Amerika'nın yakın tarihsel dönemini yansıtan biricik avuntusu ve övüncü olarak gittikçe popülerleşiyordu. Aslında işlenen belli başlı temanın "bir ulusun doğuşu ve gelişimi" olduğu western filmlerinin bunca yaygınlaşıp ilgi görmesi, tarihsel bilincine sahip olmak isteyen sıradan Amerikalının arzusu doğrultusundaydı. Bu genel tema çerçevesinde, yeni bir kıtaya ayak basan göçmenlerin batıya yayılmaları, doğaya ve ilkel koşullara uymaları, Kızılderililerle savaşları ve yerleşmeleri yer alıyordu. İç savaş, altına hücum, bakir Kaliforniya'nın fethi, kentlerin kuruluşu, posta arabaları ve kıtanın iki ucunu birbirine bağlayan demiryolunun inşası gibi kısacık ABD tarihinin dönüm noktalarının ele alındığı westernlerde, "taşı toprağı altın" batıya gidenin köşeyi döndüğü bir "fırsatlar ülkesinin" övgüsü yapılıyordu. Günümüzde de TV ekranlarının ve beyazperdenin vazgeçilemeyen gözdesi westernin gerek kahramanları, gerek öyküsü, gerekse dramatik yapısı bakımından, ideolojisi gereği belirgin bir şematizme düşmesine tepki olarak 60'lı yıllarda doğan, özellikle İtalyan Sergio Leone'nin başını çektiği Latin yapımı "bol kanlı ve salçalı" spaghetti western'ler ise türe farklı bir çeşni getiriyordu. Bu arada yurdunda dikiş tutturamamış Clint Eastwood da İtalya'da kazandığı ününü, 70'lerde John Wayne'den boşalan en kahraman kovboy tahtına yerleşerek sürdürüyordu.

Yıllar yılı geniş seyirci yığınlarınca sinemanın en çok ilgi gören türü olagelen westernin son dönemdeki gözde kovboyu Clint Eastwood

Madalyonun ters yüzüne gelince... Westernin başlıca kişilerini, öncüler, kovboylar, Kızılderililer, avcılar, maden arayıcılarla yasadışı yaşayanlar oluşturuyordu. Ayrıca memur sınıfına sokulabilecek şerif, yargıç ve haydut avcılarıyla doktor, bar sahibi, iyi kalpli fahişe ve kumarbazlara da sıkça rastlanıyordu, bir de yerlilerin hep hakkından gelen askerler ve süvariler westernin temel kahramanlarındandı. ABD'nin belli bir tarihsel sürecini yansıtmakla birlikte, western filmlerinin, Kızılderili kıyımları, büyük toprak sahibi ağaların küçük köylüleri, ortadirek göçmenleri ezmesi vb. gibi dönemin sorunlarına dürüst ve gerçekçi bir biçimde yaklaştığı söylenemez. Çünkü 1950-60'lara dek westernlerdeki Kızılderili hep öldürülmesi gereken bir vahşi olarak gösteriliyordu. Delmer Daves'in **Kırık Ok**, Ralp Nelson'ın **Mavi Askerler** ya da Arthur Penn'in **Küçük Dev Adam**'ı gibi, madalyonun ters yüzünü çevirerek yerlilerden yana çıkan ve ABD tarihini yeniden gözden geçirmeye girişen gerçekçi westernlerle alışılmış kalıplar ilk kez kırılıyordu. Pazar günü TRT ekranında, Gary Cooper'la Burt Lancaster gibi gözünü para hırsı bürümüş Amerikalı "gringo"ların imp. Maximilian dönemindeki, ihtilale gebe Meksika ortamında geçen serüvenlerini görüntüleyen **Vera Cruz** adlı ilginç westernini izleyeceğimiz Robert Aldrich de, ilk filmi **Apache-Asi Cengâver**'le taa 1954'lerde yerlilere yapılanları dramatik biçimde perdeye aktararak sinemada benzer çalışmalara yol açıyordu. Türün kalıplaşmış ve yozlaşmış ürünlerindeki şematizm, sonunda iyilerin mutlaka kötülere üstün geldiği kaçınılmaz bir mutlu sona bağlanıyordu. Genellikle bir yanda atı, silahı, sevgilisi ve yardımcısı-arkadaşını yanına alan kovboy kahramanımızın, öte yandaysa karşısına çıkan kötü adam, haydut ve Kızılderililerin yer aldığı bu çeşit westernlerde çöl, çiftlik, ova, kasaba ya da bar dekorunda geçen olayları çoğunlukla kasabalıları yıldıran, çiftlik basan, sürü kaçıran kötüler ya da yerliler başlatıyor, tabanca, yumruk, kovalamaca ve hesaplaşmadan sonra "nihai" çözüm hep iyilerden yana "tecelli ediyordu".

Penn'in Kızılderililerden yana çıkan "Küçük Dev Adam"ında Dustin Hofman oynuyordu

Gary Cooper'dan Paul Newman'a. Hollywood, batının ünlü kişilerini efsaneleştirirken gerçeklerden uzak durmayı benimsiyordu. Örneğin Wild Bill Hickock'un sevgilisi Calamity Jane'in gerçek fotoğraflarıyla, onu perdede canlandıran Jean Arthur, Jane Russel ya da Doris Day gibi dilberlerin görüntülerinin en ufak bir benzerliği yoktu. Hollywood batının çobanlarını perdeye aktarmak için de yarım yüzyılı aşkın bir süredir Gary Cooper'dan Alan Ladd'a, John Wayne'den Audie Murphy'ye, Henry Fonda'dan Glenn Ford'a, Joel MacCrea'dan Randolph Scott'a, Robert Taylor'dan Robert Redford'a ve James Stewart'tan Paul Newman'a dek yığınla yakışıklı aktörü kullanıyordu. Öğrenimini İngiliz üniversitelerinde tamamlamış bir Gary Cooper, perdede herkesin benimsediği efsanevi bir kovboy olarak sinema tarihine geçiyordu. Cooper efsanesi özellikle Zinnemann'ın **High Noon-Kahraman Şerif**'iyle doruğuna ulaşıyordu. Bu filmde öğle güneşi altında haydutları ve ölümü bekleyen şerif Cooper, kimi sinema yazarlarına göre o dönemde estirilen McCarthy damgalı siyasal "cadı kazanlarına" karşı direnen vatandaşı da simgeliyordu. Sinclair Lewis'le Dore Schary'nin 1944'te yazdığı hiçbir zaman çevrilmemiş "Storm in the West-Batıda Fırtına" adlı ilginç bir western senaryosu, matrak bir biçimde dönemin dünya panoramasını veriyordu. Çünkü senaryodaki Hygatt (Hitler), Mullison (Mussolini), Gerrett (Göring) ve Gribbles'den (Goebbels) oluşan kötü adamlar çetesi bahtsız Poling'i (Polonya) devirip havasından yanına yaklaşılmayan Franson'u (Fransa) sırtından vurduktan sonra, başarısız şerif Chambers'in (Chamberlain) yerini alan inatçı yeni şerif Chancel (Churchill) ve yoldaş Slavin'le (Stalin) uğraşırken, kızı Pearl'ün (Harbor tabii ki) yaralanmasıyla devreye giren Ulysse Saunders'in (US yani ABD) kahramanlıklarına karşı koyamayarak yeniliyordu...

Sungu ÇAPAN

İşte Lenin (Ben Kingsley) eşi Krupskaya (L. Coron) ile trene biniyorlar

TV / LENİN'İN TRENİ

Ekranda devrime doğru

1917'de Lenin'in sürgünden Rusya'ya döndüğü trenin öyküsü mini bir TV dizisine konu oluyor. Avrupa'nın dört televizyon şirketinin bu ortak yapımında başrolü Ben Kingsley canlandırıyor

Böylesi Alman hükümetinin işine geliyordu. Rusya'nın tek taraflı olarak savaştan çekilmesini isteyen bu kararlı devrimciyle anlaşma yapılmış, onun Alman topraklarının üzerinden bir trenle geçmesine izin verilmişti. Kapıları mühürlü bir vagonla, hiçbir yerde durmadan Zürich'ten Finlandiya'ya götürülecekti. Sonunda 3 Nisan 1917 gecesi, Lenin ve arkadaşları Petersburg istasyonunda binlerce işçi ve asker tarafından karşılanıyordu. Üzerinde Alman İmparatorluğunun arması bulunan vagonun önünde toplaşan yorgun ama gözlerinde kıvılcımlar parlayan işçi kalabalığı "Savaşa son, Lenin'i isteriz!" diye bağırıyorlardı. Banliyö trenlerinden inip işlerine yetişmek için acele eden Viyanalılar işte bu kargaşanın ortasına düşüvermişlerdi. Devrimciler, görünüşe bakılırsa Viyana garına el koymuşlardı!

Avrupa'nın gelmiş geçmiş en pahalı TV dizisinin çekimleri bu yaz sonunda tamamlanıyor. Avusturya'da, başkent Viyana ve çevresindeki tarihi mekânlarda çekilen "The Train" (Tren), aynı zamanda küçük ekran için düşünülmüş en ilginç film projelerinin başında yer alıyor. Yönetmen Damiano Damiani, filminde, bu tarihi yolculuğa katılmış bir rehberin günümüze kalmış not defterinden yararlanıyor... Senaryo bir gerilim filminin hız ve heyacanını içeriyor, siyaset ise daha çok olayların arka planında bir fon niteliğinde. Sürgündeki Lenin'in Rusya'ya maceralı bir yolculukla geri dönüşü önümüzdeki yayın sezonunda Avrupa televizyon kanallarında "canlı bir devrimci dalga"ya yol açacak mı, merakla bekleniyor...

Alman, Avusturya, Fransız ve İtalyan ortak yapımı "The Train"in başrolünde Ben Kingsley var. İngilizlerin son yıllardaki gözde oyuncusu, 1982'de Oscar aldığı Gandi'den sonra bir başka ünlü kişiliği, Lenin'i canlandırıyor. Kingsley, Lenin'i yeniden diriltti diyor çekim çalışmalarını izleyenler. Ünlü aktör kaşlarını çatıp alnını buruşturuyor, çalımlı yürüyüşüne, Rusya'nın bulutsuz geleceğine bakan bir devrimcinin güvenli ifadesini ekliyor. Aslında Kingsley'in rolüne yaklaşımı olağanüstü iddialı. O kadar ki, uzun bir tren yolculuğunun ruh durumunu yakalayabilmek için Kingsley Londra'dan Viyana'ya trenle gelmek istemiş ama yapım takviminin dar zamanı bunu gerçekleştirmesini önlemiş. Kingsley "seyirci beni büyük bir aktör olarak değil, Lenin olarak düşünmeli" diyor.

Paris'te Bir Amerikalı, Gigi gibi filmlerde unutulmaz oyunlar çıkarmış ve artık 56 yaşına merdiven dayamış Leslie Caron dizide Lenin'in karısı Krupskaya'yı oynuyor. Yapımcıların en büyük sıkıntısıysa, çok sıcak bir yaz geçiren Avusturya'da 1917'nin dondurucu kışının atmosferini yaratmanın zorluğu. Çekimlerin neden Avusturya'da yapıldığı sorusunun yanıtına gelince, ilk neden bu ülkedeki tarihi mekânların bolluğu ve uygunluğu. Ama tercih asıl olarak Avusturya'da hâlâ buhar lokomotiflerinin çalışıyor olmasından kaynaklanıyor.

Dört saatlik diziye 10 milyon dolarlık bir bütçeyle başlandı. Ucuz dekorlar yerine gerçek mekânlar yeğleniyor. Her şey en ince ayrıntısına kadar, masraftan kaçınmadan değerlendiriliyor. İddialı konuları, tarihi öyküleri daha çok TV oyunu halinde ekrana getirmeye alışmış Avrupalılar için bu yeni bir başlangıç. Sovyet devrimine girişin öyküsü, belki de küçük ekranda da bir devrime yol açacak

HEYBELİADA'DA BİR RUM DÜĞÜNÜ

Epestrefe! *

Heybeli'deki Ayios Nikolaos Ortodoks kilisesinde üç yıldan beri ilk kez bir düğün töreni yapıldı. Yunanistan'a gidip yerleşmiş eski Heybeli sakinleri düğün için özel olarak uçağa atlayıp geldiler. Gelmeseler cemaat bulunmayacak, Heybeli'de hepi topu altı Rum ailesi kalmış!

Arkandan gelir şehir... İhtiyar Kosta ne güzel demiş. Şu bizim Yeniköylü Kosta, hani sonradan gidip İskenderiye'ye yerleşen "Ayakkabıcıoğlu". Bildiğiniz Kavafis.

"Başka bir yere giderim dedin, başka bir denize... Bundan daha güzel bir şehir bulunur elbet"... Yeni bir şehir bulamazsın, yeni denizler yok, arkandan gelir şehir... Hep onun sokaklarında gezecek, hep aynı yerleri dolaşacaksın... Ve hep dönüp dolaşıp kendini bu şehirde bulacaksın... Gemi yok senin için, yol yok, sen ki kendini tükettin bu şehirde, tükettin demektir her yerde de...

Buna benzer dizeler. Ustanın o eski Yunanca, katharevousa (orta Yunanca, Bizansça) ile günlük konuşma dilinden yarattığı benzersiz karışım, nereden bulup çıkarıverdiği bilinmez o müthiş sesler, uyaklar, Rumca'nın o kekik, tuz ve şarap kokan müziği tam verilemiyor. Bir akşamüstü, Ayios Nikolaos kilisesinin sıvası dökülmüş duvarlarına, mumların solgun ışığı altında titreşen yorgun ermiş tasvirlerine, kucağında bebek İsa, ağlayan Meryem Ana'nın kederli yüzüne, üzerlerine bolluk bereket getirsin diye avuç avuç serptiğimiz pirinç taneleri altında utangaç utangaç gülümseyen Hrisanthos ile İoanna'ya bakarken aklıma gelip gelip ustamın dizeleri takılıyor: "İpes, tha pagho s'alli yi, tha pagho s'alli thalassa... Mia polis alli tha vrethi kalliteri apo afti..." Sonra da: "Kenourious topous dhen tha vris, dhen thavris alles thalasses... İ polis tha se akoulouthi!"

İşte böyle sevgili Hrisanthos ile İoanna, işte böyle sevgili dostlarım, şehir hep arkanızdan gelecek. Kubbeler, minareler, çan kuleleri, surlar, kıyılar sizi kovalayacak. Dönüp dolaşıp siz de şehre geleceksiniz. Konstantinoupolis. Dersaadet. Deraliyye. İslambol. Constantinople. Stamboul. İstanbul. Ya da sadece "polis", büyük harfle "Şehir"... Bizim şehrimiz, sizin ve bizim ortak yurdumuz... Yıllar önce Halki adasından, adını artık kimsecikllerin böyle anmadığı, yıllar sonra Heybeli dediğimiz adadan kalkıp Atina'ya, o isimleri Yeni İzmir, Yeni Trabzon, Yeni Giresun, Yeni Aydın gibi özlem kokan semtlerden birine, yok, belki de bunlara değil, belki de Arnavutköylülerin toplaştığı Faliron'a yerleşmiş iki eski ve köklü İstanbul ailesinin çocukları, bir cuma sabahı Elinikon Havaalanı'ndan şu Onassis'in tayyare şirketinin, Olympic'in bir uçağına atladığınız gibi soluğu burada alacaksınız... Keçelidis ile Hari aileleri, oğulları Hrisanthos ile kızları İoanna'nın bu mutlu günlerinde sizleri de aralarında görmek isterler! Bizleri de görmek ister misiniz çocuklar? Bizleri, eski dostlarınız, eski komşularınızı, siz gittiniz gideli sizi özleyenleri, arayanları?

Nikâhınız, babalarınızın, dedelerinizin, atalarınızın toprağında (toprak bizim olduğu kadar sizin çocuklar, hatta daha da fazla sizin, siz buraya yerleşeli iki bin beş yüz yıl geçmiş, biz hepi topu beş yüz otuz dört yıl önce geldik), kimbilir ne zamanlara dayanan, adalı balıkçıların ve umum balıkçı milletinin koruyucusu Ermiş Nikolaos'a adanmış bu harap, boynu bükük kilisede kıyılacak... Kirie Eleison, İsa size şefaat etsin ve sizi kutsasın, evliliğiniz mutlu, çocuklarınız boy boy, yuvanız şenlikli olsun, evlaimeni vasiliya tou patros, "bütün resimler bizi gözetlerken tahtalardan"...

Kilise dökük. Vaktiyle, keşişler ve gözüne mil çekilmiş, iğdiş edil-

FOTOĞRAFLAR: ERZADE ERTEM / NOKTA

Bir özlem, böyle çoşkuya dönüşüyordu Heybeli sokaklarında

(*) Rumca: "Geri dön!"

miş prensler ve imparatorlar buralara sürgüne gönderilirken tam deniz kenarındaymış. 1750'lerde, demek epey sonra, rıhtım doldurulu-yor. Kilise civarı da çarşı olmuş. 1775'te ölen patrik I. Samuel'in, İskenderiye Patriği Artemios'un, Kadıköy Metropoliti Yerasimos Efendi'nin burada yattıkları söyleniyor. 1857'de esaslı bir tamir görmüş. 1950'lerdeki son restorasyon sırasında da çan kulesi elden geçirilip bugünkü zevksiz saat kondurulmuş üzerine. 1950'ler ne zaman, benim Beşiktaş'ta yukarı mahallenin Rum çocuklarıyla çete savaşlarına giriştiğim, annemin 6/7 Eylül gecesi kapı komşumuz Maria ile kızı Hara'yı eve alıp saklayıp koruyup kurtardığı, oğlunu bir güzel patakladığım Kiria Vangelio'nun kocası ölünce bana kuş üzümlü "koliva" verip başımı okşadığı yıllar. Halki'yi kimseler anmıyor, vapurlarla def dümbelek Heybeli'ye çamlık sefasına gidilir. Neyse ki o zaman daha akordeon da var.

Ayios Nikolaos bugün yeniden tamir görüyor. Bahçe tarafından bakınca duvarın içine gömülmüş, kakılmış bir Bizans kabartması. Boynu bükük. Bu kiliseyi hangi şaşkın böyle boz rengine boyadı? Hadi biz İstanbul'u çirkinleştirmek için elimizden geleni ardımıza komuyoruz, siz de mi "pedia?"

Gelinle damadın arkasından kiliseye girmeden son cıgaralarımızı içerken, Yannis kederle gülümsüyor: "Bütün İstanbul'da saysan bin beş yüz kişi ya çıkar, ya çıkmaz..."

"Bana dört bin demişlerdi."

"Nerede kardeşim? Heybeli'de bile kala kala altı aile kaldı."

Nesli tükenmiş kelaynak kuşları gibi... Aman Allah'ım, Yannis nasıl da bana benziyor, aynı kaşlar, aynı burun, aynı gözlük, dudakta aynı buruk gülümseme, benim biraz kısam, biraz yaşlım.

Papas Efendi tirit, oldukça da heyecanlı. Eli ayağı titriyor. Üç yıldır ilk kez bir düğün töreni yönetecek. Ondan önce de yeni bir düğün için gene üç yıl beklemek gerekmiş. Adada evlenecek genç kalmamış ki, ihtiyarlar "Bizim vatanımız burası, burada doğduk, burada öleceğiz" diye direniyorlar ama, gençlerden ipini koparan Atina'ya kaçıyor. Yüklüce bir parayla gidip Lausanne'a yerleşme uyanıklığını gösteren Nikos, "Nasıl gitmesinler ki," diyor, "burada hayat mı kaldı?"

Böyle cemaati nereden bulacak bir daha Ayios Nikolaos Kilisesi

Kilise, sanat tarihiyle haşır neşir olanların bileceği gibi, haç planlı. Dört küçük kubbe, ana kubbeyi taşıyor. Kemerlerde İncil yazarları Yoanna, Matta, Luka ve Markos. On iki havari, son yemek, altın yaldızlı işlemeler, kabartmalar, gümüş süslemeli ikonalar. Bütün anaların temsilcisi Meryem, Hrisanthos ile İoanna'ya iki oğlan bir de kız versin.

Adada artakalmış birkaç ihtiyarın oluşturduğu koro, titrek elleriyle, kavanoz dipli gözlükleriyle, makam üzerine Kirie Eleison duasına başladı. Heybeliada tarihçisi Nejat Gülen, Halki tarihçisi sevgili Doktor Ahilas Milas, ah şimdi sizler de burada olacaktınız... Papas yamakları koroyla söyleşideler. Küçük çocuklar ortalıkta koşuşturmaktalar. Papas Efendi ters ters dönüp bakıyor: Gürültü patırtı istemem ey günahkârlar! Tuhaf şey, Ortodoks kadınları göğsü bağrı açık giysilerle gelmişler, abdest mabdest alınmıyor, bunlar kiliseye ayakkabıyla giriyorlar! Zavallı "gâvurcuklar", öbür dünyada, cehennemde cayır cayır yanacaklar, haberleri yok!

Saçları balmumu çiçekli küçük şirin kızlar gelinin upuzun duvağını taşıyorlar. Atina'dan, Kolonaki Meydanı'ndaki şık butiklerden binlerce drahmi sayılıp alınmış son moda tuvaletleri, geniş kenarlı çiçekli şapkalarıyla Rum dilberleri göz süzüyorlar; merhaba Despina, görmeyeli ne kadar güzelleşmişsin, ulan Apostol n'aber yau, vay Erolaki, ti kanis, kala ine, Nuri nerede, gelmedi mi, Adnan neden içeri girmiyor kuzum, bahçede bekliyor, İoanna'yı taa şu kadarcıktan tanır, çok da sever, içeri gelsin, günaha girermiş abi, boşversene burası Tanrı'nın evi, İsa Musa Muhammed hepsi bir, Tanrı bir yollar ayrı, biz de Müslümanız abi, İsa Peygamber bize de şefaat etsin...

Kilisede Müslüman sayısı hatırı sayılır. Aman yanlış bir şey yapmayalım diye Müslümanlar Hıristiyanlardan daha dikkatli, daha bir saygılı mı? Beyaz kurdeleyle birbirine bağlı çember taçlar gelinle damadın başlarına yerleştirildi, isim babaları ondan ona ondan ona değiştirip duruyor, bu bağ sizi birleştirsin çocuklarım. Avuçlarımızdaki pirinç, mercimek, nohut tanelerini sevinçleçocukların üzerine serpiyoruz, arada para atanlar da

Kilise bir Tanrı evi hem Müslüman'a hem Hıristiyan'a

Hrisanthos ile Ioanna: Kim doğduğu yerde evlenmek istemez?

var, bereketiniz bol ola Hrisanthos ile İoanna...

Papasın etrafında üç kere döndüler. Son dualar ediliyor, tören bitmek üzere. Yamaklar, eski Bizans ikonalarında görüldüğü gibi tıpkı, aynı pozlarda, ellerindeki kutsal kitapları derleyip toparladılar, terlerini siliyorlar. Kapıda nikâh şekeri dağıtılıyor. Çocuklar, ikişer tane almayınız! Çocuk milleti, Türk, Rum, hep aynı millet. İnsanoğlu dediğin hep aynı. Ama burada, kapıyı kuşatıp bahşiş dilenen, kafaları iki numara tıraşlı, kabuk kabuk yara izi dolu, sümüklü veletler yok. Bizim salaş ve bakımsız evlendirme dairelerinde olduğu gibi fotoğraf çekme tekelini ellerinde tutan, düğün sahipleriyle kavga çıkaran fotoğraf mafyası çeteleri de yok!

Çiçeklerle süslenmiş at arabası bekliyor, hemen bütün Heybeli sakinleri, Müslüman'ı, Yahudi'si, Ermeni'si,Rum'u koşup gelmiş,el çırpıyorlar, eski ve koca bir imparatorluğun halklarından bir demet işte, tasada da sevinçte de ortak olduğumuz o eski altın günlerin küçücük bir kırıntısı... Atların koşumlarını çözmüşler, arabacı deh diyor, atlar gidiyor, araba kalıyor, ortalık alkış kıyamet, bunu yapan mutlaka o Pavlos hergelesi olmalı. Dimitri de yardım etmiştir, eh ben onlara sorarım!

Akşama Hotel Panorama'ya göbek atmaya gidilecek. Yürü Frango, biz de iskeleye inelim (Frango Karaoğlan Yunanistan'dan bu dü-

günü izlemeye gelmiş eski dost, Halkili, yani Heybelili, 1967'de gitmiş, yirmi yıllık Atinalı sayılır, dünya şekeri bir insan), demin geçerken Altın Fıçı meyhanesinde beni alıp 1922 sonbaharına, 1922 sonbaharında Pire Limanı'na, İzmir yangınından kaçırdıkları yatak yorgan denklerinin üzerine bitkin serilmiş acılı insanlara götüren eski bir rebetiko türküsü çalıyordu: "Dio Manges me Baglama", bağlama çalan iki serseri... "Oriste Pasamu" diyor meyhaneci, ulan sen tam bu akşam benim aradığım adamsın, rakıyı açtıralım, beyaz peynirimizi, kavunumuzu, midye tavamızı söyleyelim, son vapuru yakalayıp seni oteline bırakmadan önce biraz politika konuşalım, yöneticilerimizi çekiştirelim, Kavafis'ten karşılıklı birkaç şiir okuyalım (çok rica ederim, elbette 'orijinalinden', seni Rumca bilgimle şaşırtmak hoşuma gidiyor), Atina'dan Plaka tavernalarındaki servisin kötülüğünden, Moralıların katılığından, Paşalimanı'nın hüzününden dem vuralım, eski İstanbul'u, çocukluğumuzun ortak İstanbul'unu konuşalım.

Neden gittiniz be Frango? Neden şu harap kilisede düğünler üç yılda bir yapılır hale geldi? Neden harap şu kilise? Nerelerdesiniz dostlarımız? Gittiniz de mutlu mu oldunuz? Siz gittiniz gideli şehrimiz, bizim şehrimiz, bizim şehrimiz olmaktan çıktı Frango... Ne demiş Kiria Sotiriyou? "Kardeşi kardeşe kırdıranın Allah bin belasını versin"... Biz sizin yaptıklarınızı çoktan affettik be Frango, yakılan kasabalarımızı, bayrağımızı paspas yapıp tahta silen komşularımızı, kadınlarımızı, çocuklarımızı doğrayan faşolarınızı, o toplu mezarları, her şeyi, her şeyi unutalım. Karşılıklı unutalım.

6/7 Eylül acısını ve... Her şeyi siz de unutun. Biz eski ve büyük bir imparatorluğun kardeş halkları, "bir denizin iki kıyısında birbirinden güzel iki millet",unutalım bunları gitsin. Evet kardeşi kardeşe kırdıranın Allah bin belasını versin!

İşte sana"yurda dön"çağrısı yapıyorum! Hep birileri birilerine bozulduğunda yurda dön çağrısı yapacak değil ya, ben de dostlarımı, komşularımı çağırıyorum. Siz gittiniz gideli İstanbul'un eski tadı yok, geri dönün kardeşler, ne olur geri dönün be, geri dönün vre, ne olur...

Engin ARDIÇ

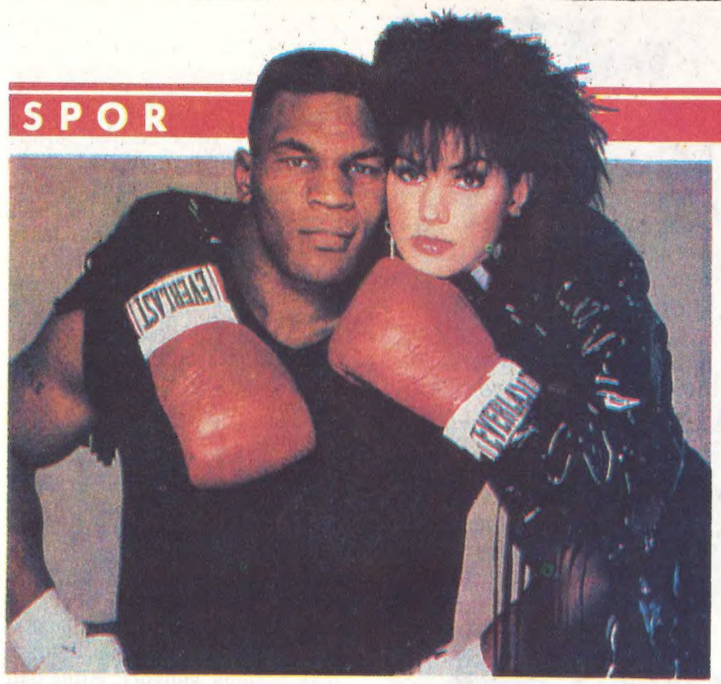

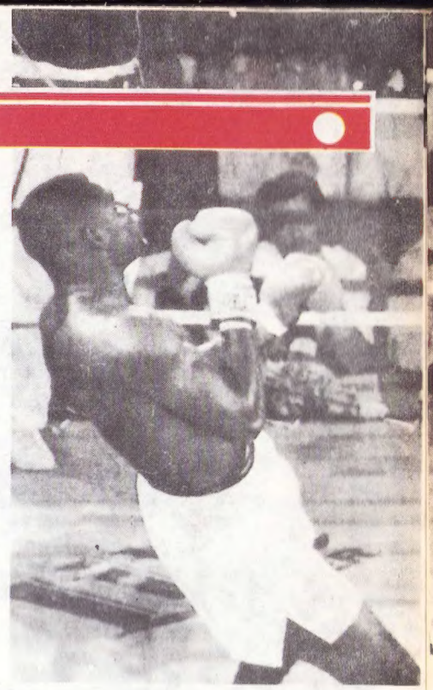

Ringlerin son fırtınası karısının yanında kuzu gibi (sol başta). Mike Tyson her maçta savurduğu yumruklarıyla rakiplerini perişan ediyor.

BOKS / RİNGLERİN YENİ ŞAMPİYONU

Kısa, hareketsiz ve problemli

Dünya ağır siklet boks şampiyonluğunda her üç unvanı da elde eden Mike Tyson ringde başarılı, fakat gerçek dünyada problemli gözüküyor.

Boks dünyasının içyüzünü bilmeyenler için son günlerin önemli boks olayı 21 yaşındaki yeni ağır siklet boks şampiyonu Mike Tyson'un zaten sahip olduğu unvanlara bir tanesini daha eklediği maçta, iki metre boyunda ve 100 kilo ağırlığındaki Tony Tucker'ı sayı ile de olsa yenmesi olabilir. Gerçekten Muhammed Ali'den sonra Frazier, Foreman, Spinks ve Holmes gibi isimlere rağmen karizmatik bir ağır siklet şampiyonu eksikliği çeken dünya boksunda Mike Tyson biraz da ortalamanın dışında kalan görünümü ve basından dünyaya duyurulan geçmişi ile gözlere şirince gözükmekteydi. 31 maçta 27 nakavt ile daha da bir şirinlik kazanan Tyson çok kısa boylu, fakat çok genç vücuda, rakibinin sürekli üstüne giden ve saldırgan bir açlığa ve öldürücü bir yumruk gücüne sahip olduğu izlenimini verirken, 13 yaşında anasız babasız atıldığı sokaklarda işlediği suçlarla girdiği hapishaneden, yaşlı bir adam, Gus D'Amato'nun elinden tutması ile sıyrılmasının sempatisini de ringdeki performansına ekliyordu. Ancak önce 1986'da Kanadalı Trevor Berbick'i yenerek dünyanın en genç ağır siklet şampiyonu unvanını ve WBC (Dünya Boks Konseyi) şampiyonluğunu alan Tyson, sonra Mart ayında James Smith'i ezerek WBA (Dünya Boks Kurumu) şampiyonluğunu ve geçen hafta da Tony Tucker'ı yenerek IBF (Dünya Boks Federasyonu) unvanlarını koleksiyona eklerken olayların dışındakileri kendine iyice hayran bırakıyordu. Ama Tyson gerçekte en büyük mü? Bu sorunun cevabı belkide ve büyük bir olasılıkla "Hayır!"

Geçtiğimiz hafta iki metre boyundaki Tony Tucker ile Las Vegas Hilton'daki unvan maçında, 1.78'lik boyunun verdiği dezavantajı kapatmak için bir türlü bir çözüm bulamayan ve bir sokak kavgacısı gibi sürekli rakibinin üstüne gitmekten başka bir şey yapmayan Tyson televizyondan edindiğimiz izlenimlere göre bir "Muhammed Ali" görünümü vermiyordu. Gerçi maç sonrası verdiği beyanatlarda şampiyonun mazereti de vardı. Maç sırasında sağ yumruğunu pek kullanmadığını (ki gerçekte güçlü eli bu elidir) izlediğimiz Tyson bir haftadır sağ elinden sakat olduğunu ve ikinci raunttan itibaren de sağ elini hiç kullanamaz hale geldiğini söylüyordu. Ama son maç Tyson'ın sadece kor a kor döğüşmeden anladığını, rakibe göre taktik oluşturma yeteneğinden yoksun olduğunu ve ayaklarının da epey hareketsiz olduğunu iyice vurgularken, ağır siklette rakipsiz kalmasının, orta siklet boksörü fizik yapısındaki bu boksörün karşısında gerçekten başka isimler olmamasından kaynaklandığını bir defa daha sergiliyordu.

Ancak Tyson'un burada sayılan teknik özellikleri, veya diğer bir deyimle eksikliklerine, ek birkaç özelliği daha var ki bunlar gerçek büyük şampiyon olmasına engel olabilecek esas faktörler gibi gözüküyor. ABD basınından sürekli sızan haberlere göre Tyson, şöhreti pek hazmedemez durumda, uçkuruna de pek hâkim olamıyor. Bu durumda "Tyson'un en büyük rakibi kendisi" demek de daha doğru olabilir. 21 Haziran da Los Angeles'da arabasını park ettiği yerdeki bayan memureyi kucaklayıp bir öpücük talep ettiği iddia edilen Tyson'un olaya müdahale etmek isteyen işyeri yöneticisini "öldürücü silahla tehdit" ettiği belirtiliyor. Bu nedenle 26 Ağustos'ta Los Angeles'da mahkemeye çıkacağı belirtilen Tyson'un kullandığı öldürücü silahın "kendi elleri" olup olmadığı konusu ise henüz boks otoriteleri ve de savcılık tarafından belirlenmemiş durumda. Ancak boks çevreleri Tyson'un patlamaya hazır bir bomba olduğunu ve ölümünün kendi elinden ve yakında olacağını iyice vurgulamaktalar.

Genç şampiyon, süratli çıkışın hazımsızlığını atlatabilecek ve uçkuruna ve cüzdanına hâkim olabilecek mi? Kendisini rakip eksikliğinden unvanları toplayan sokak döğüşçüsü statüsünden, yeni teknik özellikler, hareketli bacaklar ve sonunda boks dünyasında saygı kazanmış kalıcı bir şampiyon statüsüne sokabilecek mi? Muhammed Ali ve Sugar Ray Leonard'ın meneceri ünlü Angelo Dundee "Bu, pek mümkün değil" görüşünde ve son maçın izlenimleri altında biz de ona iştirak ediyoruz. Maalesef hayır!

Deniz GÖKÇE

Jübile ya da Çağdaş Dilencilik!.

Futbol Federasyonu, "Jübile"nin sözcüğünü dahi yasaklamalı.. İnanılır şey değil.. Futbolcu yetiştiremediği için ne idüğü belirsiz Yugoslav eskilerine milyonlar döken Türkiye'nin birinci sınıf evlatları, bir "Çağdaş Dilencilik" uğruna birbiri ardına, sporu bırakıp gidiyorlar..

Önce bu "Utanç veren", çağdaş dilencilik sözcüğünü açıklayalım..

Siz sanır mısınız ki, jübile denen şey, tribünlerde toplanan seyircinin, stat gişelerine bıraktığı paradır.. Güldürmeyin insanı.. Bu para, çorbada tuz bile değildir.. Jübilede asıl kazanç, tanesi 10 bin, 20 bin lira olan yüzlerce bileti, sporu sevmesi ile ünlü zenginlerin yazıhanelerine bırakmaktadır.

Bakarsınız, gül gibi bir kız, zengin işadamının yanına girer.. Ezilir, bükülür.. Voleybolu bıraktığını anlatır, sonra da "Gönlünüzden ne koparsa, Allah rızası için" deyip, bir yığın davetiye bırakır.. Davetiyeler çöpe, zengin işadamının verdiği paralar da kızın çantasına girer.. Daha üç gün önce milli formayı giyen kızın bu alçalışı önünde siz başınızı utançla eğersiniz..

★ ★ ★

Bu Trabzon, bu kalecilerle, bu yıl küme düşerse şaşmayız.. Ama ayni Trabzon'un 4-1 yenildikleri Beşiktaş maçının ilk 45 dakikasında oynadığı bir oyun var ki, skor 4-1 aleyhte diye tek Allah'ın kulu yazmadı, o 45 dakika 4-1 Trabzon lehine biterdi.. Trabzon hallaç pamuğu gibi attı, Beşiktaş'ı.. Ama kalesinde kaleci olmayınca birbiri ardına yenen pis gollerle bozguna uğradı.

Bugün Şenol futbol oynasa, 14 Ekim'de İngiltere maçında, Türk milli takım kaleci ve kaptanlığı için rakibi yok.. Bu Şenol jübile yapıyor.. Trabzon gibi bir dev, kalesini iki acemiye bırakıp, kümede kalma savaşı yapacak bir takım hüviyetine giriyor..

Bunun aklı, mantığı, sporculuğu, profesyonelliği var mı?..

Kimse kalkıp boşu boşuna Karadeniz fıkrası anlatmasın..

Şenol'a jübile yaptırıp, Alper ve İhsan ile sahaya çıkmak, bu ülke tarihinin gelmiş geçmiş en gülünç "Temel" öyküsüdür..

Bilim ilerledi. İdman, beslenme teknikleri değişti. İnsanın ömrü de, sporcunun yaşı da uzadı.. Hele kaleciler.. Hele artık supleksten çok, deneyimin ve tekniğin ön plana çıktığı bu yerin adamları, artık kırkına kadar oynuyor..

Ama biz, elaltından 20 bin bilet, ya da davetiye satacak diye, Türkiye'nin şu anda tartışmasız en iyi kalecisine jübile yaptırıyoruz.

Sarıyer dev takım kurmuş.. Hâlâ stoperi yok.. Arıyorlar.. Aradıkları adam, Onur, jübile yapıyor.. Sarıyer, Beşiktaş, iki Yugoslav denediler, evlere şenlik.. Aradıkları adam, Engin, jübile yapıyor.. En az iki yıl daha oynayacak adamlar bunlar..

Kendi adamını, sahadan kaçırmak için, kulübü, basını, taraftarı ile elinden geleni yap, sonra da, döküntü Yugoslavlara gelirken alkış tut, sahaya çıktıklarında da alay et..

★ ★ ★

Ahmet Ceylan, saha bulsa, geçen yıl jübile yapacaktı. Bulamadı diye, kerhen kaldı ve takımın en direk adamı oldu. Bu sene de oynardı. Galatasaray'da değilse bile, Bakırköy'de oynardı, ama oynardı. Ama jübileyi seçti..

Neden?..

★ ★ ★

Bu çirkin, utanç verici "Jübile" sistemi, bu ülkenin zaten az yetişen sporcularını, en olgun çağlarında sporu bırakmaya zorluyor ve biz, teşkilatı ile, basını ile bu "Ayıp"a çanak tutuyor, şiltler, kupalar veriyoruz.

Bu rezilliğe karşı çıkacak bir "Akıllı adam" bulmak için, elde fener Diyojen gibi güpegündüz dolaşmak mı gerekiyor acaba?..

Hıncal ULUÇ

Kim bu adamlar?

Kapak sayfalarınızı hayretle, hatta dehşetle okudum diyebilirim. Türkiye'de bu tür ameliyatlar yapıldığını biliyordum. Ama bazı örnekleriniz yine de çarpıcıydı. Özellikle Bay by-pass diye isimlendirdiğiniz doktorun yaptıklarını herhalde kırk yıl düşünsem hayal edemezdim. Fakat yazınızı okurken dikkatimi çeken, sonra da "**Nokta**'nın görüşü" yazınızda nedenlerini öğrendiğim bir tavrınız beni gerçekten çok rahatsız etti. Madem araştırdığınız olaylar gerçek olaylardı, madem pek çoğu hakkında zaten soruşturma açılmıştı, neden bizden bu sahtekârların isimlerini gizlediniz? Neden bu ameliyatların özellikle yoğunlaştığı özel hastanelerin isimlerini bizden esirgediniz? Derginizde çalışan bir arkadaşınız ameliyat gereksinimi duysa, onun bu nayloncu doktorlardan birine gitmesini, o çirkef hastanelerinden birinde masaya yatmasını engelleyeceksiniz herhalde! Peki, ya biz hastalanırsak ne olacak? Bu en azından, lüks bir eşitsizlik değil midir? Ya ben iki ay sonra Bay by-pass'ın eline düşersem? Sizin sorumluluğunuz o adamların isimlerini açıklamaktı. Bizleri uyarmaktı... Saygılarımla.

Ayhan AKSEL—İSTANBUL

Kalkan, meğer neymiş!

Bir grup arkadaş İzlenimler'de Kalkan'ı okurken hayretler içinde kaldık. Çünkü birkaç yıl öncesine kadar Kalkan hakkında çok iyi şeyler duymuştuk. Geleceğin Bodrum'u olacağı, herkesin yeni tatil beldesi olarak bu şirin kasabayı seçeceği söylendi hep. Şu anda sadece Şerif'in kanunları geçerli olduğuna göre, onun tatile çıktığı bir zamanı seçip gitmek gerek Kalkan'a. Neyse, yazıyı okuduktan sonra tatile gitmeyi düşündüğümüz yerler hakkında bir ön araştırma yapmaya karar verdik. Teşekkürler.

Hakkı GEYİK-İSTANBUL

Kedi-köpek katliamı

Size aktarmak istediğim konu benim için çok önemli. 16 yaşındayım. Yaşımın küçüklüğü nedeniyle bu konuyla ilgilensem de beni kaale almayacaklarını biliyorum. O yüzden ciddi bir dergi olarak gördüğüm ve sayılarını kaçırmamaya çalıştığım **Nokta**'ya yazmaya karar verdim.

Bursa'da bir grup insan suçsuz hayvanları kuduz gerekçesiyle yıllardır hiçbir ülkede görülmeyen bir soğukkanlılıkla, vahşetin sınırlarını zorlayacak bir biçimde katletmiştir. Rastgele sokaklardan toplatılan kedi ve köpekler kuduz olup olmadıkları öğrenilmeden uyuşturulmuş, daha sonra da koca fırınlarda yakılmıştır. Lütfen bu konuyla ilgilenin. Sizden fazla bir şey istemiyorum. Derginizin bir paragrafını ayırsanız bile yeter. Ne olur siz de bu konuyu atlamayın, yoksa ömrüm boyunca ülkemizde basının ne kadar duyarsız olduğunu düşünüp utanç duyacağım.

Emre GÖKÇE-İSTANBUL

Bravo Cindoruk'a

Hüsamettin Cindoruk, **Nokta**'yla yaptığı söyleşide, "Askeri cezaevleri askeriyenin tabiatı gereği katılık içerisindedir. Sıkıyönetim bittikten sonra artık ordu disiplinine gerek kalmamıştır" diyerek askeri cezaevlerinin boşaltılıp, tutukluların sivil cezaevlerine aktarılmasını öneriyor. Bu arada SHP'ye bakıyoruz, böyle önemli bir konuda tık yok. Gönül isterdi ki, bu sözleri sosyal demokrat lider Erdal İnönü söylesin.

Kerim ÖZEREN—BOLU

Madonna

Bir-iki yıl önce Madonna'yı TIME'da kapak olarak görünce bir şarkıcıya haksız önem verildiğini düşünmüştüm. Gerçi Like A Virgin'i daha önceden de biliyordum ama... Bütün pop yıldızları gibi iki-üç şarkıyla ün kazanacak sonra yitip gidecekti bu yerinde duramayan

çılgın kız. Ancak Madonna beni utandırdı ve geçici bir sabun köpüğü olmadığını kanıtladı. Beni ve tüm gençliği dayanılmaz sıcaklığıyla etkisine aldı. Doğrusu kimse buna karşı çıkmadı, daha doğrusu karşı çıkmaya çalışmadı.

Madonna'nın şarkılarını defalarca dinledik, video-clip'lerinden defalarca izledik. Artık bir sezondur fragmanlarını gördüğümüz Shangai Surprise gelse de izlesek.

Tuna ARMAN—İSTANBUL

Düzeltme

Dergimizin 9 Ağustos 1987 tarihli 31. sayısında yer alan "PKK fotoğraflarının kaynağını bulduk" başlıklı haberde, Hürriyet gazetesi Genel Koordinatörü Sn. Çetin Emeç'in gazetedeki görevi bir yanlışlık sonucu Genel Yayın Müdürü olarak yazılmıştır. Düzeltir, özür dileriz.

Hayat çocukları

Sokaklarda dilenen, jeton, abonman, su satan küçük çocuklar görürdük. Bunların bir kısmının çocukluğunu yaşamadan erkenden öldüğünü de bilirdik. Çünkü bunlar, sokakta, durakta otobüs beklerken su, jeton, bilet alırken hep çevremizdelerdi. Yer kapmak için diğerleriyle kavga ederlerken çoğunun geleceğinden biz bile endişelenirdik. Ama çocuk fahişeleri ilk olarak sizin haberinizle tanıdık.

Beyoğlu sokaklarının Uzak Doğu batakhanelerine dönüştüğünü, akşam saatleri ailemizle birlikte geçilmediğini herkes biliyor. Büyüklerin geçmeye çekindiği bu semtte yaşayan küçüklere artık ne denebilir ben bilmiyorum. Ancak yazdıklarım yanlış anlaşılmamalı. Onları bu aşamada korumamız mümkün görünmüyor diye kendi kaderlerine terk edelim demiyorum.

Bu konuda bilinçli yayınlar yapılmalı, ilgililer bu yaraya kangrenleşmeden eğilmelidirler. Zira sorun hepimizin sorunudur ve günü gelir bizim de kapımızı çalabilir.

Muharrem ÖZSOY—İSTANBUL

Tekrar ders kitaplarına girmeli...

Nâzım Hikmet ile ilgili sayınız gerçekten çok ilginçti. Biz gençler Nâzım Hikmet'i yeterince tanımıyoruz. TRT'nin de tanıtmasını beklemiyoruz. Bu konuda **Nokta**'ya ve sorumluluğunun bilincinde olan basınımıza güveniyoruz.

Sonra bu konuya eğilmeniz çok olumlu. Dünya çapında bir ozanımızı yurttaşlıktan atmak hiç de çağdaşlığa sığmıyor. Dosyaları raflardan indirilip yeniden gözden geçirilmeli ve itibarı iade edilmelidir. Nâzım Hikmet, yüreği vatan hasreti ile dolu, gurbette ölen çok değerli bir ozanımızdır. Ona "vatan haini" diyenlere vatan haini şiirini okumalarını tavsiye ederim. Dileğim şiirlerinin yeniden ders kitaplarında okutulmasıdır.

Aydın H. KÖKNAR—ESKİŞEHİR

Nâzım ve Menderes

Nâzım ve Menderes, yakın tarihimizde benzer haksızlıklara uğramış iki ünlü kişidir. Ben, Menderes'in 1960'da uğradığı akıbette,

yıllar önce Nâzım Hikmet'e yapılan haksızlıkların da rolü olduğuna inanıyorum. Hatta bunu bir kısırdöngü olarak düşünmek de mümkün; Menderes, 1951'de Nâzım Hikmet'e yapılmasına izin verdiği haksızlıklara kısa süre sonra kendisi de maruz kalmıştır.

Nâzım Hikmet, hukukçuların yüzde 50 nispetinde dahi temsil edilmediği bir "askeri" mahkemede yargılanmıştır. On yıl kadar sonra Menderes de aynı mahkemede yargılanacaktır. Ancak onun "suç"u vatana ihanet gibi sebepler değil, bence sadece, ekilenin bir gün biçileceğinin unutulmuş olmasıdır. Menderes'in prestij kaybı, daha 51'de Nâzım Hikmet olayıyla başlamıştır. "Suç" teşkil eden diğer olaylar, bu güvensizlik ortamında daha sonra inşa edilecektir.

Fikri YILMAZ - MALKARA

Pera Orient Kitabevi
(Eskinin de eskisini sunar)
• Türkçe Osmanlıca, İngilizce, Fransızca, Almanca, Sırpça, Karamanlıca, Latince eski yayınlar, kaynak kitaplar.
• Gravür, resim, kartpostal, berat, para, yazma, tahvil
Adres: Meşrutiyet Cad. Aslıhan Pasajı No: 49 Galatasaray—Beyoğlu

Türk Hava Yolları

Ülkemizin en vurdumduymaz kuruluşu herhalde THY. Son aylarda basında eleştirilme rekoru kıran kurumun yöneticileri, büyük bir rahatlıkla "En iyi hizmeti biz veriyoruz" gibisinden inciler döktürüyor, sanki vatandaşla alay ediyorlar.

Metin GÜNERSEN—ANKARA

Kelebek melebek!

İki cümleyi bir araya getiremeyenler yazar oluyor da atı kelebeğe benzetenler de elbette purofüsür olur. Şimdi gelelim Ulubatlı'nın neden kütük gibi durduğuna: Saygıdeğer yazarcığım, Ulubatlı Hasan Bizans burçlarına bayrağı diktiğinde tam kırk ok yemişti. O zamandan bu zamana kadar kütük gibi durmasın da nasıl dursun? Gelelim Fatih'in atına; hayvancağız Haliç sırtlarından beri sıkıştığından, Fatih amcası da izin vermediğinden surat ifadesi tabii ki asık olur. Eski atlar kelebek gibi uçardı,şimdiki atlar sucuk, sucuk!

Abdurrahman DÖNERCİ/FATİH

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi
6 aylık: 15.000 TL.
1 yıllık: 29.900 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş.
Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı
(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 75 ABD Doları
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Eksik sayılar için adres:
Klodfarer Caddesi No 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1050 TL.

BULMACA

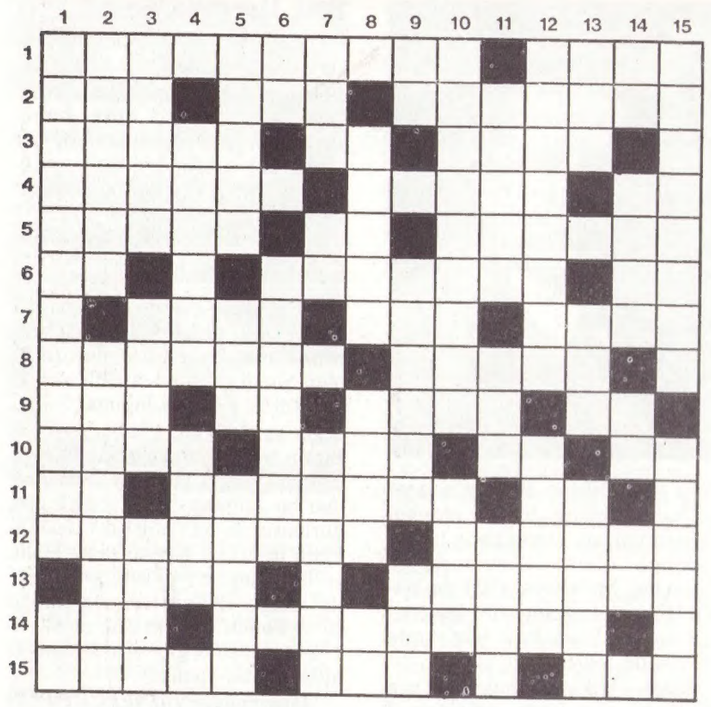

SOLDAN SAĞA: 1. Çok bunalımlı dönemlerde bir ülkede, bir bölüm ya da tüm borçlardaki ödeme zorunluluğunun geri bırakılması - Malezya halkında rastlanan bir tür öldürücü delilik. **2-** Cet - Kayınbirader - Dilbilgisinde bir adın başka bir ad, sıfat ya da adılla oluşturduğu gruba verilen ad. **3-** Herhangi bir işte birbirinden ileri geçmek isteyenlerin her biri - Bir renk - Bir zaman birimi. **4-** Asıl mesleği doktorluk olmasına karşın, ününü **Şahika, Yeşil Yıllar, Hayat Ağacı** gibi romanlarıyla yapmış İngiliz yazarı - Bir oda ya da mekâna açılan, duvar ya da çitlerle çevrili girinti - Satrançta bir taş. **5-** Sarhoş - Antimon elementinin simgesi - Çarşılarda aynı işi yapan esnafın bulunduğu bölüm. **6-** Lityum elementinin simgesi - Keten dövmeye yarayan tokmak - Müstahkem yer. **7-** Alınmış bir şeyi geri verme - Yazı - **Abidin** önadlı ünlü ressamımızın soyadı. **8-** Ulusal ya da yöresel konulardan esinlenerek oluşturulmuş müzik yapıtı - Yalan ya da abartılı söz söylemek. **9-** İspanyolların sevinç ünlemi - Bir nota - Erden çavuşa kadar olan askerlere verilen ad - İki tarla arasındaki sınır. **10-** Zafer - Bir içki - Astatinin simgesi - Yiyecek bulamayan, yoksul kimse. **11-** Tavlada bir sayı - Hayatı bütün yönleriyle ve gerçeklere bağlı kalarak vermeyi amaçlayan sanat akımı - Duman lekesi. **12-** Üç dalda yapılan atletizm yarışması - Anlaşma, uyuşma. **13-** Itırlı bir bitki - Körler tarafından kullanılan ve bulucusunun adını taşıyan kabartma yazı sistemi. **14-** Açığa vurulmuş, ortaya dökülmüş - Bir dilde kullanılmış ya da kullanılmakta olan bir sözcük örnek tutularak yapılan yeni sözcük. **15-** Gemilerde türlü işlerde kullanılan bir tür demir halka - Elli şiniklik tahıl ölçeği - Tanrıtanımaz.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Geçmiş Zaman Peşinde genel başlığı altında topladığı roman dizisiyle XX. yy. Fransız yazınının en büyük adlarından biri sayılan ünlü yazar - Bir nota. **2-** Ekonomik alanda kendi kendine yeterli olmaya yönelen bir ülkenin rejimi - Tıp dilinde, nabızda normal ya da kuvvetli bir atışla zayıf bir atışın art arda gelmesine verilen ad. **3-** Boruları döndürmeden eklemeyi sağlayan bağlantı parçası - Bir dokunma maddesi - Yedirip içirme, besleme. **4-** Piyasada tepki ya da etki - Endüstri. **5-** Karakteristik - Yunan mimarlığının üç biçeminden biri - Memelilerde ana ile dölüt arasında kan alıp verme işini sağlayan organ. **6-** Bir sayı - Federasyon durumunda birleşmiş olan. **7-** Deniz tarafından örtülen, derin ve parçalanmış koylar meydana getiren gömülmüş vadi - Bir nota - Erkeklik ve dişiliğin belirlenmesinde rol oynayan kromozom. **8-** Elektrik akımı iletiminde kullanılan metal tel - Kültür - Lütesyum elementinin simgesi. **9-** Bir çalgı - Osmanlılarda önceleri halktan yalnız olağanüstü durumlarda, sonraları ise sürekli olarak toplanan vergi - Küçük gemi. **10-** Ayakkabının üst yüzünün ön tarafında dikişle ayrılan burun bölümü - Yazılmış ya da basılı bir kâğıdın kenarında bırakılmış boşluk. **11-** Yeni Zelanda'nın yerli halkı - Madencilikle ilgili bir kuruluşumuzun kısa yazılışı - Erişmiş, ulaşmış. **12-** Ekin biçilirken saptan dökülerek ertesi yıl kendiliğinden çıkan tane - Müşkülpesent. **13-** Donuk renkli - Belirli bir düzen içinde sıralanmış zamanların toplamına Türk müziğinde verilen ad - Pirinçle pişirilen bir tür yemek. **14-** Kemiklerin yuvarlak ucu - Eski Mısır'da güneş tanrısı - Yapısına girdiği sözcüğe olumsuz anlam katan bir önek - Hollanda'nın plaka işareti. **15-** Hekimlikte kullanılan, sarı çiçekli ve acı köklü bir bitki - Eskiden okuma yazma bilmeyen esnafın üzerine kertikler çenterek hesap tuttukları ağaç dalı.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	D	E	M	O	K	R	İ	T	O	S	■	B	A	C	H
2	U	L	U	F	E	■	S	O	Y	■	T	A	■	A	A
3	K	E	Ş	■	M	E	İ	R	■	K	E	R	M	E	S
4	E	N	■	M	A	■	M	A	T	E	■	D	A	N	A
5	E	S	E	R	L	İ	■	M	A	L	K	O	Ç	■	N
6	L	E	R	■	E	N	T	A	L	P	İ	■	K	U	P
7	L	■	N	O	T	■	E	N	V	E	R	P	A	Ş	A
8	İ	L	İ	S	T	İ	R	■	E	■	E	R	■	İ	Ş
9	N	E	S	L	İ	Ç	Ö	L	G	E	Ç	E	N	■	A
10	G	B	■	O	N	■	R	U	■	Y	■	S	A	P	■
11	T	İ	P	■	K	L	İ	R	İ	N	G	■	İ	L	O
12	O	S	A	K	A	■	Z	■	M	E	R	E	M	E	T
13	N	T	■	İ	M	A	M	E	■	S	A	Z	■	B	A
14	■	E	F	S	U	N	■	K	N	İ	D	O	S	■	R
15	A	S	İ	T	■	I	S	O	A	L	O	P	E	S	İ

TEST

Bayram münasebetiyle

Geçmiş bayramınız nasıl geçti? Koleraya rastlamamış, trafik kazasına kurban gitmemiş, yüzünü bile hatırlamadığınız ziyaretçilerin hücumuna uğramamış, tatil yapacağım derken kendinizi sivrisinek safarisinde bulmamışsanız iyidir. Hele bir de komşunuz kaburga tarafından yarım kilo et göndermişse!.. Hadi gene işiniz iş! Üstelik bayram boyunca gazeteler çıkmadığı için felaketlerden, enflasyondan, politikadaki gelişmelerden haberiniz olmadı. Vallahi siz bu moral ve enerjiyle zamları bile gülerek karşılarsınız. Allah neşenizi bozmasın. Test sayfamız da moralinize moral katsın... Bir şey değil!

1. İlk sorumuz çok eskilerden. Kaynağımız da Kaşgarlı Mahmut. Oğuz Türkleri'nde bayrama ne denirdi?
a) Kımızga
b) Kutadgu
c) Bayram
d) Seyran

2. Eskiler bayram mı görmüş! Şaka sanmayın, Osmanlı'da bir zamanlar yalnızca iki dini bayram varmış. Öyle beş günün biri bayram değilmiş. Tabii her şeyin bir başlangıcı var. Osmanlı'da da bir olayla birlikte ilk "resmi" bayram kutlanmaya başlanmış. Neymiş bu olay dersiniz?
a) Preveze Zaferi
b) Meşrutiyetin ilanı
c) Matbuatın kurulması
d) Sultan Abdülhamit'in tahta çıkışı

3. Bayram deyip geçmeyin. Onun da bir nizamı, intizamı olmalı. Nitekim 1845 yılında bir nizamname ile bayram konusunda bir kural getirilmişti. Tahmin edebilecek misiniz bakalım?
a) Memurlar amirlerinin evini ziyarete mecbur değildir
b) Bayram namazını kılmayan otuz sopa ile cezalandırılır
c) Tulumbacılara bayram bahşişi olarak para yerine erzak verilir
d) Kurban Bayramı'nda deve kesilmesi caiz değildir

4. Yine Osmanlı'dan son soru.. Bayramlarda padişahlar tahtlarına oturup "bayram tebriği"ni kabul ederdi. Bu tebrik töreninde herkes unvanına göre ya el ya etek ya da tahtın saçağını öperdi. Yalnızca biri padişahın önünde eğilirdi. Aşağıdakilerden hangisi dersiniz?
a) Padişahın hocası b) Şehzade
c) Şeyhülislam d) Yeniçeri Ağası

5. Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı.. Resmi adıyla 19 Mayıs.. Bu bayramın bir de marşı var. Bilirsiniz: Gençlik Marşı.. "Dağ başını duman almış.." diye başlayan bu marşın aslı bir İsveç marşı. Aslının adını soracağız size..
a) Atıl Ey Kahraman Genç
b) Şakıyan Üç Genç Kız
c) Dumanlı Dağlar
d) Sarı Papatyalar

6. Her dinin, her ulusun kendine özgü bayramı var. Biz size Hintlilerin dini bayramlarından biriyle, Makara Sankranti'yle ilgili bir soru yönelteceğiz. Bu bayramda Hintliler ne yapar?
a) Susam yağıyla yıkanır
b) Mabetlere pirinç sunar
c) Sızana kadar içer
d) Bütün gün ne yer ne içer

7. Ulusların olur da, şehirlerin, hatta köylerin kendilerine özgü bayramı olmaz mı? Olur! Ama adları genellikle bayram olmaz. Festival, şenlik, gün, hafta olur.. 21 Nisan'da Mardin'de bunlardan biri kutlanıyor. Aşağıdakilerden hangisi?
a) Yoğurt Festivali
b) Mütefekkir İbrahim Hakkı Hazretleri'ni Anma Günü
c) Doyduk Şenliği
d) Coşkunlar ve Yorgunlar Haftası

Yanıtlar: 1) c, 2) b, 3) a, 4) c, 5) b, 6) a, 7) d

TİTİBANK'TA SİZE YOL GÖSTEREN GÜÇLÜ BİR EKİP VAR

Titibank yeni, milli ve uzman bir banka... Ülkemizin Dünya'ya açılan merkezlerinde seçkin müşterilere kaliteli hizmet vermek için kuruldu, kurumlaştı. Hedefleri açık ve net. Dış işlemlerde uzman.

Biz, Titibank Yöneticileri, tasarruflarınıza, döviz ve menkul kıymetlerinize yüksek verim sağlamak için bir aradayız.. Titibank'ta size yol gösteren güçlü bir ekip var...
Rotanızı Titibank'a çevirin...

TitiBank
Rotanızı Değiştirin

Merkez Şube: Cumhuriyet Cad. No: 18/1-2 Elmadağ-İstanbul Tel: 133 05 66 - 131 15 55/5 hat Tlx: 31 101 11BA tr: 27 887 T11B tr: Fax: 133 05 66
Bahçekapı Şubesi: Şeyhülislam Hayri Efendi Cad. No: 31 (İskele Cad. 35), Bahçekapı, Eminönü/İstanbul Tel: 512 21 65/3 hat Tlx: 23 471 Fax: 512 60 26
Gaziantep Şubesi: Atatürk Bulvarı No: 89/1 Gaziantep Tel: (851) 33 424 - 33 934 - 17 799 Tlx: 69 289 TEIP tr: 69 290 ITBA tr: Fax: 32 263

İRA
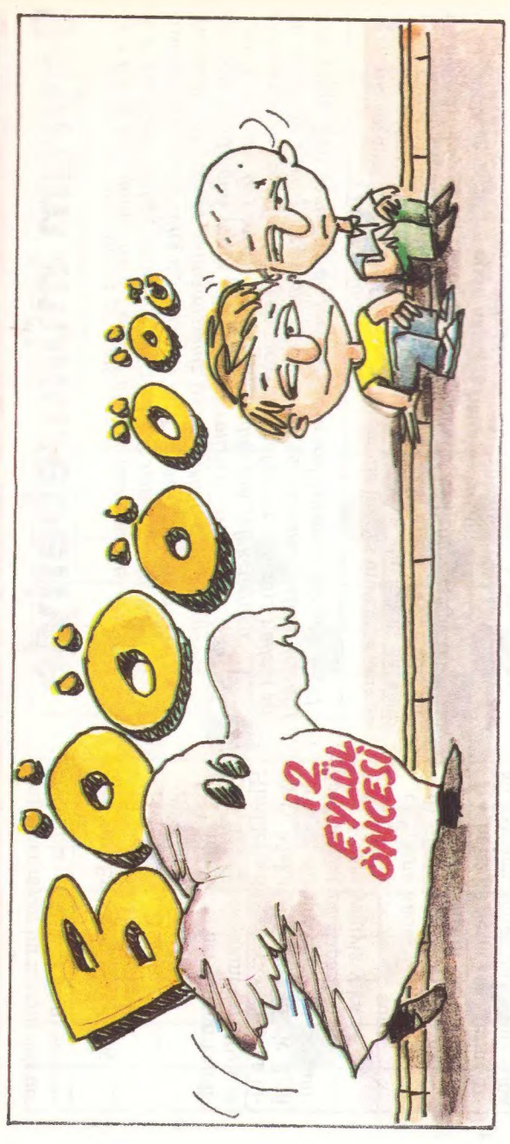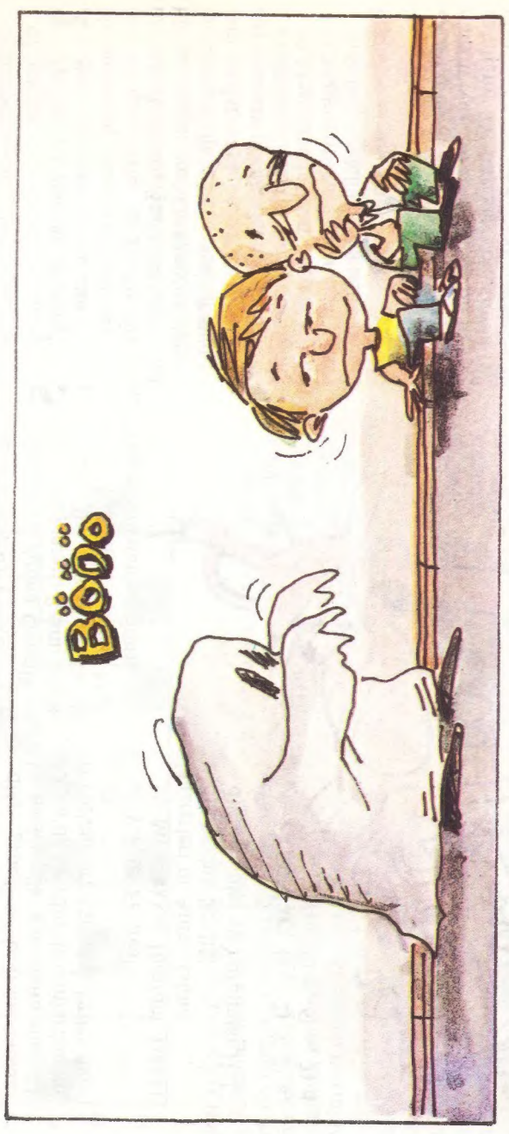
KUTU KUTU / Salih MEMECAN